2.7 ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS

2.7.1 Introducció

Per tal d'analitzar i interpretar els resultats hem procedit a organitzar el discurs de la següent manera: pel que fa a l'anàlisi i discussió de les dades hem seguit l'estructura de l'instrument o tècnica i la manera com s'ha organitzat la recollida de dades. És així que en el cas de l'anàlisi de contingut ens hem fonamentat en les unitats d'anàlisi i categories establertes, en el cas de les entrevistes hem analitzat les respostes a les diferents preguntes formulades als experts i informants clau i en el cas dels qüestionaris hem analitzat cadascuna de les respostes de les preguntes del qüestionari. En canvi, i pel que fa a la interpretació, hem decidit creuar les dades de l'anàlisi de tal manera que ens permetés respondre a les qüestions plantejades en el treball de camp. A més, el fet que tots aquests instruments estaven pensats per a obtenir informació de totes les preguntes ha facilitat que poguéssim respondre a totes les qüestions del treball de camp des de cadascun d'aquests instruments. D'aquesta manera la informació ha quedat força endreçada i ha permès anar visualitzant, a mesura que interpretàvem els resultats de cada instrument, les conclusions del treball de camp. És així que aquestes es desprenien del creuament de les respostes obtingudes des de cadascun dels instruments.

2.7.2 Anàlisi de contingut

2.7.2.1 Anàlisi del text

L'anàlisi textual dels tres PEC[1] en base a la Grounded Theory l'hem organitzat a partir de l'anàlisi de contingut i l'anàlisi de la retòrica. Com ja hem dit, el primer resultat fruit d'aquest mètode és el propi mapa jeràrquic corresponent als tres PEC. El mapa jeràrquic de contingut consta de 111 nodes i el de construcció del discurs de 26. No obstant això, alguns d'aquests nodes són organitzadors de categories i per tant s'han creat en supraordenar. Així doncs, les categories que de manera directa relacionem amb les unitats d'anàlisis del text són 81 en el cas del contingut i 19 en la retòrica.

2.7.2.2 Jerarquització

Podem veure en el següent esquema el mapa jeràrquic general segons el que hem descrit en el punt anterior:

[1] Veure textos a l'annex núm.1.

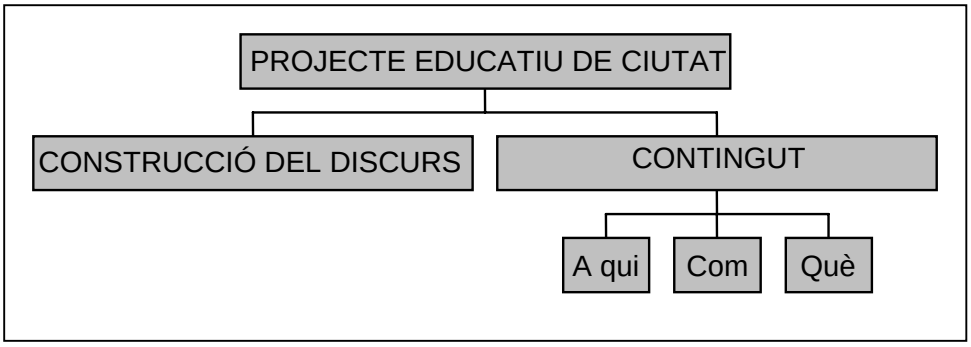

Esquema 4 Mapa jeràrquic general dels PEC

A continuació mostrem aquest mapa jeràrquic organitzat a partir d'índexs decimals en base a la "branca" d'anàlisi de contingut i a la de construcció del discurs. Així mateix, complementem aquests índexs amb el mapa jeràrquic corresponent per tal que en puguem veure l'equivalència gràfica.

a) Contingut

Pel que fa al contingut tenim tres grans categories: *a qui*, *com* i *què*.

(1) Contingut
- (1 1) A qui
  - (1 1 1) Àmbit social
    - (1 1 1 1) Grups edat
      - (1 1 1 1 1) Infància
      - (1 1 1 1 2) Adolescència
      - (1 1 1 1 3) Joventut
      - (1 1 1 1 4) Adults
      - (1 1 1 1 5) Tercera edat
    - (1 1 1 2) Gènere
      - (1 1 1 2 1)Dones
    - (1 1 1 3) General
      - (1 1 1 3 1) Família
      - (1 1 1 3 2) Associacions
      - (1 1 1 3 3) Ciutadania
    - (1 1 1 4) Col·lectius en risc
      - (1 1 1 4 1) CR Aturats
      - (1 1 1 4 2) CR Disminuïts
      - (1 1 1 4 3) CR Vells
      - (1 1 1 4 4) CR Adolescents

(1 1 1 4 5) CR Immigrants

(1 1 1 4 6) CR Joves

(1 1 1 4 7) CR Infants

(1 1 2) Àmbit educatiu

(1 1 2 1) Alumnat

(1 1 2 2) Centres educatius

(1 1 2 3) Educadors

(1 1 2 3 1) Professorat

(1 1 2 3 2) Monitors i educadors

Mostrem a continuació el mapa jeràrquic corresponent a l'*a qui*:

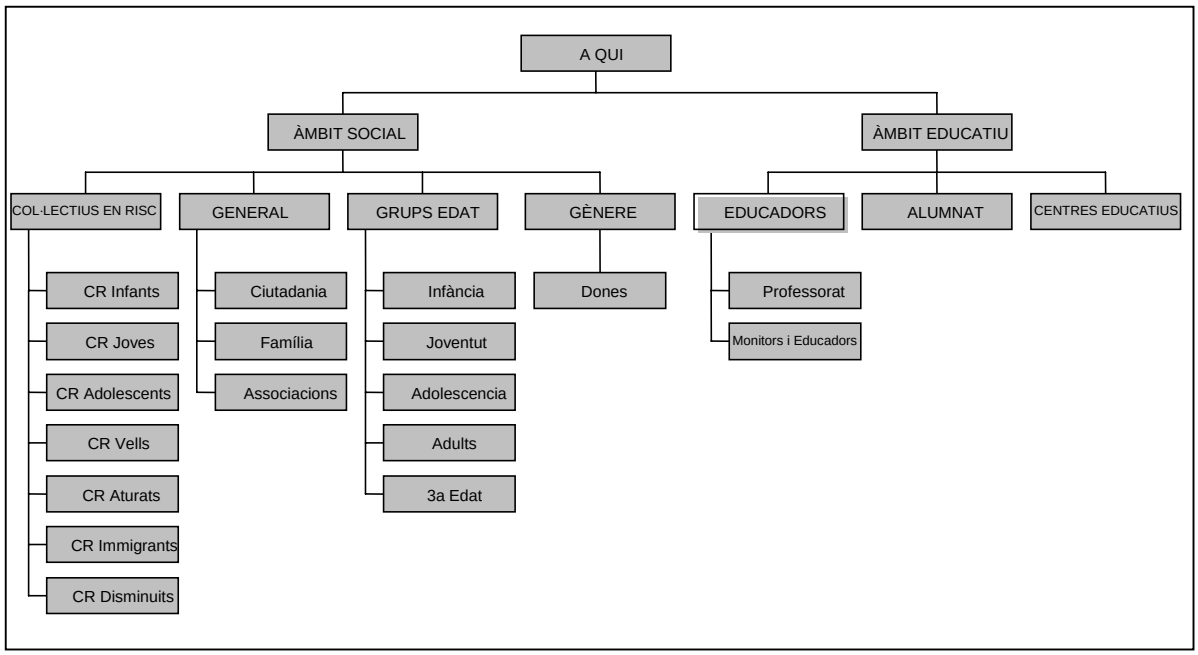

Esquema 5 Mapa jeràrquic de la categoria de contingut a qui

Pel que fa a la categoria *com* obtenim el següent índex:

- (1 2) Com
  - (1 2 1) Accions implicadores
    - (1 2 1 1) Treball
      - (1 2 1 1 1) Treball cooperatiu
        - (1 2 1 1 1 1) Agents educatius
        - (1 2 1 1 1 2) Comunitat
        - (1 2 1 1 1 3) Centres educatius-empreses
        - (1 2 1 1 1 4) Administració-serveis-empreses
      - (1 2 1 1 2) Treball conjunt
        - (1 2 1 1 2 1) Àmbit educatiu
        - (1 2 1 1 2 2) Administracions
        - (1 2 1 1 2 3) Entitats de lleure
        - (1 2 1 1 2 4) Entitats ciutadanes
        - (1 2 1 1 2 5) Centres educatius-empreses
        - (1 2 1 1 2 6) Centres educatius-entitats ciutadanes
        - (1 2 1 1 2 7) Centres educatius-empreses-administració
    - (1 2 1 2) Sensibilització
    - (1 2 1 3) Reconeixement de responsabilitats
    - (1 2 1 4) Diàleg
  - (1 2 2) Accions planificadores
    - (1 2 2 1) Optimització de recursos
      - (1 2 2 1 1) Consolidació
      - (1 2 2 1 2) Creació
      - (1 2 2 1 3) Millora
      - (1 2 2 1 4) Ampliació
      - (1 2 2 1 5) Potenciació
    - (1 2 2 2) Estratègies
      - (1 2 2 2 1) Detecció de necessitats
      - (1 2 2 2 2) Prevenció
      - (1 2 2 2 3) Planificació
    - (1 2 2 3) Divulgació

Mostrem a continuació el mapa jeràrquic corresponent al *com*:

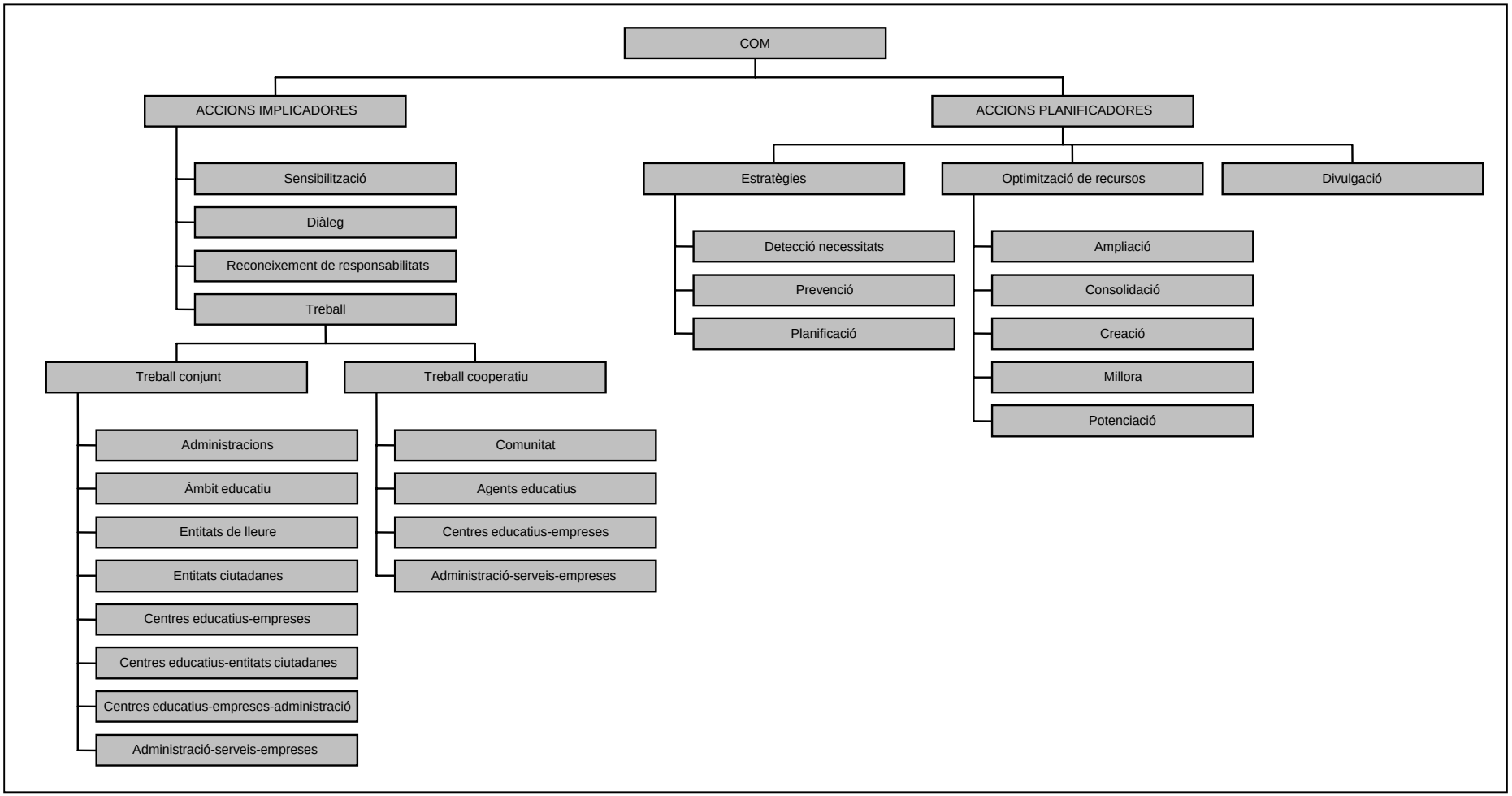

Esquema 6 Mapa jeràrquic de la categoria de contingut com

Finalment, en la darrera categoria de contingut, la del *què*, obtenim el següent índex:

(1 3) Què
- (1 3 1) Acció educativa
  - (1 3 1 1) Educació formal
    - (1 3 1 1 1) Ensenyament obligatori
    - (1 3 1 1 2) Ensenyament no obligatori
    - (1 3 1 1 3) Ensenyament post obligatori
  - (1 3 1 2) Educació no formal
    - (1 3 1 2 1) Educació en el lleure
    - (1 3 1 2 2) Activitats extraescolars
    - (1 3 1 2 3) Esport
- (1 3 2) Acció comunitària
  - (1 3 2 1) Dimensió educativa
    - (1 3 2 1 1) Intenció educativa
    - (1 3 2 1 2) Acció formativa
    - (1 3 2 1 3) Transmissió de valors
    - (1 3 2 1 4) Alfabetització
      - (1 3 2 1 4 1) Alfabetització general
      - (1 3 2 1 4 2) Alfabetització digital
      - (1 3 2 1 4 3) Alfabetització audiovisual
    - (1 3 2 1 5) Comunitat d'aprenentatge
  - (1 3 2 2) Identitat comunitària
  - (1 3 2 3) Implicació
    - (1 3 2 3 1) Implicació agents socials
      - (1 3 2 3 1 1) Agents educatius
      - (1 3 2 3 1 2) Centres educatius
      - (1 3 2 3 1 3) Associacions
      - (1 3 2 3 1 4) Administracions
    - (1 3 2 3 2) Implicació ciutadans
      - (1 3 2 3 2 1) Participació
      - (1 3 2 3 2 2) Voluntariat
    - (1 3 2 3 3) Implicació familiar
    - (1 3 2 3 4) Obertura escola
    - (1 3 2 3 5) Associacionisme
    - (1 3 2 3 6) Implicació empresarial
  - (1 3 2 4) Benestar
    - (1 3 2 4 1) Qualitat de vida
    - (1 3 2 4 2) Salut

(1 3 2 5) Sostenibilitat

(1 3 3) Acció integradora

(1 3 3 1) Integració social

(1 3 3 2) Integració lingüística

(1 3 3 3) Integració escolar

(1 3 3 4) Discriminació positiva

(1 3 3 5) Formació inserció

(1 3 4) Acció Assistencial

(1 3 5) Acció normativa

(1 3 5 1) Carta Municipal

(1 3 5 2) Reglament d'Ordenació Municipal

(1 3 5 3) LOGSE

(1 3 5 4) Acció normativa general

(1 3 5 5) Agenda 21

Mostrem a continuació el mapa jeràrquic corresponent al *què*:

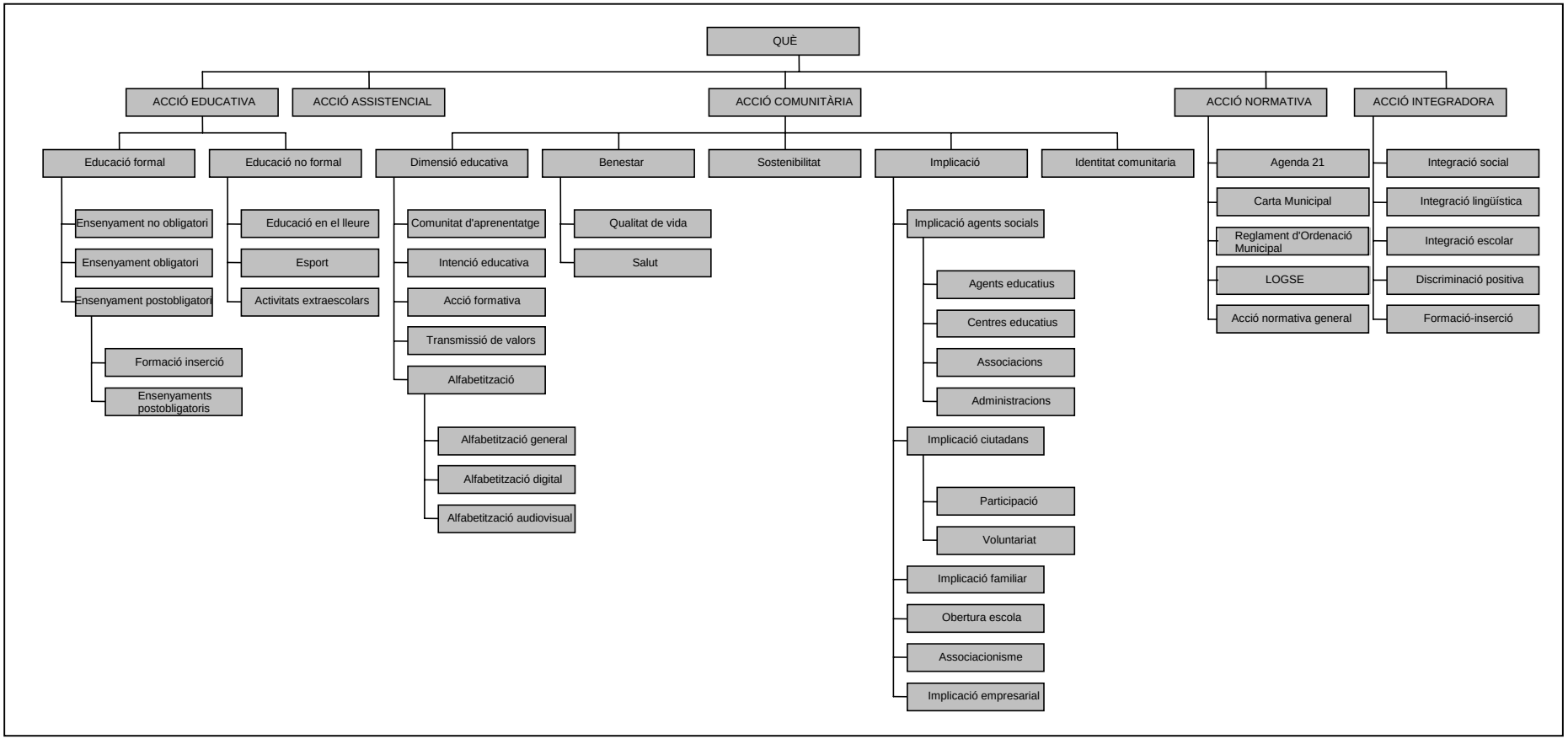

Esquema 7 Mapa jeràrquic de la categoria de contingut què

b) Construcció del discurs

Quant a la segona anàlisi desenvolupada, la de la construcció del discurs, tenim el següent índex pel que fa a les dues grans categories: *estil del discurs* i *forma*.

(2) Construcció del Discurs
- (2 1) Estil del discurs
  - (2 1 1) Retòrica confosa
    - (2 1 1 1) Juxtaposició d'objectius
    - (2 1 1 2) Indefinició
    - (2 1 1 3) Incongruència
    - (2 1 1 4) Discurs desjerarquitzat
    - (2 1 1 5) Conflicte significand-significat
      - (2 1 1 5 1) Tecnicisme
      - (2 1 1 5 2) Nominalització
  - (2 1 2) Retòrica insistent
    - (2 1 2 1) Repetició d'estructures
    - (2 1 2 2) Redundància
    - (2 1 2 3) Reiteració
    - (2 1 2 4) Discurs repetitiu
    - (2 1 2 5) Justificació excessiva
    - (2 1 2 6) Enumeració
  - (2 1 3) Llenguatge
    - (2 1 3 1) Llenguatge políticament correcte
    - (2 1 3 2) Llenguatge políticament incorrecte
    - (2 1 3 3) Retòrica instrumentalitzada
    - (2 1 3 4) Eufemisme
    - (2 1 3 5) Personificació

- (2 2) Forma
  - (2 2 1) Error de construcció
  - (2 2 2) Error formal

Així doncs, aquest índex queda representat de la següent manera:

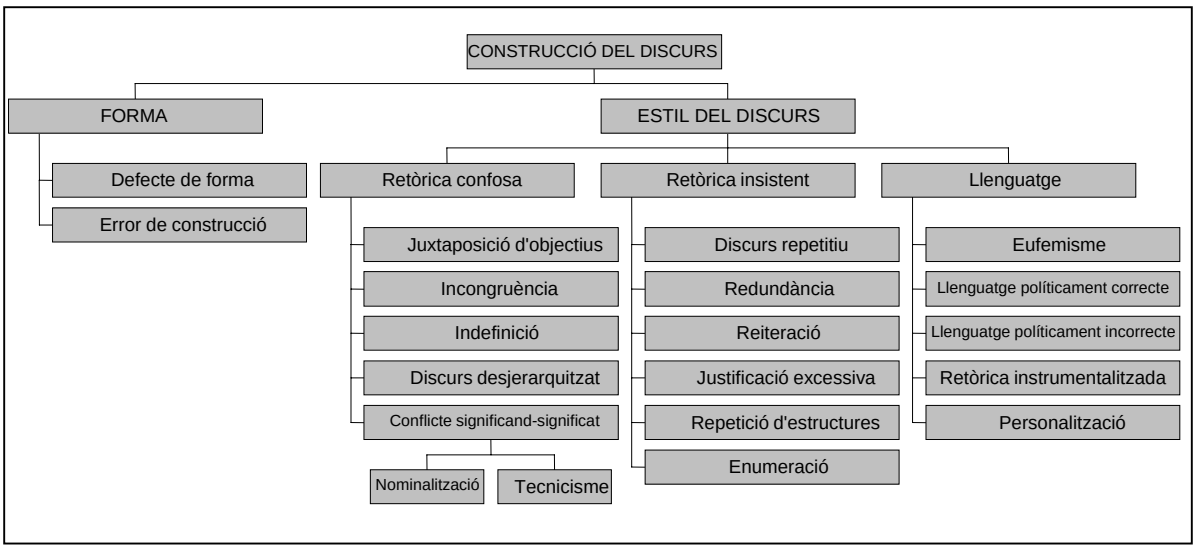

Esquema 8 Mapa jeràrquic de la categoria construcció del discurs

2.7.2.3 Definició de categories

Cadascuna de les categories que hem mostrat en aquest mapa jeràrquic està perfectament delimitada a partir de la definició consensuada a què vam arribar entre el panel d'experts i que mostrem a continuació.

a) Definicions de les categories de contingut

- **Acció assistencial**: conjunt d'accions pal·liatives que tenen per finalitat atendre les necessitats primàries de les persones.
- **Acció formativa:** acció sociocomunitària que posa l'accent en impulsar mesures formatives o educatives com a valor afegit a l'acció en si.
- **Activitats extraescolars**: acció educativa destinada a formar els infants i adolescents en el temps no escolar.
- **Adolescència**: categoria que fa referència a la població adolescent com a destinatària.
- **Adults**: categoria que fa referència a la població adulta com a destinatària.
- **Agenda 21**: referència a l'agenda 21 com a facilitadora d'una millor sostenibilitat en l'àmbit comunitari. L'agenda 21 és un pla de treball que concreta accions per a assolir un model de desenvolupament sostenible.
- **Alfabetització audiovisual**: fa referència a donar a conèixer de manera crítica l'ús mediàtic de la imatge.
- **Alfabetització digital**: fa referència a donar a conèixer i/o ensenyar l'ús de les noves tecnologies de la comunicació, facilitant-ne l'accés i impulsant-ne el seu ús.

- **Alfabetització general**: fa referència a donar a conèixer i/o generar coneixement de tipus general en diferents camps.
- **Alumnat**: categoria que fa referència a l'alumnat com a destinatari.
- **Ampliació**: augmentar quantitativament els recursos emprats.
- **Associacionisme**: accions i mesures per a promoure i recolzar el paper de les associacions i entitats ciutadanes.
- **Associacions**: categoria que fa referència a les associacions i entitats com a destinatàries.
- **Carta Municipal**: referència a la Carta Municipal com a facilitadora d'una millor gestió sociocomunitària. La Carta Municipal és un document que atribueix una sèrie de competències a l'ajuntament seguint el principi de subsidiarietat.
- **Centres educatius**: fa referència als centres educatius com a destinataris.
- **Ciutadania**: fa referència als ciutadans i ciutadanes com a població destinatària.
- **Col·lectius en risc d'exclusió**: accions destinades a atendre i tenir presents els col·lectius en risc d'exclusió.
  - **Infants**: accions destinades a atendre i tenir present el col·lectiu d'infants.
  - **Adolescents**: accions destinades a atendre i tenir present el col·lectiu adolescent.
  - **Joves**: accions destinades a atendre i tenir present el col·lectiu de joves.
  - **Vells**: accions destinades a atendre i tenir present el col·lectiu de vells.
  - **Immigrants**: accions destinades a atendre i tenir present el col·lectiu immigrant.
  - **Aturats**: accions destinades a atendre i tenir present el col·lectiu d'aturats.
  - **Disminuïts**: accions destinades a atendre i tenir present el col·lectiu de persones amb disminucions.
- **Comunitat d'aprenentatge**: transmissió de la idea que la comunitat ha de ser entorn i contingut educatiu i d'aprenentatge.
- **Consolidació**: procurar estabilitat i consistència als recursos emprats.
- **Creació**: generar nous recursos.
- **Detecció de necessitats**: fa referència a les accions i mesures per a copsar necessitats.
- **Diàleg**: fa referència a aquelles actuacions encaminades a millorar les relacions entre diferents parts.
- **Discriminació positiva**: aquelles mesures destinades a recolzar un determinat col·lectiu de manera que pugui assolir una major igualtat social.
- **Divulgació**: fa referència al fet de donar a conèixer o publicitar diferents informacions.
- **Dona:** categoria que fa referència al col·lectiu de dones com a destinatàries.
- **Educació en el lleure**: promoció d'accions i/o línies d'actuació encaminades a que el temps de lleure dels ciutadans sigui un àmbit educatiu.

- **Ensenyament no obligatori**: accions o actuacions que es donen en el marc de l'ensenyament no obligatori de tipus formal (llar d'infants).
- **Ensenyament obligatori**: accions o actuacions que es donen en el marc de l'ensenyament reglat de caràcter obligatori per a tota la població.
- **Ensenyaments postobligatoris**: accions o actuacions que es donen en el marc de l'ensenyament reglat de caràcter postobligatori (no inclou la formació laboral o professional).
- **Esport**: aquelles accions socioeducatives desenvolupades en el marc de l'esport.
- **Família:** categoria que fa referència a la família com a destinatària.
- **Identitat comunitària**: actuacions encaminades a que l'individu prengui consciència del seu entorn cultural, social i històric.
- **Implicació agents socials**: fa referència a la implicació amb la comunitat dels diferents agents socials.
  - **Centres educatius**: fa referència a la implicació amb la comunitat dels centres educatius.
  - **Associacions**: fa referència a la implicació amb la comunitat de les associacions.
  - **Administracions**: fa referència a la implicació amb la comunitat de les administracions.
  - **Agents educatius**: fa referència a la implicació amb la comunitat dels agents educatius.
- **Implicació empresarial**: accions i mesures destinades a implicar el mercat en la realitat comunitària.
- **Implicació familiar**: referència a les accions i propostes per a implicar i potenciar la família en l'educació dels seus fills.
- **Infància**: categoria que fa referència a la població infantil com a destinatària.
- **Integració escolar**: totes aquelles actuacions que condueixen a l'acollida i atenció escolar d'aquelles persones que en podrien quedar o en queden excloses.
- **Integració lingüística**: aquelles accions i mesures destinades a impulsar el coneixement del català entre aquells col·lectius que el desconeixen o no el dominen i assolir d'aquesta manera una major integració social.
- **Integració social**: totes aquelles actuacions que condueixen a assolir igualtat i cohesió social.
- **Intenció educativa**: acció sociocomunitària que posa l'accent en donar una intencionalitat o suport educatiu a determinats esdeveniments o accions comunitàries.
- **Joventut**: categoria que fa referència a la població jove com a destinatària. Entenem per jove la franja d'edat compresa aproximadament entre els 20 i els 30 anys.

- **LOGSE** (Llei orgànica d'ordenació general del sistema educatiu): Llei del 1990 que regula el sistema educatiu a l'Estat espanyol.
- **Millora**: augmentar la qualitat dels recursos emprats.
- **Monitors i educadors**: categoria que fa referència als monitors i educadors com a destinataris.
- **Obertura escola**: actuacions destinades a que l'escola s'obri a la comunitat i alhora permeti que aquesta entri a l'escola encara que no en sigui alumne habitual.
- **Participació**: fa referència a aquelles accions destinades a potenciar les possibilitats que les persones puguin prendre part en àmbits de decisió d'entitats, del Govern local, etc.
- **Planificació**: consisteix en, a partir d'un diagnòstic, projectar recursos i actuacions segons un pla determinat.
- **Potenciació**: impulsar i augmentar el grau de desenvolupament dels recursos emprats.
- **Prevenció**: consisteix en actuar abans que es produeixin determinades problemàtiques. Consisteix en evitar que es produeixin determinats efectes negatius com a conseqüència d'una situació concreta.
- **Professorat**: categoria que fa referència al professorat com a destinatari.
- **Qualitat de vida**: aquelles mesures que procuren per la millor qualitat de vida de la ciutadania, entesa com les seves condicions de vida.
- **Reconeixement de responsabilitats:** fa referència al reconeixement de determinades responsabilitats sociocomunitàries en diferents agents socials.
- **Reglament d'Ordenació Municipal**: reglament municipal que regula, entre altres aspectes, els mecanismes de participació ciutadana.
- **Salut:** aquelles mesures mesures que procuren per la salut de la ciutadania.
- **Sensibilització**: reclamar l'atenció i l'interès amb mitjans oportuns per a fer prendre consciència de necessitats, mancances, problemàtiques,...
- **Sostenibilitat**: capacitat d'equilibri entre el progrés i l'explotació dels recursos naturals. També fa referència a la cura dels entorns naturals.
- **Tercera edat**: categoria que fa referència a la població gran com a destinatària.
- **Transmissió de valors:** acció socioeducativa destinada a formar en els valors, entesos com a models d'actitud i conducta a prendre per part de les persones.
- **Treball conjunt**: treball basat en la coordinació de diferents recursos, agents i serveis de la comunitat.
  - **Administracions:** relació de treball basada en la coordinació de recursos, agents i serveis de les administracions.
  - **Àmbit educatiu:** relació de treball basada en la coordinació de recursos, agents i serveis corresponents a l'àmbit educatiu.

  - **Entitats de lleure**: relació de treball basada en la coordinació de recursos, agents i serveis de les entitats de lleure.
  - **Entitats ciutadanes**: relació de treball basada en la coordinació de recursos, agents i serveis de les diferents entitats ciutadanes.
  - **Centres educatius-empreses**: relació de treball basada en la coordinació de recursos, agents i serveis dels centres educatius, i les empreses.
  - **Centres educatius-entitats ciutadanes**: relació de treball basada en la coordinació de recursos, agents i serveis dels centres educatius i les entitats ciutadanes.
  - **Centres educatius-administració-empreses**: relació de treball basada en la coordinació de recursos, agents i serveis dels centres educatius, administració i empreses.
  - **Administració-serveis-empreses**: relació de treball basada en la coordinació de recursos, agents i serveis de l'administració, serveis i empreses.
- **Treball cooperatiu**: relació de treball basada en la compartició de recursos, agents i serveis de la comunitat atès que es comparteixen uns mateixos objectius.
  - **Comunitat**: relació de treball basada en la compartició de recursos, agents i serveis de la comunitat en general.
  - **Agents educatius**: relació de treball basada en la compartició de recursos, agents i serveis per part dels agents educatius.
  - **Centres educatius-empreses**: relació de treball basada en la compartició de recursos, agents i serveis entre les empreses i els centres educatius.
- **Voluntariat:** aquelles accions i mesures destinades a impulsar el voluntariat.

Categories creades en supraordenar

- **A qui**: categoria que fa referència als destinataris de les propostes, accions, mesures, etc. que promou i desenvolupa el PEC.
- **Àmbit social**: categoria que fa referència als destinataris de l'àmbit social o comunitari (excloent-ne l'educatiu).
- **Àmbit educatiu**: categoria que fa referència als destinataris de l'àmbit educatiu.
- **General**: categoria que fa referència als destinataris en funció de l'individu i els seus grups de pertinença.
- **Grups d'edat**: categoria que fa referència als destinataris en funció de la franja d'edat a què pertanyen.
- **Gènere**: categoria que fa referència als destinataris segons el gènere.
- **Educadors**: categoria que fa referència als destinataris que desenvolupen funcions educatives.

- **Com**: categoria que fa referència als procediments, metodologies, estratègies, mètodes,... que proposa el PEC per a tirar endavant les seves propostes.
- **Accions planificadores**: conjunt d'actuacions que contemplen la planificació de determinades estratègies o utilització de recursos.
- **Accions implicadores**: conjunt d'actuacions que busquen la implicació de persones i agents comunitaris (a part de l'ajuntament que és qui està fent les propostes del PEC).
- **Estratègies**: conjunt d'actuacions que planifiquen les accions comunitàries.
- **Treball**: fa referència a la relació de treball que s'estableix entre diferents agents comunitaris.
- **Què:** categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. que proposa i promou el PEC.
- **Acció educativa**: categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. de caire educatiu.
- **Acció comunitària**: categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. d'àmbit comunitari.
- **Acció integradora**: categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. que van destinades a integrar diferents col·lectius per tal de d'assolir una comunitat més cohesionada.
- **Acció normativa**: categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. que contemplen una normativa com a instrument de treball sociocomunitari.
- **Optimització de recursos**: fa referència a la creació, millora o aprofitament dels recursos socioeducatius dels quals disposa la comunitat. També implica un reconeixement de mancances.
- **Implicació**: categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. que contemplen la implicació de diferents col·lectius ciutadans.
- **Implicació ciutadans**: categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. que contemplen la implicació individual dels ciutadans.
- **Benestar**: categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. que reporten un major benestar als ciutadans.
- **Dimensió educativa**: categoria que fa referència a les actuacions, mesures, accions, etc. que tenen una dimensió educativa.
- **Educació formal**: aquells processos educatius que es duen a terme en l'àmbit reglat.
- **Educació no formal**: aquells processos educatius que es duen a terme en l'àmbit no reglat.

- **Ensenyament postobligatori**: aquells processos educatius que es donen en el marc de l'ensenyament reglat de caràcter postobligatori.
- **Alfabetització**: fa referència a l'acció de donar a conèixer i/o ensenyar diferents destreses, estratègies, coneixements,...

b) **Definicions de les categories de construcció del discurs**

- **Discurs desjerarquitzat (finalitat desviada)**: tipus de discurs que confon el *com* amb el *per a què*; que inverteix l'ordre del *com* i del *per a què*.
- **Discurs repetitiu**: repetició d'una idea ja expressada amb paraules diferents.
- **Error de construcció**: aquell objectiu semànticament i sintàctica mal estructurat.
- **Error formal**: error que fa referència a l'equivocació en aspectes formals del redactat d'objectius.
- **Eufemisme**: dir una cosa amb un altre nom (degut a que el nom que té potser "no sembla apropiat en el context social" o conté un cert "tabú social": negre, vell,....)
- **Incongruència**: manca de coherència dins una frase o bé d'un objectiu respecte la línia estratègica que l'emmarca.
- **Indefinició**: manca de concreció o precisió en el concepte expressat. Hi ha una dificultat per part del lector per saber a què s'està referint, quines implicacions té el que s'exposa, etc.
- **Juxtaposició d'objectius**: aparició de més d'un objectiu en el redactat d'un sol objectiu.
- **Justificació excessiva**: text excessivament llarg que té per finalitat aclarir i justificar un objectiu. Ho fa de manera innecessària i poc pertinent (no pertany a l'estil formal de redacció d'objectius).
- **Llenguatge políticament correcte**: llenguatge adreçat a donar una impressió positiva. Llenguatge socialment positiu i acceptat.
- **Llenguatge políticament incorrecte**: llenguatge que no dóna una impressió positiva ja que és massa directe i/o utilitza mots poc adequats a la situació comunicativa.
- **Nominalització**: donar nom a una cosa que en realitat no és precisa.
- **Personalització**: donar atributs personals a una entitat o objecte.
- **Redundància**: utilització de diferents mots o construccions amb el mateix sentit amb l'efecte d'enunciar coses o aspectes diferents.
- **Reiteració**: ús continuat d'una mateixa paraula o expressió en un espai molt proper.
- **Repetició d'estructures**: ús repetit d'una determinada estructura morfosintàctica.
- **Retòrica instrumentalitzada**: discurs que tendeix a la reivindicació implícita.

- **Tecnicisme:** vocable o sigles que tenen un significat desconegut per a la majoria dels lectors neòfits.

Categories creades en supraordenar

- **Construcció del discurs**: categoria que fa referència a la retòrica utilitzada per a construir el discurs del PEC.
- **Forma**: categoria que fa referència als aspectes formals del redactat dels objectius del PEC.
- **Estil del discurs**: categoria que fa referència a l'estil retòric adoptat en el discurs que desenvolupa el PEC.
- **Retòrica confosa**: categoria que fa referència a la utilització de recursos retòrics que comporten una prosa enfosquida i de difícil comprensió.
- **Retòrica insistent**: categoria que fa referència a la utilització de recursos retòrics que posen l'accent en la repetició d'idees, estructures,...
- **Llenguatge**: categoria que fa referència a com s'utilitza el llenguatge per a crear determinats efectes.

2.7.2.4 Model descriptiu dels Projectes Educatius de Ciutat analitzats

Breument, descriurem el model descriptiu que mostra aquesta jerarquització de categories.

En primer lloc observem com el mapa jeràrquic contempla dues macrocategories: el *contingut* i la *retòrica*. Pel que fa al *contingut* ens trobem amb uns PEC que fan referència als destinataris de les propostes (*a qui*), als procediments i estratègies per a dur a terme les propostes (*com*) i a les accions pròpiament dites (*què*).

Els destinataris són, fonamentalment, de l'*àmbit social* o de l'*àmbit educatiu*. En l'*àmbit social* es tenen en compte els *col·lectius en risc*, la *població agrupada per* edats, les *dones* (com a gènere a qui cal practicar una discriminació positiva) i, finalment, la *població* en una dimensió més general. En l'*àmbit educatiu* es tenen en compte tant els *educadors* com l'*alumnat* i els *centres educatius*.

Pel que fa a la metodologia o estratègies que posa en marxa el PEC s'incorporen dos tipus d'accions: les *implicadores* i les *planificadores*. Les *implicadores* abasten la *sensibilització*, el *diàleg*, el *reconeixement de responsabilitats* i el *tipus de treball*. Respecte aquest darrer cal destacar que es concreta en dos tipus de treball: el *cooperatiu* i el *conjunt*, havent-hi una

diferència remarcable entre ells pel que fa a compartir projectes o només coordinar-se. D'altra banda, les accions *planificadores* es concreten en *estratègies*, *optimització de recursos* i *divulgació*.

Finalment, respecte les accions que duu a terme el model de PEC descrit, aquestes són cinc: l'*educativa*, l'*assist*encial, la *comunitària*, la *normativa* i la *integradora*. L'*acció educativa* inclou l'àmbit *formal* i el *no formal*. L'*acció comunitària*, d'ampli espectre, abasta la dimensió *educativa* (de l'acció comunitària), la de *benestar*, la *sostenibilitat*, la *identitat comunitària* i la *implicació*. Pel que fa a la darrera, cal destacar que incorpora la implicació de diferents col·lectius i agents: *ciutadans*, *famílies*, *escola*, *associacionisme*, *empreses* i *agents socials* en general.

Respecte a la dimensió *normativa*, aquesta inclou diferents propostes normatives com ara la *Carta Municipal* o la *LOGSE*. I pel que fa a l'*acció integradora*, aquesta té en compte la inclusió de diferents àmbits: el *lingüístic*, el *social*, l'*escolar*, el de la *formació i inserció*, i fins i tot la *discriminació positiva*. Finalment, esmentar que l'*acció assistencial* no inclou cap categorització d'àmbits d'actuació.

Pel que fa a l'altra gran categoria del mapa jeràrquic, la retòrica subjacent al model de PEC, aquesta contempla elements de *forma* (que fan referència a errades en el text) i elements relacionats amb *la construcció del discurs*. Respecte a aquest darrer, dir que compta amb una retòrica *confosa*, d'una banda, amb una retòrica insist*e*nt, de l'altra, així com amb elements vinculats a l'ús que es fa del llenguatge quant a la finalitat que s'hi vincula (*instrumentalització*, *llenguatge políticament correcte*, etc.)

2.7.2.5 Anàlisi dels resultats de l'anàlisi de contingut

A continuació exposem els resultats i l'anàlisi a què hem arribat a partir de la jerarquització de categories i de les dades que ens reflecteixen la incidència de cadascuna d'elles. Aquestes queden recollides en una taula que podem consultar a l'annex núm. 3. També podem consultar l'atribució de categories organitzada per unitats d'anàlisi de cada PEC i exemplificada a l'annex núm. 4.

2.7.2.5.1 Contingut

Pel que fa a l'anàlisi del contingut dels textos ja hem vist que partim de tres macrocategories: l'*a qui*, el *com* i el *què*. L'*a qui* fa referència als destinataris de les propostes, accions, mesures, etc. que promou i desenvolupa el PEC; el *com* fa referència als procediments, metodologies,

estratègies, mètodes,... que proposa per a tirar endavant les seves propostes i el *què* es refereix a les actuacions, mesures, accions, etc. que proposa i promou el PEC.

Cadascuna d'aquestes categories mare queda definida i delimitada per totes les subcategories que se'n van desprenent les quals confegeixen el mapa jeràrquic de categories. A continuació comentarem l'aparició de cadascuna d'aquestes categories en els textos objecte d'anàlisi.

a) A qui

Pel que fa als destinataris d'un PEC constatem que hi ha una clara tendència a parlar-ne en funció de l'edat: *infants*, *adolescents*, *joves* i *adults*. Seria una excepció la categoria *tercera edat* que només es tracta en un PEC apareixent-hi tan sols una vegada. Per contra, la *infància* i la *joventut* són el col·lectiu al qual s'hi fa més referència, apareixent un total de deu vegades en cada cas.

També hi ha predominància de referències a la *família* i a la *ciutadania* en general com a destinataris ja que ambdues apareixen en tots els documents en un total de vuit i sis unitats d'anàlisi respectivament.

Pel que fa als *col·lectius en risc*, les referències que hi trobem es distribueixen de manera irregular en els documents apareixent només la *immigració* en els tres PEC. Respecte el nombre d'unitats d'anàlisi a les quals hi trobem les categories també és la *immigració* la més present (un total de cinc vegades) mentre que els altres col·lectius apareixen entre una i dos vegades.

Un altre destinatari que apareix en els tres textos és el dels *centres educatius*, encara que tan sols el trobem en tres unitats d'anàlisi.

Finalment podríem destacar que les *dones* com a destinatari s'esmenten especialment en dos PEC, encara que només apareixen una vegada en cadascun d'ells. Pel que fa a la resta de destinataris: *associacions*, *alumnat*, *professors*, *monitors* i *educadors* la seva presència és molt irregular i la freqüència en què apareixen a les unitats d'anàlisi molt baixa.

Com a conseqüència podríem dir que d'entre els destinataris majoritaris dels PEC n'hi ha de més englobadors i amplis: *ciutadania*, *famílies*, i de més específics i restringits: *infants*, *joves* i *immigració*, caracteritzant-se, els darrers, per ser un col·lectiu en risc d'exclusió. També trobem altres destinataris, però amb moltes menys referències.

b) Com

Respecte el com dur a terme el PEC ens trobem amb dos tipus d'accions: les *implicadores* i les *planificadores*. Les primeres posen l'accent en la manera com els agents que intervenen han de vincular-se i implicar-se i la segona en com utilitzar els recursos i com organitzar l'acció del PEC.

Quant a les accions *implicadores* podem destacar que només hi ha unanimitat en les categories de *sensibilització* i *diàleg*. Especialment destacable és el cas del *diàleg* ja que hi trobem referències en deu unitats d'anàlisi del conjunt dels tres documents.

D'altra banda, i pel que fa a la manera de treballar, hi ha una gran dispersió de categories. Només en el cas dels *agents educatius*, respecte la supracategoria de *treball cooperatiu* i la de *centres educatius-empreses*, pel que fa a la supracategoria de *treball conjunt* hi trobem referències en dos dels tres documents. Això no obstant, el nombre de referències és més aviat baix: dos en el cas de *centres educatius-empreses* i quatre en el cas dels *agents educatius*.

Pel que fa a la resta d'agents de la supracategoria de *treball cooperatiu* (*comunitat*, *centres educatius-empreses* i *administració-serveis-empreses*) tan sols els localitzem en un dels tres textos i en una sola unitat d'anàlisi. De la mateixa manera, els diferents agents de la supracategoria de *treball conjunt (àmbit educatiu*, *administracions*, *entitats de lleure*, *entitats ciutadanes*, *centres educatius-entitats ciutadanes* i *centres educatius-empreses-administració*) també es troben en només un dels tres documents i en una sola unitat d'anàlisi (amb l'excepció de la categoria *administracions* que es troba en dues unitats d'anàlisi).

La darrera de les categories que trobem en les *accions implicadores* és la del *reconeixement de responsabilitats* que, en la mateixa línia, tan sols l'hem localitzat en un document, aplicada a dues unitats d'anàlisi.

Pel que fa a les *accions planificadores* observem que hi ha més unanimitat, especialment respecte la categoria *optimització de recursos* en què totes les categories que inclou apareixen en els tres documents amb la sola excepció d'*ampliació*, que apareix en dos. En aquest sentit també és destacable la quantitat d'unitats d'anàlisi a què hem pogut aplicar aquestes categories que arriben a tretze en el cas de *creació* i a setze en el cas de *millora*, xifres que no es repeteixen en cap altre cas.

Finalment, i pel que fa a *estratègies*, destacaríem que la planificació apareix en tots tres documents amb presència a dotze unitats d'anàlisi. La resta de categories (*detecció de necessitats*, *prevenció* i *divulgació*) apareixen en dos dels tres PEC analitzats. Quant a les

unitats d'anàlisi la presència de *detecció de necessitats* també és baixa (dues unitats d'anàlisi) mentre que *prevenció* i *divulgació* apareixen en sis i cinc, respectivament.

En síntesi, els PEC treballats mostren poca unanimitat respecte les accions implicadores de les quals podríem destacar que hi ha més referència a voluntats que a la concreció d'aquestes. Per contra, constatem més unanimitat en les accions planificadores, especialment pel que fa referència a la consideració dels recursos.

c) Què

La supracategoria del *què* abasta les accions, mesures i actuacions que promou o proposa el PEC i cal destacar que és una categoria que n'incorpora moltes més. Dins del *què* ens trobem amb cinc categories referents al tipus d'accions: *acció educativa*, *acció comunitària*, *acció integradora*, *acció assistencial* i *acció normativa*. D'aquestes accions les que incorporen més subcategories són l'*acció educativa* i la *comunitària*.

L'*acció educativa* abasta l'*educació formal* i la *no formal* i cap de les categories que inclouen les trobem en els tres documents sinó que en un o dos. En aquest sentit també cal destacar que la seva presència en les unitats d'anàlisi és baixa i només en el cas de l'*educació en el lleure* la localitzem en set unitats, la resta sobretot oscil·la entre una i tres unitats.

L'*acció comunitària* inclou cinc categories: *dimensió educativa*, *identitat comunitària*, *implicació*, *benestar* i *sostenibilitat.* Respecte aquesta categoria d'*acció comunitària* cal dir que hi trobem més categories o subcategories que tenen presència en els tres documents com són l'*acció formativa*, dins de *dimensió educativa*; la *identitat comunitària*; la *participació*, la *implicació familiar* i *l'associacionisme*, dins *d'implicació ciutadans*, i la *sostenibilitat*, dins de *benestar*. Totes aquestes categories que apareixen en els tres documents tenen una freqüència d'aplicació en les unitats d'anàlisi d'entre cinc i vuit vegades, essent sis la freqüència més habitual.

D'altra banda, també és important de subratllar que hi ha categories amb molt poca presència en els documents, com és el cas d'*alfabetització audiovisual*, dins la categoria *alfabetització;* de la categoria *comunitat d'aprenentatge*; de totes les subcategories d'*implicació dels agents socials*; de la categoria *implicació empresarial*, dins d*'implicació ciutadans*, i de les categories *qualitat de vida* i *salut*, dins de la categoria de *benestar*. Totes aquestes categories apareixen en un sol document i el nombre d'unitats a les què s'aplica és, majoritàriament, d'una.

Respecte l'*acció integradora*, dir que aquesta contempla algunes categories amb presència als tres documents com ara *integració social*, *integració escolar* i *formació-inserció*, i tant en la

formació-inserció com en la *integració social* la freqüència d'aparició en les unitats d'anàlisi és força elevada: set i deu vegades, respectivament. La resta de categories: *integració lingüística* i *discriminació positiva*, apareixen en un i dos documents, respectivament, a raó d'una i quatre vegades.

Pel que fa a l'*acció assistencial* tan sols apareix en un document una sola vegada, de la mateixa manera que passa amb totes les categories de l'*acció normativa* (*Carta Municipal*, *Reglament d'Ordenació Municipal*, *LOGSE*, *acció normativa general* i *Agenda 21*).
En síntesi, doncs, la categoria del *què* mostra poca càrrega educativa però en canvi reforça bastants elements de les dinàmiques sociocomunitàries com per exemple donar importància a la *identitat comunitària*, a la *participació* i a l'*associacionisme*. Així mateix, mostra una voluntat inclusora amb la presència de força categories de tall integrador i en canvi no accentua massa la dimensió *assistencial*. Finalment, podem constatar que manifesta una voluntat de ser *sostenible* i alhora proposa algunes mesures concretes en forma d'*accions normatives*.

2.7.2.5.2 Construcció del discurs

Pel que fa a la construcció del discurs és important de destacar que en tractar-se de documents amb una orientació de pla estratègic tenen una estructura molt marcada, molt organitzada i clarament jerarquitzada. En aquest sentit, això no ha permès una anàlisi de retòrica molt ric ja que aquesta rigidesa ha dificultat que apareguessin determinats elements retòrics que un altre tipus de text permetria[2]. No obstant això, no hem menystingut la retòrica perquè dins d'aquesta estructuració s'hi ha donat altres processos retòrics i per tant resulta d'interès la seva anàlisi.

És així que respecte la construcció del discurs hem identificat dues macrocategories: l'*estil del discurs* i la *forma*, les quals exposarem a continuació.

a) Estil del discurs

La categoria *estil del discurs* és la que incorpora més categorització a partir de tres macrocategories: *retòrica confosa*, *retòrica insistent* i *llenguatge*.

La *retòrica confosa*, com el seu nom ja indica, fa referència a categories que enfosqueixen el discurs conduint a una certa confusió en fer-ne la lectura. És significatiu adonar-nos que totes les categories que incorpora són presents en força unitats d'anàlisi i en els tres documents (només amb l'excepció de *discurs desjerarquitzat*). La categoria que té més presència és la

[2] En serien exemples l'ús de metàfores, comparacions, o un determinat estil a l'hora d'escriure: frases complexes, alteracions en l'ordre, etc.

indefinició, que la trobem en vint unitats. Aquesta, fa referència a una manca de concreció o precisió en el concepte expressat.

La *juxtaposició d'objectius*, que consisteix en enunciar més d'un objectiu quan suposadament només se n'explicita un, la trobem en set unitats d'anàlisi, xifra prou significativa com ho és la *incongruència* (vuit unitats d'anàlisi) i el *discurs desjerarquitzat* (nou unitats d'anàlisi) el qual consisteix, aquest darrer, en confondre el *com* amb el *per a què*.

Dins encara de *retòrica confosa* hi trobem la categoria de *conflicte significand-significat* la qual inclou *tecnicisme* i *nominalització*, ambdues amb presència en tots tres documents. La primera fa referència a sigles, expressions, mots, que tenen un significat desconegut per a la majoria dels lectors. Per *nominalització* entenem donar nom a una cosa que en realitat no és precisa. Aquesta darrera té una forta presència, trobant-la a un total de vint-i- dues unitats d'anàlisi.

Una altra categoria de l'*estil del discurs* és la *retòrica insistent*, confegida per diverses categories amb tendència a la repetició. D'aquestes, n'hi ha dues que trobem en tots tres documents: la *redundància* i la *reiteració*, amb una aplicació a onze i cinc unitats d'anàlisi, respectivament. El *discurs repetitiu*, l'*enumeració* o la *justificació excessiva* les trobem en dos dels tres documents amb dues, tres i quatre referències respectivament, i pel que fa a la repetició d'estructures hi trobem una sola referència. Veiem, per tant, que la *retòrica insistent* no té tanta unanimitat en les categories com la *retòrica confosa* però sí que té una presència significativa.

Finalment, la tercera categoria que trobem en l'*anàlisi del discurs* és la de *llenguatge* dins la qual el *llenguatge políticament correcte*, a més de trobar-se en els tres documents, està aplicada a moltes unitats d'anàlisi, concretament tretze. També hi ha dues categories més amb presència en els tres textos: la *personificació* i l'*eufemisme*, de les quals trobem referències a tres i cinc unitats d'anàlisi respectivament. D'altra banda, la *retòrica instrumentalitzada*, que trobem en dos documents, està aplicada a cinc unitats d'anàlisi, xifra prou significativa, mentre que al *llenguatge políticament incorrecte* hi trobem dues referències en un sol document.

Recapitulant, la categoria de l'*estil del discurs* mostra força incidència en la *retòrica confosa* fet que comporta que la prosa dels PEC no acabi de ser clara. Més concretament posaríem l'accent en la *indefinició*, fet que implica una manca de concreció en el discurs dels PEC. En aquest sentit, també destacaríem l'elevat ús de *nominalitzacions*, les quals acaben col·laborant igualment en la manca de concreció i explicitació. D'altra banda, és significatiu esmentar que hi ha una *retòrica insistent* on hi destaquen les *redundàncies* així com hi ha altres categories que, encara que amb menys freqüència, donen aquest caràcter de repetició, com són la *reiteració* o la *justificació excessiva*. Finalment, constatem que hi ha un llenguatge formalment correcte que

incorpora un contingut més ambigu: *llenguatge políticament correcte*, *eufemismes* i *retòrica instrumentalitzada* en serien les categories més representatives.

b) Forma

La categoria de *forma* només conté dues categories: *error de construcció* i *error formal*.

L'*error de construcció* consisteix en la presència d'objectius semàntic ament i sintàctica mal estructurats. Observem que es troba en els tres documents amb força presència: nou unitats d'anàlisi. Pel que fa a *error formal*, el qual consisteix en errades formals en el redactat d'objectius, hi trobem set referències, distribuïdes en dos documents.

Respecte la *forma*, i tenint en compte que les seves categories fan referència a errors de forma (valgui aquí la redundància), podem dir que hi ha un nombre important d'errades, fet que sobta tractant-se de documents de caràcter formal i oficial.

Així doncs, constatem que el model de PEC analitzat conté un nombre significatiu d'errors de forma, tant pel que fa a la construcció del text com als errors purament formals.

2.7.2.6 Interpretació dels resultats de l'anàlisi de contingut

L'anàlisi textual del contingut i la retòrica dels tres PEC ens han permès reconstruir els textos a partir de les seves categories per tal de trobar l'estructura comuna a tots tres. Respecte el contingut, la categoria del *qui* era menys extensa, però la del *com* i sobretot la del *què* contenien moltes més categories. Pel que fa a la retòrica hi hem localitzat menys categories, agrupades en dues supracategories. En aquest sentit, contrasta la gran quantitat de categories totals, concretament 81 de contingut i 19 de retòrica[3], amb el fet que totes no apareixen en els tres documents. De les categories de contingut 23 apareixen en els tres documents, 22 en dos dels PEC i 36 tan sols en un dels PEC. De les categories de retòrica 11 apareixen en els tres textos, 6 en dos documents i 2 en un document.

Aquest fet el podem interpretar com una **manca d'unificació de criteris en l'elaboració dels PEC**[4]. Aquesta dispersió entenem que quedaria justificada si la causa en fos l'atenció a les necessitats específiques i diferencials de cada població. Tanmateix, si bé hi ha categories respecte les quals una certa dispersió és garantia de l'especificitat del PEC (cas dels col·lectius

[3] Estem comptabilitzant les categories finals, és a dir, no comptem les supracategories que ordenen.
[4] Volem destacar que, atesa la gran quantitat d'informació amb què estem treballant, hem decidit assenyalar en negreta les idees claus que van apareixent en les diferents interpretacions de dades en cadascun des instruments. Tot i que la negreta no és massa aconsellable per a assenyalar idees (Rigo i Genescà, 2000), entenem que en aquest cas actua com a marcador d'idees que en certa manera podríem entendre com a subtítols organitzadors de les idees clau.

en risc, de determinades accions normatives o fins i tot de les categories de l'acció integradora: en un municipi potser cal més integració lingüística i en l'altre més integració escolar) també és cert que n'hi ha d'altres en les quals no ens sembla que tingui sentit que hi hagi tanta dispersió en la seva consideració (les que fan referència a la implicació, a la dimensió educativa, a les estratègies o al tipus de treball). Conseqüentment, i a la llum dels resultats, la dispersió constatada no ens sembla que sigui fruit d'una major especificitat en el tractament i enfocament de cada PEC segons les característiques de la seva població.

Tot i amb això, aquesta constatació no treu que justament l'anàlisi d'aquest fet, juntament amb la constatació que hi ha d'altres categories que sí que gaudeixen d'unitat de consideració, ens permeti tenir una visió general del model de PEC que ens dibuixen els documents analitzats.

Conseqüentment, exposem la interpretació dels resultats a la llum de les qüestions del treball de camp. Per a fer-ho, respondrem a cadascuna de les nou qüestions plantejades prenent com a base el que hem exposat en l'anàlisi dels resultats.

Així mateix, volem posar de manifest que, tal i com ja hem explicat, les pròpies característiques de l'anàlisi de contingut han fet que ens cenyíssim al contingut dels textos estudiats sense fer-nos determinades preguntes amb anticipació[5]. Com a conseqüència, algunes de les qüestions de la recerca no trobaran una resposta tant extensa o directa com d'altres. Això no obstant, tot i no haver partit d'aquestes qüestions sí que farem com ja hem dit la interpretació dels resultats en base a les qüestions de la recerca ja que el treball de camp té per finalitat anar-les responent.

Recordem quines són amb el següent quadre, prèviament a mostrar les interpretacions realitzades:

[5] És a dir, no hem partit de les qüestions del treball de camp com a guia per a la cerca de dades en els textos estudiats. Aquest procediment, que és el més lògic a l'hora de cercar dades, i que és el que hem utilitzat amb la resta d'instruments, no el podíem utilitzar per a l'anàlisi de contingut ja que, tal i com ja hem explicat, enlloc de partir d'una teoria o d'una hipòtesi que es contrasta gràcies a unes dades, es parteix d'unes dades que generaran la teoria, gràcies a la interpretació d'aquestes.

Interrogants de la recerca pel que fa al treball de camp
Quina és la finalitat global d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'abast i l'organització del contingut objectiu d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Qui són els agents que lideren un Projecte Educatiu de Ciutat?
Qui són els destinataris d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és el rol que desenvolupa la ciutadania en la planificació, implementació i avaluació d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'origen dels recursos d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'espai territorial de referència d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quina és la vigència o caducitat d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin tipus de relació estableix el Projecte Educatiu de Ciutat amb l'entorn sociocomunitari?

Taula 12

Quina és la finalitat global d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Fruit de l'anàlisi de contingut dut a terme hem constatat que els PEC estudiats incorporen una sèrie d'accions les quals ens permeten entreveure quina és la finalitat última que hi ha darrere dels PEC. Aquestes accions són cinc, concretament: l'acció educativa, l'acció comunitària, l'acció integradora, l'acció normativa i l'acció assistencial. De l'anàlisi de cadascuna d'aquestes accions se'n desprèn que fonamentalment estan enfocades a la **consolidació i cohesió** així com sembla que impliquen un cert **procés**. Podríem parlar, per tant, de que l'orientació de la finalitat dels PEC està **més en cercar un procés que en assolir uns resultats**. Conseqüentment, els PEC esdevindrien projectes impulsors del desenvolupament de les comunitats a les que fan referència.

D'altra banda, constatem que el model de PEC que es desprèn de l'anàlisi realitzat sobretot centra els seu interès en dos vessants: l'educatiu i el comunitari. És així que l'*acció comunitària* es dibuixa des del foment de la *identitat comunitària* i des de l'esmentada implicació de la ciutadania mitjançant la *participació* i l'*associacionisme*. Per tant, desenvolupa una significativa **funció identitària**.

També es constata que les dues accions esmentades (*acció educadora* i *acció comunitària*) i la resta (*acció integradora*, *assistencial* i *normativa*) fan propostes de consolidació i de cohesió. D'aquest fet se'n desprèn que ens trobem davant de propostes **d'accions constructives** amb la finalitat d'assolir una **cohesió comunitària**.

Així mateix, també és destacable constatar que **l'*acció assistencial* només s'apliqui a una sola unitat d'anàlisi** fet que indica un model que no tendiria a generar dependències. Tanmateix, per tal que un model d'intervenció comunitària no sigui assistencial també cal que

no centri l'atenció en els recursos. I és així que en el cas que ens ocupa **la categoria dels *recursos* té molt protagonisme**, en detriment de la *detecció* de *necessitats*, la *prevenció* o la mateixa *planificació*. Cal recordar que un discurs excessivament centrat en els recursos genera una acció que depèn d'ells i aquests en moments d'inestabilitat econòmica es redueixen molt. Per contra, un discurs centrat en la detecció de necessitats, la prevenció i la planificació genera un model d'acció que no crea dependències i que en un principi no s'hauria d'afeblir en moments d'inestabilitat econòmica.

Com a conseqüència, ens trobem que el model de PEC incorpora unes accions que cerquen la cohesió comunitària però amb força interès en els recursos. Així doncs, se'n desprèn que d'un banda té una **finalitat garantista -**mitjançant la cohesió- mentre que de l'altra **li manca la funció de prevenció** -degut a l'excessiva importància que prenen els recursos en detriment d'aquesta-.

Així mateix, constatem que hi ha una **manca d'accions** més destinades **a promocionar a la població** de manera que tingui més autonomia, més força i més capacitat de generar canvi, de transformar.

En síntesi, i respecte a aquesta qüestió, destacaríem com a finalitats més presents les de generar identitat comunitària i de ser garant. Aquestes finalitats, que determinen un model comunitari cohesionat, des del nostre punt de vista obliden posar l'accent en la prevenció i no incorporen elements de canvi ni transformació. Per tant, tendeixen a delimitar un model que cerca una certa solidesa però que possiblement esdevingui estàtic i amb risc de dependència i manca d'autonomia.

Quin és l'abast i l'organització del contingut objectiu d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Pel que fa a l'abast de contingut, ja hem esmentat que hem trobat un model amb **l'accent més posat en la comunitat que en l'educació** i per tant que mostra una certa descompensació doncs al nostre entendre ambdós vessants de l'acció del PEC haurien de ser el seu sostent: *acció educativa* i *acció comunitària*.

Especialment significatiu és, a la llum dels resultats, el fet que tractant-se d'un PEC hi hagi **poques referències a l'*acció educativa***. Recordem que cap de les categories de l'*acció educativa* es troba aplicada als tres documents i només en el cas de la *dimensió educativa*, pertanyent a la categoria *acció comunitària*, hi trobem una categoria amb referències als tres documents: l'*acció formativa* i, això sí, amb aplicació a força unitats d'anàlisi: concretament vuit.

Nogensmenys, aquest fet no hauria de ser especialment significatiu en el sentit que l'*acció educativa* pot ser sociocomunitària i per tant donar-se des d'un marc comunitari. De fet, si fos així possiblement seria millor atès que no quedaria únicament vinculada a les institucions educatives. Però el cert és que no és així i que altres referències a accions educatives que trobem dins la categoria d'*acció comunitària* tenen molt poca repercussió (ens estem referint a *comunitat d'aprenentatge*, amb dues cites i un sol document o els diferents tipus *d'alfabetització* que en cap cas trobem referenciats als tres PEC). Conseqüentment, podem afirmar que els PEC consultats tenen referències a accions educatives però no hi ha unanimitat en l'enfocament o consistència en l'aparició en les diferents unitats d'anàlisi sinó que més aviat succeeix el contrari.

Pel que fa a l'*acció comunitària*, volem assenyalar la unanimitat de la categoria *implicació* pel que fa a tres de les seves subcategories: la *participació*, la *implicació familiar* i l'*associacionisme*. Com podem veure, es fa referència a un **abast ampli de la població** ja que són categories que indiquen que es planteja d'arribar globalment a tota la població. D'altra banda, i respecte l'abast de contingut que es desprèn de la resta d'accions, podem veure que hi ha força unanimitat pel que fa a les diferents categories incloses dins de l'*acció integradora*, denotant d'aquesta manera que el PEC vol **aglutinar i ser inclusiu**.

Pel que fa a **l'*acció assistencial***, ja hem comentat línies més amunt que només s'aplica en una sola unitat d'anàlisi i per tant és una dimensió que **pràcticament no es contempla**.

Finalment, i pel que fa a la categoria de **l'*acció normativa***, hem vist que aquesta fa referència a mesures de tipus puntual que proposa el PEC. De tota manera, i encara que **la seva aparició sigui mínima**, sí que denoten un punt de **concreció del document** ja que més enllà d'expressar voluntats o idees proposen instruments concrets.

En síntesi, el model de PEC que observem pel que fa a l'abast de contingut es destaca sobretot per posar l'accent en la dimensió comunitària i poc en l'educativa. No obstant això, se'ns presenta com un model d'ampli abast pel que fa a la població i amb voluntat inclusiva respecte els diferents àmbits d'intervenció tot i que no es mostra molt específic en com s'organitza la relació entre aquests àmbits.

Qui són els agents que lideren un Projecte Educatiu de Ciutat ?

A la llum dels resultats analitzats constatem poques referències als actors, o en tot cas no són massa explícites. Essencialment aquestes es desprenen de les categories de *treball cooperatiu*, *treball conjunt* i *implicació.* Tanmateix, és significatiu destacar que en totes aquestes categories hi ha molta dispersió i només hi ha unanimitat, tal i com ja hem comentat en l'anterior punt, en

considerar la *implicació* dels *ciutadans* mitjançant la seva participació, en la implicació de les *famílies* i en la de l'*associacionisme*. Com a conseqüència podem afirmar que hi ha **molt poca unanimitat quant a la consideració dels actors** tot i que cal dir que els actors respecte els quals hi ha unanimitat (ciutadania en general, famílies i associacionisme) són bons referents comunitaris, al nostre entendre. Tanmateix, pensem que en un PEC hi intervenen més actors que els que hem esmentat i de fet els documents consultats així ho intenten posar de manifest però cadascun destacant actors diferents.

D'altra banda, ens sembla significatiu destacar la ***implicació empresarial*** que, encara que només aplicada a una unitat d'anàlisi, suposa un trencament amb la idea que el segon sector, o sector del mercat, no hi té un paper a jugar en els projectes educatius en el marc comunitari.

Així doncs, el model de PEC que reflecteix l'anàlisi del contingut és el d'un PEC poc explícit quant als actors i amb força dispersió de criteris respecte qui són aquests.

Qui són els destinataris d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

El model de PEC que podem entreveure a partir de l'anàlisi de contingut i retòrica dels tres textos és el d'un PEC destinat sobretot a ***infants*** **i** ***joves***, des de la perspectiva dels grups d'edat, encara que també apunta cap a **la** ***ciutadania*** **i la** ***família***, des d'una perspectiva més global. Es tracta, per tant, d'un model de PEC que centra la seva especificitat en dues franges d'edat a les que, **en menys mesura,** hi podem afegir **la** ***immigració***. Així mateix, i encara que amb **menys intensitat**, contempla uns destinataris més amplis com són **les** ***famílies*** **i la** ***ciutadania***.

El fet de destacar tant *infants* i *joves* comporta des del nostre punt de vista un **risc de reduccionisme**: el d'identificar el PEC amb l'edat considerada com a habitual de formació i aprenentatge (corresponent els infants a l'educació obligatòria i els joves a la postobligatòria: batxillerat, mòduls formatius i universitat). No obstant això, també cal dir que la freqüència de referències a la *ciutadania* potser compensa aquest possible desequilibri ja que comporta una visió més global del destinatari. D'altra banda, també és significativa la presència que té la *família* com a destinatària de les accions del PEC donant-li així un pes específic. Finalment, destacar que la *immigració* també apareix a tots els PEC estudiats, i amb certa freqüència, indicador de la cada cop més habitual afluència d'immigrants en la nostra societat i de la clara necessitat de tenir-los en compte en els nostres plans per a facilitar-ne la seva integració.

Pel que fa a la **resta de destinataris**, la seva presència és **força irregular** quant als documents en què apareixen i molt menor la seva freqüència. No obstant això, aquesta dada també aporta informacions destacables com ara la **presència de les** ***dones*** -i no els homes-

com a signe d'una clara desigualtat que les converteix en destinatàries. O bé la **baixa presència** de la categoria de la ***tercera edat*** **i la dels** ***vells***, quan sabem que és un col·lectiu cada cop més nombrós i cada cop amb més necessitats atesos els avenços que els allarga la vida i els fa més vulnerables i dependents malgrat la longevitat. Finalment, també destacaríem la **baixa presència dels aturats** -dins de col·lectius en risc- com a destinataris, ja que aquest és un col·lectiu que probablement es mereix tantes atencions com la immigració, per posar un exemple, i en canvi només es tenen en compte en un sol document i en una sola unitat d'anàlisi.

En resum, i establint una relació amb l'anterior interrogant, ens trobem amb un model de PEC més centrat en els destinataris que en els actors. Així mateix, també hem constatat que els destinataris gaudeixen de força unanimitat en els textos estudiats.

Quin és el rol que desenvolupa la ciutadania en la planificació, implementació i avaluació d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Pel que fa a aquesta qüestió, que relacionem amb el *com* posar en marxa un PEC amb la ciutadania, hem observat fonamentalment **dos tipus d'accions: les** ***implicadores*** **i les** ***planificadores***. Els PEC sobretot **posen l'accent en les** ***planificadores*****,** i més concretament **en els** ***recursos***, encara que també, en menys mesura, **en la** ***planificació***.

Respecte les **accions** ***implicadores*****,** aquestes **denoten més unes actituds que una concreció d'aquestes**. És a així que predominen les que fan referència a voluntats (*diàleg*, *sensibilització*) per sobre de les que fan més referència a la concreció d'aquestes voluntats, és a dir, a com treballar pel PEC. Respecte aquest treball que cal dur a terme és destacable esmentar que hi ha una certa dispersió de criteris: onze categories i pràcticament només un document que faci referència a cadascuna d'elles. És fàcil de veure l'interès d'aquesta constatació: si els diferents agents han de treballar conjuntament però no hi ha unanimitat en com fer-ho ni massa referències al llarg dels documents, com se suposa que s'arribarà a una bona implementació dels PEC? O és que finalment la seva posada en marxa no depèn dels agents de la comunitat sinó que de l'administració? En aquesta línia, també és interessant destacar que només un PEC fa referència al *reconeixement de responsabilitats* i en aquest sentit mostra un grau de compromís respecte del que suposa reconèixer i admetre responsabilitats dels diferents agents comunitaris en els processos del PEC.

Així mateix, i pel que fa a l'*acció comunitària*, volem assenyalar la unanimitat de la categoria *implicació* en tres de les seves subcategories: la *participació*, la *implicació familiar* i l'*associacionisme*. En aquest sentit té una especial rellevància la referència a la ***participació*** (aplicada a sis unitats d'anàlisi) pel que suposa de **convidar globalment a la ciutadania** a

formar part del PEC i la referència a l'*associacionisme* (aplicada també a sis unitats) pel que suposa **d'implicar a la societat civil organitzada**. Això no obstant, i en la línia del que ja hem comentat unes línies més amunt, no queda clar com es fa efectiva aquesta participació i implicació.

D'altra banda, en les ***accions planificadores*** constatem **molta més unitat** quant a la presència de les diferents categories, especialment pel que fa referència a ***l'optimització de recursos*** **i no tanta en el que fa referència a les *estratègies* d'organització, amb l'excepció de la *planificació***. En aquest cas, i com ja hem esmentat en parlar de les finalitats, el que ens crida més l'atenció és la rellevància que prenen els *recursos* i el segon terme de categories com la *detecció* de *necessitats* o *la prevenció*. Tanmateix, és important destacar que quan es fa referència als *recursos* es parla dels recursos de la pròpia comunitat i per tant el punt de vista és endogen.

Conseqüentment, el model dels PEC estudiats encara **se centra molt en els *recursos* i poc en la gent que els ha de tirar endavant: els diferents agents de la comunitat**. D'aquesta manera atorguen un rol a la ciutadania que esdevé poc participatiu i constructiu en el sentit que no reflecteixen una tasca compartida i responsable per part de tots els agents de la comunitat en la construcció del seu PEC.

Quin és l'origen dels recursos d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Tal i com hem exposat en l'anterior qüestió, els PEC analitzats denoten una clara preocupació pels recursos esdevenint aquests centrals en la planificació de la seva acció i implementació. Així doncs, i pel que fa a l'origen d'aquests recursos, constatem referències **tant a recursos de la pròpia població com a la necessitat de creació de nous recursos** encara que hi ha una clara predominància dels primers.

És així que les categories de *consolidació*, *millora* i *potenciació* ens indiquen la voluntat de comptar amb els propis recursos per tal de tirar endavant el PEC i en tot cas revitalitzar-los i redinamitzar-los per tal de treure'n el màxim profit. D'altra banda, tenim la categoria d'*ampliació*, que podem considerar a cavall entre recursos que ja es tenen i els nous. Finalment, apareix la categoria *creació*, que sí que apunta clarament cap a nous recursos.

Tanmateix, si bé es parla de nous recursos, una qüestió que no queda clara és d'on provindran aquests, si de la pròpia Administració local o i si caldrà ajut de fora esdevenint, aleshores sí, exògens.

Així doncs, quant a la qüestió de l'origen dels recursos podem constatar que són un referent en el procés d'implementació dels PEC i que es dóna un **clar valor als endògens o de la pròpia població**, apuntant també la necessitat de **crear-ne de nous**, sense que quedi clar si aquests darrers vindran totalment, parcialment o gens de fora.

Quin és l'espai territorial de referència d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Les pròpies característiques d'un PEC fan que l'espai territorial de referència sigui, naturalment, **la ciutat**. Així doncs, els textos analitzats parteixen de la premissa que tot allò a què fan referència s'ubica en el context del municipi.

Tanmateix, més enllà que l'espai territorial de referència marqui uns límits geogràfics, aquest també esdevé un element d'identitat si se'l considera com un valor afegir. És a dir, un PEC arrelat al territori, que compta amb els serveis, recursos (humans i materials), etc. del territori esdevé un PEC amb una vinculació qualitativa al territori. Vinculació que, a més, afegeix un element de cohesió social, així com de prevenció de la segmentació social.

És en aquest darrer sentit que podem afirmar que cap de les categories del model de PEC que hem analitzat no apunten cap aquí. La territorialitat, per tant, és un **element constitutiu del PEC sense cap valor afegit referent a l'arrelament al municipi**.

Quina és la vigència o caducitat d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Respecte aquesta qüestió, el model analitzat no té referents explícits que ens indiquin la concepció que se'n té. D'entrada, el fet que no s'estableixi una vigència o caducitat fa pensar que, en termes generals, es considera que el PEC és un **projecte permanent**.

Tanmateix hi ha un element que ja hem comentat que potser contradiu aquesta presumpció, que es el fet que el col·lectiu d'infants i joves sigui considerat com a destacat. Aquest fet potser és indicador de la **identificació del PEC amb l'edat considerada com a habitual de formació i aprenentatge** (corresponent els infants a l'educació obligatòria i els joves a la postobligatòria: batxillerat, mòduls formatius i universitat).

Així mateix, a banda de que no quedi clar si el PEC s'adreça a una franja determinada d'edat i per tant si esdevé un projecte que a nivell de cada ciutadà és temporal -en funció de la seva edat- tampoc no queda clar **si el PEC respon a una conjuntura específica** que el fa propi d'un determinat moment en la història de la ciutat o **si es tracta d'un projecte de llarga durada o de durada indefinida**.

En síntesi, la manca d'explicitació dels terminis o durada d'un PEC comporten, també, una manca de concreció en saber si la concepció temporal que es té del projecte és puntual o permanent.

Quin tipus de relació estableix el Projecte Educatiu de Ciutat amb l'entorn sociocomunitari?

Les categories que ens indiquen les relacions que estableix el PEC amb l'entorn així com la manera com es posa en marxa i s'implementa són les categories referents al tipus de treball. Aquest es classifica en ***treball cooperatiu* o *conjunt*** i les referències que trobem en els textos són **disperses**. Especialment significatiu és en el cas del *treball cooperatiu* doncs, com ja hem dit, és aquell tipus de treball basat en compartir recursos, agents i serveis. El *treball cooperatiu*, tal i com l'hem definit nosaltres, és aquell tipus de treball que suposa dur a terme una única acció sociocomunitària en què tots els agents de la comunitat comparteixen un sol objectiu. Així mateix, el *treball cooperatiu* va més enllà del *treball conjunt*, en el primer podem considerar que es comparteixen uns mateixos objectius mentre que en el segon els objectius poden ser diferents i aleshores apareix la necessitat de coordinar-se. Sovint, quan apareix la necessitat de coordinar-se és justament perquè no es comparteixen uns mateixos objectius. En aquest sentit, doncs, cal dir que on hem trobat **més referències** ha estat en el ***treball conjunt*** (encara que amb dispersió de criteris en les subcategories) i per tant en un tipus de treball que **no afavoreix tant el que es dugui a terme una sola acció sociocomunitària**.

Així mateix, val la pena destacar que cada PEC estableix alguns lligams entre els actors o agents comunitaris a l'hora de parlar del treball, sigui aquest *conjunt* o *cooperatiu* (*centres educatius-entitats ciutadanes*, *administració-serveis-empreses*,..), no obstant, els lligams són bastant puntuals i **no apareixen vinculats a tots els agents comunitaris** com per poder parlar d'una visió sistèmica o en xarxa de l'acció del PEC.

En síntesi, el model de PEC analitzat més aviat es recolza en un model on predomina el treball conjunt tot i algun indici de voluntat transversalitzadora i treball cooperatiu i en xarxa.

2.7.2.7 Algunes qüestions al voltant de l'arqueologia del text

Atès que el PEC és el resultat final d'un procés discursiu en què hi han intervingut els diferents agents comunitaris és interessant descobrir i conèixer aquest procés per tal que el text no ens amagui les condicions de la seva producció[6]. Cal tenir present que el PEC és el document final i que l'ha redactat una sola persona. En definitiva, la proposta metodològica passa per fer una

[6] Per tal de confegir aquest apartat ens hem fonamentat en les aportacions que ens han fet els experts i informants clau (entrevistats en el marc de la següent fase del treball de camp).

anàlisi semàntica i retòrica del text, tal i com ja hem fet, però sense oblidar la seva dimensió política.

En aquest sentit les dades que hem pogut recollir fan referència a dos aspectes: d'una banda, a la fidelitat del procés d'elaboració del document, controlat per alguns mecanismes, i de l'altra, a l'existència de determinats elements de poder, no tant vinculats a la redacció final com al propi procés de consens.

Pel que fa a la fidelitat dels documents finals respecte el procés d'elaboració i el que s'ha anat consensuant hi ha unanimitat entre els experts i informants clau en considerar que els resultats finals són fidels al què s'ha debatut. Essencialment consideren que això és així per dos motius. En primer lloc, perquè al llarg del procés de redacció del document hi ha diferents moments en què es fa una devolució a les comissions de treball del contingut redactat així com es presenta el document a tothom qui hi ha participat per tal que hi facin les esmenes convenients abans de ser aprovat en el Ple Municipal. Tanmateix, també són molts els experts o informants clau consultats que assenyalen que els documents finals són documents molt generals així com sintètics, de manera que la pròpia generalitat i brevetat del document no permeten entrar en detalls i per tant és més fàcil que tothom estigui d'acord amb el contingut que s'hi recull.

Pel que fa als elements de poder, més vinculats al procés d'elaboració del PEC, aquests han estat assenyalats per part d'alguna de les persones consultades i fan referència als grups de treball. En aquests grups és normal que hi hagi determinades persones que es considerin més autoritzades a opinar sobre la temàtica que es tracta de manera que, des d'una postura més o menys conscient, exerceixin una major influència en les discussions i acords a què s'arriba.

Així doncs, a la llum del que hem pogut esbrinar pel que fa a l'arqueologia del text, no considerem que aquesta sigui un element determinant de cara a pensar en biaixos de contingut. Essencialment, el caràcter generalista i la brevetat dels documents fan que no sigui necessari amagar les condicions de la seva producció, introduir-hi biaix o fins i tot manipular els textos. En tot cas, si hi ha risc que la retòrica i la política esbiaixin els resultats acordats, això s'esdevindrà en una fase posterior: la de la implementació del PEC. En aquesta, la priorització o la pròpia posada en marxa del projecte, poden estar subjectes a diverses interpretacions o decisions en funció de variables externes i vinculades a l'esmentat biaix.

2.7.2.8 Conclusió de l'anàlisi i interpretació de l'anàlisi de contingut

En síntesi[7], l'anàlisi del contingut i la retòrica dels tres PEC ens han permès reconstruir els textos a partir de les seves categories per tal de trobar l'estructura comuna a tots tres. Així mateix, la interpretació dels resultats a la llum de les qüestions de la recerca ens ha deixat entreveure un model de PEC poc consistent atesa la poca coincidència de categories entre PEC.

A aquesta manca de consistència hi hem d'afegir una retòrica determinada per un llenguatge correcte però poc concís i poc concret, alhora que repetitiu. Aquest fet ha comportat una certa dificultat en la lectura dels textos ja que darrere una correcció formal ens hem trobat amb certes dificultats de comprensió degut a la retòrica utilitzada. Retòrica que, al nostre entendre, va més destinada a causar una impressió que no pas a ser clara i comunicativa pel lector. De fet, potser aquest és un indicador del tipus de lector a qui va adreçat el document del PEC i que per descomptat no pot ser un lector ampli que representi la ciutadania de manera general.

[7] Tot i titular com a *conclusió* aquest punt, convé aclarir que es tracta d'una certa recapitulació i valoració d'allò que ens ha aportat l'anàlisi i interpretació d'aquestes dades en concret. Procedirem de la mateixa manera en la resta de tècniques de recollida de dades pel que fa a l'anàlisi i interpretació d'aquestes.

2.7.3 Entrevistes

2.7.3.1 Entrevistes a experts

2.7.3.1.1 Anàlisi de les entrevistes a experts

A continuació mostrarem l'anàlisi dels resultats de cadascuna de les preguntes que es formulaven als experts. En l'anàlisi destacarem els punts més coincidents i consistents així com els més divergents i dissidents. D'aquesta manera, obtindrem una visió de conjunt de què s'ha dit respecte cadascuna de les qüestions alhora que constatarem com han quedat organitzades les aportacions[8]. Per a referir-nos als experts, en cas de voler destacar alguna opinió, emprarem l'abreviatura *E* seguida d'un número que indicarà de quin expert es tracta[9].

Recordem a partir d'aquest quadre les preguntes del guió de l'entrevista semiestructurada, prèviament a mostrar l'anàlisi que hem fet de cadascuna d'elles:

Preguntes del guió de l'entrevista semi-estructurada realitzada a experts

1- Quina considera que és la finalitat última d'un PEC així com la funció social que ha de desenvolupar?
2- Quins han de ser els agents implicats en el PEC i quin rol han de desenvolupar?
3- Què és allò fonamental respecte com dur a terme el PEC?
4- A què podem considerar que respon l'aparició dels PEC i el moviment de *ciutats educadores*? I a què es deu la irregularitat en la trajectòria dels PEC?
5- Quines considera que són les fortaleses i quines les febleses dels PEC que hi ha a Catalunya?
6- Els PEC aconsegueixen reflectir els acords a què es va arribant o el procés de debat que es viu?
7- Quina relació establiríem entre el PEC i l'opció de govern? Existeix una polititzacio (o risc de polititzacio) del procés d'elaboració del PEC així com del resultat final?
8- Quin interès creu que reporta la recerca que estem duent a terme? Hi ha altres recerques o estudis al voltant d'aquesta temàtica?
9- Digui'm un o dos textos de referència respecte la temàtica que estem desenvolupant (d'àmbit estatal i/o estranger).
10- Hi ha hagut referents indiscutibles nacionals o internacionals a l'hora de tirar endavant els PEC?
11- Vol afegir algun comentari més?

Taula 13

[8] Com podrem observar, hi ha dues preguntes de les quals hem fet el buidat (veure annex núm. 8) però que no incorporem a l'anàlisi. Aquestes són la 9 i la 10, les quals ens aporten dades de cara a l'orientació general del treball (*bibliografia* i *opinió sobre l'interès de la recerca per part dels experts*) però que no tenen per objectiu ser analitzades i interpretades de cara a arribar a conclusions. Igualment, hi ha dues caselles que hem afegit en el buidat de respostes (*altres* i *crítiques*) que incorporarem directament a la interpretació, atès el seu caràcter transversal i la no vinculació a una pregunta concreta.
[9] Per tal de poder conèixer el contingut del buidat de cadascuna de les entrevistes pel que fa a cada expert podem consultar l'annex núm. 8.

1- Quina considera que és la finalitat última d'un PEC així com la funció social que ha de desenvolupar?

L'opinió dels experts respecte la finalitat i la funció social del PEC té uns denominadors comuns però també alguns accents més dispersos.

Respecte les coincidències, en primer lloc hi trobem la consideració que a la base del PEC hi ha l'educació. Aquesta, que és una consideració força òbvia, és significativa quant a que s'entén que es parla d'educació en un sentit ampli. Aquest sentit ampli E2 el reflecteix quan diu que s'aborda l'educació com a no vinculada a l'escola, E1 parla de donar forma a les idees de la *ciutat educadora* o E5 parla de compartir les definicions sobre "què és educació".

Una altra de les idees amb què la majoria d'experts coincideixen és en considerar la dimensió política del PEC com a finalitat en si mateixa. Darrere d'aquesta opinió sovint hi ha el convenciment que els ajuntaments cerquen un espai de competències en educació que administrativament no tenen assignat. Així doncs, convertir l'educació a la ciutat en pla estratègic garanteix aquesta finalitat. Per exemple, E2 parla de "fer política educativa i de ciutat des dels ajuntaments", E7 de l'educació com a "element clau dins de la política de ciutat" i E4 de "repolititzar les àrees d'educació". Així mateix, és significatiu destacar que a més E4 relaciona educació i política per aconseguir el desenvolupament de la ciutadania. Concretament parla de "desenvolupar la ciutat i els ciutadans a través de l'educació mitjançant la política".

Tot i amb això, hi ha tota una altra sèrie de consideracions respecte la finalitat i la funció social dels PEC que no compten amb l'opinió compartida de tots els experts. Les exposem a continuació:

Per exemple, E2 i E3 destaquen la corresponsabilitat educativa com a necessària quant a que tots els agents socials tenen la responsabilitat d'intervenir en educació, aconseguint, d'aquesta manera, una activació de la ciutadania.

E2 és l'únic que parla de la importància de la territorialitat com a element central i de lligam per evitar segmentació social. Tanmateix, cal dir que aquesta és una idea molt consistent al llarg del seu discurs.

E5 opina que el PEC ha de promoure autonomia, igualtat i diversitat i E8 posa l'accent en les relacions entre les persones, vinculant els PEC a un canvi d'actituds, de valors i de maneres de fer i relacionar-se. Canvis que, segons el mateix E8, porten cap a la transformació de la comunitat.

La darrera aportació que destaquem respecte la finalitat i objectius és la d'E6, que estableix una categorització dels PEC en funció de la finalitat: aquells que van destinats a fomentar la participació i aquells que van destinats a planificar. Segons el seu punt de vista, l'ideal és mantenir un equilibri, però sobretot constata que els PEC dels quals té coneixement es decanten cap a un o altre model. I concretament constata que actualment es decanten més cap al model participatiu, al qual la Diputació de Barcelona hi està donant suport.

Per acabar, podríem dir que si bé hi ha un nombre significatiu d'aportacions no coincidents, aquestes en cap cas es contradiuen. Més aviat és una qüestió del lloc on es posa l'accent que de mostrar punts de vista divergents.

2- Quins han de ser els agents implicats en el PEC i quin rol han de desenvolupar?

A la llum de les respostes dels experts, els agents implicats en un PEC han de ser tots els agents socials del teixit comunitari. Així mateix, hi ha coincidència en assenyalar que en parlar d'agents fem referència tant a actors com a destinataris de manera que els PEC s'adrecen a tothom i compten amb tothom. Aquests, inclouen els agents relacionats amb el sistema de producció com ara la patronal, sindicats, associacions de comerciants, associacions o activitats culturals, mitjans de comunicació, família, institucions d'educació formal, etc. En aquest marc l'ajuntament actua com a líder en el procés d'elaboració i posada en marxa del PEC i per tant té capacitat i major facilitat per a identificar els seus interlocutors i actors més vàlids. Així mateix, E2 ha destacat el paper de la Diputació de Barcelona com a nou agent d'ordre supramunicipal dinamitzador dels PEC, en substitució de l'Ajuntament de Barcelona que més o menys havia agafat aquest rol.

En aquest sentit és important destacar que la majoria d'experts considera que la implicació dels agents no ha de ser homogènia. Hi ha força coincidència en considerar que hi ha un primer grup que son aquells que ja estan en altres àrees de discussió i es poden considerar claus en el procés. Així doncs, és important tenir en compte aquest primer nucli per tal de donar força al PEC i a partir d'aquí anar ampliant.

Pel que fa al pas entre el nucli dur dels agents i els següents nivells ja hem trobat més dispersió d'opinions doncs hi ha qui considera que a aquests darrers tan sols cal informar-los i hi ha qui considera que cal incorporar-los. D'entre els qui consideren que cal anar-los incorporant progressivament, E6 especifica que hi ha un segon cercle on hi ha la massa crítica d'altres àmbits (econòmic, empresarial, turístic i cultural). Finalment també especifica que hi ha un tercer cercle que inclou els qui no "se senten cridats" respecte els quals afegeix que s'hauria de buscar el seu espai de participació.

Pel que fa al agents, la dissidència més significativa l'hem trobat en la consideració de l'escola. Mentre alguns experts ni l'anomenen i altres especifiquen que agents ho són tots -i no només els vinculats a l'escola i als serveis educatius-, E3 posa l'èmfasi en l'escola com a agent cabdal. A més, assenyala que l'escola viurà una gran transformació que serà la que permetrà que es pugui veure amb claredat que és un agent cabdal.

En aquest sentit, també cal fer constar que E4 ens ha indicat que no es pot determinar amb claredat quins han de ser els agents implicats en un PEC fins que no s'hagi fet un estudi més a fons dels PEC i se n'hagi determinat la metodologia.

3- Què és allò fonamental respecte com dur a terme el PEC?

La majoria dels experts consultats situen el diagnòstic com a primer pas en el procés d'elaboració d'un PEC i tots ells consideren que aquest diagnòstic ha de ser compartit per tal que sigui el més fidel possible. Respecte com dur a terme aquest diagnòstic, la majoria d'experts parla d'identificar què hi ha i què es fa al territori, i majoritàriament parlen del *mapa educatiu de ciutat*, el qual ha de permetre construir sobre el que ja hi ha o "recuperar", com diu E2. Tanmateix, E5 és més concret quan diu que a més del *mapa educatiu de ciutat* també cal consultar dades sociodemogràfiques així com fer entrevistes a informants clau per tal de veure quines són les seves visions educatives i urbanes.

Cal destacar, emperò, que hi ha dues dissidències pel que fa a la concepció del diagnòstic. La primera, la d'E3, que centra només el diagnòstic en la identificació de problemes i necessitats. I la segona, de caire completament oposat, és la d'E8, que centra el diagnòstic només en identificar valors i actituds que es vulguin treballar amb la ciutadania.

En síntesi, respecte el diagnòstic hi ha coincidència en considerar que ha de ser compartit i hi ha una majoria que considera que aquest consisteix en determinar què hi ha al municipiG. Tanmateix, també trobem dos extrems, el que veu el diagnòstic com a detector de problemàtiques i per tant li atribueix un caràcter reactiu i el que el veu com a detector de possibilitats, atribuint-li un caràcter proactiu.

Així mateix, tot i que la majoria opina que el diagnòstic ha de ser compartit, només alguns experts posen l'accent en els agents, destacant que és fonamental que aquest diagnòstic ajudi a identificar actors, a establir contactes o a centrar-se en un nucli impulsor. La idea que transmeten aquests experts és que és important que el diagnòstic assenti les bases del posterior procés de PEC, i que si no es vinculen els actors al projecte del PEC després aquest no tindrà continuïtat.

Una altra idea que compta amb força coincidència en l'opinió dels experts és la de la transversalitat o el treball en xarxa. La majoria d'experts veu necessari un treball d'aquestes característiques per bé que E1 considera que aquest depèn molt de la dimensió dels ajuntaments ja que els mitjans hi tenen molt a veure[10]. No ho veuen així la resta d'experts, els quals ho situen més com una qüestió de voluntat. E6, per exemple, considera que és una qüestió de que l'ajuntament ho decideixi, i ho diu sobretot en el sentit que no hi pot haver centralitat en tot ja que si tot esdevé element central "al final tot és tot"[11]. Així doncs, si es dóna importància a l'educació, aquesta cal que sigui present a tot arreu. Així mateix, E4 també manifesta la importància que els ajuntaments creïn xarxa entre ells, tot posant com a exemple el Fòrum Local d'Educació[12], i E8 es mostra profundament convençut de la necessitat del treball en xarxa per bé que conscient que aquest treball necessita de dos canvis: un canvi de cultura dins de l'organització i un canvi d'estructura dins de l'organització. I aleshores és molt clar en afirmar que "d'un dia a l'altre pots canviar l'estructura però no la cultura". És a dir, que davant la "cultura de parcel·lació" dels problemes des del funcionament de les organitzacions cal anar introduint el canvi a poc a poc a partir de projectes puntuals transversals[13].

El fet de d'establir una metodologia comuna a tots els PEC és una altra idea en què coincideixen alguns experts, en el sentit que és convenient que una certa sistematització ajudi a la seva elaboració. Concretament hi ha dos experts (E4 i E5) que actualment estan treballant amb uns projectes pilot que han d'ajudar a definir aquest model metodològic[14]. De diferent manera ho expressa E3, que té clara la proposta metodològica en el sentit que creu que un cop s'han identificat problemes i necessitats cal cercar la possibilitat que es puguin resoldre per després dissenyar un pla d'actuació concret amb objectius, recursos, temps, etc. I sobretot insisteix en què en funció de les capacitats, una comunitat pot posar un pla d'actuació o més en marxa, però que en tot cas no s'ha de pretendre posar en marxa massa plans amb el risc que després no s'arribi a tot arreu.

Tot i que són pocs els experts que centren part del seu discurs en els valors, cal esmentar que els que ho fan consideren que és fonamental un aprenentatge en base als valors i actituds. E7 ho expressa dient que és fonamental viure un procés, que el procés en si és educatiu, i que

[10] I afegeix que la Diputació va fer aquest rol en el cas de la c*iutat dels infants*, experiència de participació ciutadana amb els infants. Així mateix, considera que l'AICE podria assumir aquest rol en el cas dels PEC si no fos que hi ha o hi ha hagut certes reticències.

[11] E6 es refereix a que sovint els ajuntaments pretenen fer de la cultura, del turisme, de l'economia i d'un llarg etcètera, elements centrals de les seves polítiques, fet que no és compatible.

[12] Fòrum impulsat per la Diputació de Barcelona que incorpora els ajuntaments que ja tenen PEC i els que en volen tenir (uns 60 més, segons E4). Així mateix, també destaca que actualment sembla que la Generalitat dóna més valor al paper dels municipis i la proximitat en relació a la qualitat de les respostes. De tot plegat se'n desprèn la conveniència d'un ens supramunicipal que vetlli, assessori, guiï, impulsi, etc.

[13] En aquest sentit és significatiu esmentar que destaca que qui millor sap treballar transversalment són les empreses.

[14] La Diputació de Barcelona és qui està impulsant aquest projecte de delimitar un model metodològic el qual ha de servir perquè a partir d'ara els ajuntaments que cerquin el seu recolzament per iniciar PEC tinguin una guia que d'una banda els ajuda i de l'altra els pauta i els estableix uns límits. Paral·lelament, la Diputació de Barcelona està elaborant un estudi sobre com dissenyar polítiques educatives locals així com està dissenyant un observatori de les polítiques educatives locals. Tots tres estudis formen part d'un mateix projecte.

consisteix en anar-se adaptant als canvis que viu la ciutat i comenta que aquests canvis, més enllà de qüestions funcionals, tenen implicacions a nivell de valors i actituds. I més concret és E8 que a més d'esmentar aquesta necessitat d'identificar actituds i valors considera que el seu treball i aprenentatge ha de generar autonomia, participació i capacitat de transformació.

Pel que fa a la participació, cal fer constar que si bé es podria despendre que és fonamental pel discurs que tenen cadascun dels experts només E5 l'esmenta directament, i paradoxalment diu que "s'ha d'intentar que el diagnòstic sigui una mica participatiu". D'aquesta manera considera que es garanteix que després el PEC sigui realment participatiu i s'evitin els "canals de participació sobreafegits".

I ja per acabar amb els aspectes metodològics, destaquem dues qüestions més que apunten els experts sobre com posar en marxa un PEC. Aquestes, encara que absolutament minoritàries, ens han semblat prou significatives. D'una banda, tenim la consideració d'E8 sobre l'escola, que apunta la conveniència que no s'incorpori al PEC fins el segon any atès que sovint els PEC s'ha centrat excessivament en aquesta (i per contra, destaca els serveis socials com a actor més adequat). I d'altra banda, tenim el suggeriment d'E5, que considera interessant delimitar des del primer moment quins elements són educatius i quins no. No obstant això, no acaba d'especificar a quin tipus d'elements s'està referint.

4- A què podem considerar que respon l'aparició dels PEC i el moviment de *ciutats educadores*? I a què es deu la irregularitat en la trajectòria dels PEC?

Les respostes dels experts a aquesta qüestió mostren força coincidències i algunes dissidències.

Majoritàriament, els experts han descrit primer la trajectòria d'ambdues experiències per a situar-les i poder explicar quin és el seu punt de vista respecte les respectives fluctuacions. Tanmateix, cal esmentar que hi ha hagut un expert (E1) que no ha considerat que hi hagi hagut fluctuacions.

Així doncs, respecte la trajectòria tots han coincidit en assenyalar que els orígens de les *ciutats educadores* es remunten als anys 90, i concretament E7 especifica que responen a la voluntat de l'alcalde Maragall de fer dels Jocs Olímpics un "instrument de millora qualitativa de la ciutat" i d'entendre l'educació des d'un àmbit més ampli que l'escola. També esmenta el fet que ella mateixa en aquells moments havia estat llegint documents al voltant d'aquesta idea i es va voler superar la de ciutat *educativa* mitjançant la de ciutat *educadora*. Arrel d'aquestes circumstàncies es duu a terme el 1r Congrés de Ciutats Educadores convocant una seixantena de ciutats d'arreu del món, allí signen la Carta de ciutats educadores i el 1994 es formalitzen

com a associació. No obstant això, és significatiu esmentar que E1 considera que les *ciutats educadores* consisteixen en una realitat "molt institucional mediatitzada per l'AICE".

Respecte els PEC, els experts coincideixen en què suposen la concreció de les voluntats de les *ciutats educadores*, i E7 especifica que es desprenen del penúltim article de la Carta de ciutats educadores. Així mateix, hi ha coincidència en considerar que l'origen està en l'impuls i lideratge que va dur a terme Lali Vintró com a regidora d'educació de l'Ajuntament de Barcelona.

Un altre aspecte relacionat amb l'origen dels PEC, però que en aquest cas l'han esmentat pocs experts, és el fet que els PEC suposen una cerca de la recuperació del "rol educatiu del municipis", com diu E5. És dir, els ajuntaments volen fer política educativa amb claredat i que se'ls reconeguin les competències.

Pel que fa als motius de la irregularitat en la trajectòria d'aquests, hi ha una raó en què trobem unanimitat i aquesta fa referència a les raons polítiques o de canvi de mandat. Aquest fet comporta noves persones al capdavant amb diferents sensibilitats. I fins i tot E4 ho atribueix a un "tic" de la política: aquell qui arriba de nou se sent amb l'obligació de tenir noves iniciatives i sovint arracona les ja existents. Tot i que també apunta que poc a poc se sap fer més política, i per tant es van perdent aquests "tics", també afegeix que ningú no pot discutir que l'educació és una "eina estratègica potent" per a fer política local.

E2 és encara més concret quan afirma que les fluctuacions del cas de Barcelona es deuen al lideratge de Lali Vintró enfront els sectors educatius "més clàssics". E2 apunta que la Lali planteja un PEC sinònim de política educativa, participació i ciutadania mentre que els socialistes un PEC centrat en fer un model municipal d'escola, dimensió que veu com a menys potent.

Així mateix, el fet que en el moment actual la Diputació de Barcelona estigui tornant a donar impuls als PEC també es deu a una raó política, ja que ha esdevingut una actuació prioritària per part de l'equip que hi ha al capdavant de l'àrea d'educació.

Altres motius que han esmentat els experts han estat el fet que els primers PEC són impulsats des de professionals de l'escola amb la visió que l'escola no dóna a l'abast i cal obrir-se a la ciutat i al territori. Però E4 considera que aleshores s'obliden de la política i justament qui té els pressupostos són els polítics. Un altre motiu, exposat per E7, és el fet que els PEC s'hagin elaborat copiant un mateix model, el qual no ha respost a les particularitats de cada municipi. Així mateix, E8 planteja el fet que els PEC puguin respondre a modes. Pel que fa a l'opinió d'E1, aquest, encara que no ha percebut especials fluctuacions, apunta cap a la dimensió de la ciutat de Barcelona com a problemàtica respecte el seu PEC. I encara, de manera molt prudent, E6 ha

apuntat la possibilitat del fet que determinats PEC s'han realitzat amb la col·laboració de la universitat. Això és així perquè E6 opina que la finalitat última de la universitat és la de fer recerca i la seva implicació no va tant vinculada a "fer content a un client".

D'altra banda, hi ha hagut dos experts que a més d'exposar el seu punt de vista sobre les irregularitats han establert una classificació d'experiències.

Concretament, E3 parla de "dues filosofies amb un mateix tronc comú". Aquestes corresponen, d'una banda, a la xarxa de *ciutats educadores*, que engloba l'àrea de la conca mediterrània i Llatinoamèrica, on les experiències estant més enfocades cap a activitats socials amb funció educadora. Així, activitats que ja es fan habitualment es posen al servei de l'educació ampliant l'abast de l'educació formal (enriquir l'escola i obrir-la a la societat). I d'altra banda, tenim les experiències de les *learning cities*, corresponents a l'àmbit anglosaxó. Aquestes considera que van més enllà, agafen l'aprenentatge com a objectiu comunitari i instrument de DC. Posen els recursos que poden promoure l'aprenentatge a nivell comunitari al servei d'un mateix projecte. I, en el fons, qüestionen el sistema educatiu formal que no dóna la resposta que li pertoca.

Pel que fa a la classificació que estableix E5, aquesta respon a criteris temporals i parla de "dues generacions" de PEC: els dels inicis, vinculats a un model de govern més tradicional, i els darrers, juntament amb els que estan arrancant ara, vinculats a uns governs més participatius i en xarxa.

Així doncs, tot i trobar força coincidències entre els experts quant als orígens de les *ciutats educadores* i dels PEC, i algunes quant als motius de la seva irregularitat en la trajectòria, és significatiu que hi ha hagut raons que no han estat considerades per tothom i que indiquen certes dissidències com ara que es consideri la irregularitat dels PEC fruit d'una moda, fruit de l'impuls de determinats professionals, fruit d'un model copiat o fruit d'un assessorament amb mancances.

5- Quines considera que són les fortaleses i quines les febleses dels PEC que hi ha a Catalunya?

La major coincidència en aquesta pregunta està en què tots els experts tenen febleses per anomenar però no passa el mateix amb les fortaleses, i concretament hi ha tres experts (E3, E4 i E5) que no n'arriben a anomenar.

Pel que fa a les *fortaleses*, la que és més esmentada per part dels experts és la de l'impuls que suposen els PEC per a l'educació ja que impliquen una recuperació del seu protagonisme per fer de l'educació un "element clau" dins de la política de ciutat (E6). D'aquesta manera, pot

generar transformació, més enllà de ser un instrument d'integració social, funció que habitualment es treballa des de l'escola segons E8.

També hi ha alguns experts que coincideixen en considerar que una fortalesa és que els PEC es fonamenten en la participació.

Respecte la resta de fortaleses comentades, si bé cap no suposa una contradicció entre les opinions dels experts, aquestes només són citades per algun expert:

E2 destaca el valor que té que els PEC parteixin de necessitats humanes. E6 parla de que els PEC suposen la concreció de la idea de *ciutat educadora* i que generen intangibles com ara il·lusió i expectatives. Finalment, E8 parla de la transversalitat dins l'organització municipal com a quelcom positiu que faciliten els PEC.

Quant a les *febleses* hem trobat molta coincidència en esmentar un excessiu centrament dels PEC en l'escola: la seva obertura, portar la societat a l'escola, etc. I aquest és un fet que segons els experts consultats no comporta canvi a banda que no permet descobrir altres potencialitats que pot tenir el PEC. Tanmateix, també és cert que aquests especifiquen que sovint això és així perquè el PEC depèn de la regidoria o l'àrea d'educació, la qual sobretot té competències escolars.

També trobem força coincidències en considerar com a feblesa la manca de continuïtat en els PEC. D'una banda, E1 expressa que no veu clara la garantia que es duguin a terme o que "ni tan sols es tinguin en compte" per a l'elaboració de polítiques, especialment si hi ha un canvi de mandat enmig. I encara afegeix que vegades les institucions fan grans muntatges amb una funcionalitat molt gran "d'aparador". D'altres, consideren que els PEC no tenen clar "el com": respecte la seva implementació, avaluació,...

Un altre aspecte que destaquen alguns experts és que els PEC han estat poc participatius i no s'han fonamentat en la corresponsabilitat. Fins i tot E5 diu que els primers PEC s'han realitzat molt de dalt a baix i que els canals de participació s'han sobreafegit. No obstant això, respecte la participació hi trobem una clara dissidència quan E6 justament considera que els PEC o bé han estat massa planificadors o bé massa participatius.

També mostren certes coincidències en opinar que els PEC que hi ha són molt semblants entre ells. Aquest fet comporta que, d'una banda, siguin documents molt generals i poc concrets, i de l'altra, que s'hagin copiat tots a partir d'un model i que per tant no s'adeqüin a les característiques de cada municipi.

D'altra banda, E4 també esmenta la falta d'una bona diagnosi prèvia com a feblesa i E6 comenta que els PEC no es poden avaluar. Així mateix, insisteix en la idea que voler adquirir un determinat nivell de consens en determinats debats fonamentals no li sembla aconsellable ja que a vegades és necessari que hi hagi contingut polític en les opcions estratègiques educatives.

En síntesi, podríem considerar que hem trobat força coincidències en considerar que els PEC suposen un impuls a una concepció de l'educació oberta així com que el fet que encara se centrin massa en l'escola és la seva major feblesa. Així mateix, hem trobat força dissidències respecte la participació ja que hi ha qui l'esmenta com a fortalesa i qui l'esmenta com a feblesa.

6-Els PEC aconsegueixen reflectir els acords a què es va arribant o el procés de debat que es viu?

L'opinió dels experts és que en general la seqüència que se segueix en d'elaboració del document del PEC garanteix una fidelitat respecte el procés participatiu. És més, com que es tracta de documents que cal que s'aprovin per consens, redactar quelcom diferent del que s'ha acordat no portaria enlloc perquè no s'aprovaria. Tanmateix, també és cert que un document ni pot reflectir tot un procés ni pot mostrar tots els matisos dels diferents debats i realment és difícil donar consistència i discurs al que es diu a les diferents sessions de debat. Així mateix, E6 apunta que sovint el que passa és que els documents són força genèrics i per tant es poden permetre ser fidels.

D'altra banda, també és cert que la possibilitat de manipular o de produir un discurs esbiaixat existeix. Ara bé, tal com diu E3, en cas que això passi, la viabilitat del PEC i de desenvolupar-se quedaria molt limitada, i això és quelcom que cal ser-ne conscient. És més, afegeix que els desacords són importants per a donar coherència al que un pensa però al final cal respectar el consens i no pots fer el que penses.

Tot i el discurs comú dels diferents experts respecte aquesta qüestió, caldria destacar un parell de punts divergents. El primer, respecte a la possibilitat del biaix. Tot i que els experts consideren que el document final és fidel al procés participatiu, E6 apunta que cal ser conscients que en el discurs de les taules, a base de consens, hi ha elements de poder, persones considerades expertes que tenen més pes i aquest fet queda dissimulat sota un aparent procés participatiu transparent. I encara més contundent ha estat E5, que opina que fins ara els PEC han estat elaborats de dalt a baix, hi han participat poques persones (els de sempre) i no hi ha hagut massa bons resultats.

Finalment, també destacaríem la intervenció d'E7 que es desmarca força del discurs més o menys compartit sobre la fidelitat del document respecte el PEC. En aquesta, assenyala que el desenvolupament del debat del PEC va més orientat a aprovar un document que a viure un procés.

7- Quina relació establiríem entre el PEC i l'opció de govern? Existeix una polititzacció (o risc de polititzacció) del procés d'elaboració del PEC així com del resultat final?

L'opinió dels experts en aquesta qüestió és que definitivament hi ha relació entre el PEC i l'opció de govern. No obstant això, aquesta relació la valoren de manera diferent.

Per exemple, hi ha una majoria que considera que si bé és cert que teòricament el procés participatiu garanteix que més enllà de l'opció de govern hi ha els acords a què s'ha arribat, també és cert que a l'hora de destinar pressupostos, d'establir prioritats o de fer propostes concretes, és quan apareix el biaix, encara que d'una manera discreta.

D'altra banda, E2 es mostra més contundent i afirma que efectivament hi ha biaix perquè la participació per a elaborar els PEC ha estat molt de "dalt a baix" i que els PEC s'han vinculat a períodes electorals.

En una altra línia s'expressa E8 quan diu que "la polititzacció del procés no és un risc sinó que una oportunitat" ja que l'ajuntament ha de deixar de ser una empresa gestora de serveis per tenir un projecte pels ciutadans. A més, també afegeix que si bé la priorització pot esbiaixar, el potencial dels problemes ajuda a mantenir les coses al seu lloc. Emperò, el que sí que considera que hi ha són els "sectarismes de la política" que porten a associar determinades iniciatives a determinats partits. I aquí és molt contundent en afirmar que aquests sectarismes malmeten molts processos i que com més participació hi hagi més s'eviten.

En síntesi, respecte aquesta pregunta veiem com hi ha força dissidència en la manera com s'interpreta la relació entre PEC i l'opció de govern.

8- Hi ha hagut referents indiscutibles nacionals o internacionals a l'hora de tirar endavant PEC?

La gran coincidència dels experts en aquesta qüestió consisteix en no conèixer pràcticament cap experiència similar fora de Catalunya o fora de les experiències de PEC vinculades explícitament a l'experiència catalana.

Així doncs, el referent que majoritàriament esmenten és el del moviment de *ciutats educadores* (AICE), tot i les diferències existents. En aquest sentit, els experts majoritàriament opinen que el treball que es fa des de l'AICE està força allunyat de la praxi i que sobretot consisteix en unes relacions institucionals entre ciutats a banda de fer un recull d'experiències educatives del que es fa a la ciutat. Tanmateix, hi ha un sol expert (E7) que per la seva vinculació a l'AICE no mostra aquest punt de vista sinó que totalment el contrari. Així mateix, E3 també cita les xarxes anglosaxones de les Learning Cities and Regions, les quals considera que s'aproximen més als PEC que les experiències de l'AICE. D'altra banda, E7 també parla de la xarxa Eurocities, que té un grup de treball que tracta l'educació i que actualment s'hi dóna suport des de l'AICE.

Tot i que la majoria d'experts diuen no conèixer experiències semblants als PEC, atès que l'origen està molt arrelat a Barcelona, majoritàriament consideren que segurament hi deu haver altres experiències, encara que les desconeguin, ja que es tracta de plans estratègics en educació, i d'aquests n'hi poden haver a molts llocs. Tenint en compte aquesta consideració, E3 esmenta els Plans de DC a Llatinoamèrica i les experiències de Local red i la Secretaria de la societat de la informació -ambdues d'àmbit nacional-, com a plans estratègics on apareix l'educació. Per la seva banda, E8 considera que totes les tradicions de treball comunitari, de DC, d'educació popular, d'investigació-acció participativa i la pedagogia de Freire, entre d'altres, van en aquesta línia. I finalment, E2 parla de les *zones especials educatives* de la Gran Bretanya i França, com a experiències "més puntuals i de baix a dalt".

Quant a experiències properes o amb certa semblança, E1 parla de la *ciutat dels infants* i del *mapa educatiu de ciutat,* i apunta que les dues són experiències més concretes que els PEC i que li consta que han funcionat atesa la vinculació que hi ha tingut. Per la seva banda, E8 esmenta els Projectes Educatius de Barri de Trinitat Nova i la Mina com a experiències que també han funcionat molt bé.

També és significatiu apuntar que E1 considera que seria certament interessant saber què hi ha a nivell internacional perquè "segurament no es disposa d'aquesta informació". Així mateix, E4, que diu desconèixer què hi ha, també considera interessant saber què s'està fent, motiu pel qual com a institució estan fent una recerca per a conèixer quines polítiques locals i educatives hi ha a nivell europeu[15]. És per aquest motiu que ens deriva a una becària que està fent la tasca de recercar, via internet, aquestes polítiques. Concretament, aquesta persona esmenta les *Zones d'Éducation Prioritaire* i els *Projets Educatifs Locals* de França, les *Education Action Zones* de la Gran Bretanya, les *Community Schools* d'Holanda, la *Città dei Bambini* d'Itàlia i les *Youth Schools* i *Youth Councils* de Dinamarca. Tanmateix, comenta que en cap d'aquestes iniciatives ha trobat un model igual que els PEC.

[15] Aquesta recerca està a la base de l'estudi que la Diputació de Barcelona està elaborant sobre polítiques educatives locals.

En suma, l'origen català dels PEC està desvinculat d'altres referents nacionals i sobretot internacionals, si bé hi ha la percepció que deuen existir experiències similars. Tant és així que actualment s'està fent una recerca sobre polítiques educatives locals a nivell europeu.

2.7.3.1.2 Interpretació de les entrevistes a experts

En el text que segueix mostrarem la interpretació dels resultats entorn a cada interrogant del treball de camp. Així doncs, anirem responent cadascuna de les nou qüestions que ens hem plantejat interpretant els resultats a partir de l'anàlisi realitzat. Com hem pogut comprovar a la taula de relació entre les qüestions de la recerca referides al treball de camp, les variables, els indicadors i les preguntes de l'entrevista als experts[16], cadascuna de les preguntes del qüestionari té correspondència amb una o més qüestions de la recerca i algunes són completament transversals, és a dir, ens donen informació que pot correspondre a múltiples interrogants[17]. Com a conseqüència, en aquesta interpretació creuem les dades obtingudes en l'anàlisi de les diferents preguntes de les entrevistes en funció de la seva correspondència amb les qüestions de la recerca.

Recordem doncs, amb el següent quadre, quines són aquestes nou qüestions:

Interrogants de la recerca pel que fa al treball de camp
Quina és la finalitat global d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'abast i l'organització del contingut objectiu d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Qui són els agents que lideren un Projecte Educatiu de Ciutat?
Qui són els destinataris d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és el rol que desenvolupa la ciutadania en la planificació, implementació i avaluació d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'origen dels recursos d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'espai territorial de referència d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quina és la vigència o caducitat d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin tipus de relació estableix el Projecte Educatiu de Ciutat amb l'entorn sociocomunitari?

Taula 14

[16] Veure apartat referent al disseny i elaboració del qüestionari de les entrevistes (2.5.3.2).
[17] Així mateix, també es tindran en compte, com ja hem explicat, els resultats de les dues caselles afegides a la graella (altres i crítiques), amb informacions de caràcter transversal.

Quina és la finalitat global d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

L'opinió dels experts respecte la finalitat global d'un PEC hem pogut constatar que compta amb algunes coincidències i amb algunes divergències. Comentarem en primer lloc les coincidències per passar després als punts més divergents.

Pel que fa a les coincidències, la finalitat queda molt circumscrita al **binomi educació i dimensió política**. Quant a l'educació com a finalitat, fonamentalment es fa referència a **concretar les idees i filosofia de les *ciutats educadores***, les quals corresponen a una visió àmplia d'educació. A més, segons l'opinió d'E1, les *ciutats educadores* consisteixen en "una realitat molt institucional mediatitzada per l'AICE" i per tant es fa necessari algun element que faciliti la seva concreció.

Conseqüentment, els PEC suposen una **revalorització i impuls de l'educació** ja que impliquen una recuperació del seu protagonisme i fan de l'educació un "element clau" dins de la política de ciutat (E6). D'aquesta manera, l'educació pot generar transformació, més enllà de ser un instrument d'integració social, funció que habitualment es treballa des de l'escola, segons E8. Tanmateix, ens ha sobtat que en alguns moments els experts igualaven l'educació a la formació o a l'aprenentatge, conceptes que, des del nostre punt de vista, són diferents. Potser caldria, conseqüentment, clarificar el concepte d'educació.

Així mateix, cal fer constar que la majoria dels experts consultats **no vénen del camp de l'educació** ni treballen amb equips on hi hagi pedagogs, educadors, o mestres. Tot i que és interessant que professionals d'altres àmbits parlin d'educació, o que es treballi en equips interdisciplinars, també ens sembla necessari una mínima presència de professionals de l'àmbit socioeducatiu. E6, per exemple, comenta que l'educació és massa important per "deixar-la només en mans dels educadors", idea que ens sembla prou vàlida sempre i quant no es tendeixi a l'extrem contrari.

Pel que fa a la finalitat política del PEC, aquesta consisteix en **la recerca d'un espai de competències en educació** per part dels ens locals. Conseqüentment, si posem en contacte les dues finalitats podem considerar que la finalitat última d'un PEC segons els experts és la de **fer realitat la idea de *ciutat educadora* mitjançant uns plans estratègics en educació que han d'ajudar a consolidar competències en educació per part dels ajuntaments**.

Així doncs, aquesta finalitat que formalment té un caire de procés: fer política educativa, fer de la ciutat un espai d'educació, o, com diu E4 "desenvolupar la ciutat i els ciutadans a través de l'educació mitjançant la política", constatem que a la pràctica esdevé més aviat orientada a **obtenir uns resultats**: competències en matèria d'educació.

A banda del que hem dit, és interessant la distinció que fa E8 entre la **politització del procés** del PEC com a oportunitat -en el sentit que l'ajuntament ha de deixar de ser una empresa gestora de serveis per tenir un projecte pels ciutadans- i els "**sectarismes de la política**", que comporten que es vinculin determinades iniciatives a determinats partits polítics. Fet que no només implica que els PEC s'associïn a un partit polític en concret sinó que pot comportar que els PEC vagin vinculats a cicles electorals o a canvis de mandat. En aquest sentit, E4 confia en què això darrer cada cop passi menys, tot i que reconeix el "tic polític" pel que fa a que aquell qui arriba de nou se sent amb l'obligació de tenir noves iniciatives i sovint arracona les ja existents.

A partir dels resultats analitzats constatem que la finalitat política del PEC té un element de legitimitat, per bé que comporta el risc de confondre fi amb mitjans. Ara bé, està clar que tot el que suposi associar els PEC a partits o equips polítics comporta una **instrumentalització** que no té cap justificació des del projecte concret del PEC.

Pel que fa als punts de vista menys coincidents, esmentaríem que alguns experts assenyalen la **corresponsabilitat educativa** com a objectiu a assolir de cara a que tots els agents socials es responsabilitzin d'intervenir en l'educació i s'activi d'aquesta manera la ciutadania. Aquest és, sens dubte, un objectiu que cerca la promoció de les persones de la comunitat a partir d'una major implicació d'aquestes.

Per la seva banda, E5 considera fonamental que els PEC promoguin **l'autonomia, la igualtat i la diversitat**. Aquestes finalitats d'un PEC s'identifiquen clarament amb un model de PEC garant i per tant generador d'igualtat d'oportunitats.

I més enllà de garantir la igualtat d'oportunitats i de donar autonomia, E8 parla d'un **canvi de relacions** entre les persones. Canvi que ha de comportar el corresponent **canvi d'actituds, valors i maneres de fer** per tal d'aconseguir una **transformació** de la comunitat.

Així mateix, E6 ha esmentat una **classificació** en funció de la finalitat dels PEC: aquells que van destinats a **fomentar la participació** i aquells que van destinats a **planificar**. Els primers posen l'accent en el procés: l'important és que la gent participi. Pel que fa als segons, l'accent està en obtenir uns resultats: un document que reflecteixi tota la planificació del PEC. Si bé nosaltres considerem que el que E6 esmenta com a finalitats en realitat correspon a la metodologia, sí que és cert que cada model de PEC reflecteix un tipus de finalitat: procés o resultats. I en aquest sentit la seva aportació és valuosa quan diu que tot i la dificultat que comporta cal assolir un equilibri entre un i altre model.

En un altre sentit, i pel que fa a la qüestió del **diagnòstic**, també constatem l'existència de dos enfocaments que impliquen dos models de PEC: d'una banda, E3 el situa en la detecció de problemes i de l'altra, E8 el centra en la detecció de valors i actituds a treballar. Així doncs, estaríem davant d'un **model més reactiu o més proactiu** en funció d'una o altra comprensió del diagnòstic. En aquesta línia, és clar que la nostra visió és més comprehensiva: el diagnòstic correspon tant a allò que hi ha i es fa al territori -i que podem identificar amb el *mapa educatiu de ciutat*- com a les mancances i als desigs.

Finalment, cal tenir en compte l'apunt que fa E8 respecte la possibilitat que els PEC responguin a **modes**. El que sí que és clar, en aquest sentit, és que quan la Diputació de Barcelona hi ha estat darrere -i això vol dir suport logístic però sobretot econòmic- hi ha hagut grups significatius de poblacions que s'han interessat o han tirat endavant processos de PEC. I en la mesura que la Diputació no ha fet dels PEC la seva prioritat, molts dels PEC s'han estancat. Si bé és cert que el lideratge de la Diputació no té per què implicar aquest biaix, sinó que senzillament facilitar el que determinats municipis, per qüestions de recursos, no podrien tirar endavant, la possibilitat hi és. Un cop més, hi ha el risc de confondre la fi amb els mitjans.

En síntesi, i pel que fa a la finalitat del PEC, el discurs és força compartit entorn al binomi educació i dimensió política. Així mateix, hi ha una qüestió de fons que apareix en endinsar-nos en cadascuna d'aquestes idees i que té a veure amb la consideració de cercar un procés o de cercar uns resultats. A aquesta categorització també hi podríem associar la possibilitat d'un enfocament més reactiu (certa vinculació amb els resultats) o més proactiu (vinculació amb el procés). D'altra banda, hi ha menys coincidències entorn a de les finalitats del PEC com a promocionador, garant i transformador, que apareixen però només en boca d'algun expert. Així mateix, destacar que no hi ha hagut **cap referència a la prevenció ni a la creació d'un sentiment d'identitat**, ambdues, finalitats importants des del nostre punt de vista.

Quin és l'abast i l'organització del contingut objectiu d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

En general no podem dir que els experts hagin concretat massa aquesta qüestió. Tanmateix, la insistència d'una bona part dels experts en **descentrar el PEC de l'escola** denota una concepció força global de la seva dimensió i abast.

Així mateix, és interessant la consideració d'E2, en apuntar que els PEC parteixen de **necessitats humanes**, fet que també li confegeix aquest caràcter de globalitat.

E7 i E8 també han estat explícits en aquest sentit, en considerar els **valors i les actituds** dels ciutadans en la base dels continguts del PEC. Concretament, E8 parla de generar processos de canvi en les actituds de la ciutadania i "construir altres formes de fer i relacionar-se".

D'altra banda, tenim el suggeriment d'E5, que considera interessant delimitar des del primer moment **quins elements són educatius i quins no**. Aquest apunt, prou interessant pel que comporta de compartir una mateixa visió de contingut educatiu entre agents, ha mancat concretar-se més per part de l'expert.

Així doncs, tot i que sembla que la majoria de les intervencions apunten cap a un enfocament de contingut global –**sense arribar a mostrar un plantejament integrador**- no hi ha ni explicitació ni consistència en aquest aspecte per part dels experts.

Qui són els agents que lideren un Projecte Educatiu de Ciutat?

Com s'ha pogut constatar, l'opinió dels experts respecte els agents denota algunes **tensions**. La més significativa és la del **rol que ha de jugar l'escola**. L'equiparació que tant sovint s'ha fet i encara es fa de l'educació amb l'escola porta a dues postures: d'una banda, la dels qui consideren que és important **anar més enllà de l'escola** fins el punt de considerar-la un agent més d'entre tots els agents socioeducatius, o fins i tot relegar-la a un segon pla[18]. D'altra banda, hi ha la postura dels qui volen reconsiderar el paper de l'escola, i l'escola mateixa, amb la intenció de donar-li un **rol central**. Aquests darrers, consideren que la voluntat d'una acció socioeducativa corresponsable ha portat a considerar la importància dels diferents agents de manera inapropiada i que des del sistema formal s'hauria de donar resposta a partir d'una estructura completament diferent. Aquesta tensió, per tant, denota una dificultat per a delimitar amb claredat les funcions educatives dels diferents agents socioeducatius.

Més enllà de les consideracions teòriques sobre el rol de l'escola, es percep que aquesta tensió està a la base de determinades fractures en la trajectòria dels PEC. És així que E2 explica que el lideratge de la Lali Vintró, que apostava per un PEC fonamentat en la política educativa, la participació i la ciutadania, va "topar" amb els sectors educatius "més clàssics" que veien al PEC com la possibilitat de fer un model municipal d'escola, dimensió que el mateix E2 qualifica com a menys potent atès que a part de no comportar cap canvi no permet descobrir altres potencialitats del PEC. E4 també es mostra bastant clar en apuntar que els primers PEC són impulsats des de professionals de l'escola amb la visió que l'escola no dóna a l'abast i cal obrir-se a la ciutat i al territori. Tanmateix, aquests s'obliden de la política, i destaca que és qui justament té els pressupostos.

[18] En aquest sentit és significativa la consideració que fa E8 respecte no deixar intervenir a l'escola en el procés d'elaboració del PEC fins el segon any.

Així mateix, també trobem aquesta tensió en la base de la classificació que apunta E3 respecte les dues filosofies de ciutat educadores. Una, corresponent a la xarxa de *ciutats educadores* (AICE), se centra en ampliar l'abast de l'educació formal tot posant al servei de l'escola activitats que es fan a la ciutat. I l'altra, corresponent a les experiències de les *Learning Cities*, agafa l'aprenentatge com a objectiu comunitari i instrument de DC. Això no obstant no és aquest el punt de vista d'E7, que parteix de la visió que el treball de l'AICE és molt més comprehensiu de la realitat de les *ciutats educadores* que el que s'ha estat fent des dels PEC, massa centrats en l'escola.

La segona tensió que hem constatat és la que fa referència a la **inclusió de tots o part dels agents socials**. Si bé la totalitat dels experts entenen que tots els agents socials han de formar part del PEC hi ha un corrent que adopta una postura més inclusora, i manifesta que cal comptar amb tothom per a elaborar el PEC, i un altre que adopta una postura menys inclusora i parla de que cal aspirar a comptar amb tothom però no ha de ser una condició per a començar. Si bé a nivell teòric sembla més coherent el primer corrent, cal tenir en compte que el segon és més realista. En aquest, es considera que reunir a tothom de bon començament pot portar a una crida massa generalitzada, a que no tothom s'hi senti implicat o cridat, etc. Per tant, més aviat són partidaris d'anar incorporant progressivament els agents de manera que cada nova incorporació dibuixi un procés d'implicació. En aquest sentit també apunten la necessitat de trobar diferents espais i modalitats de participació adequades a les característiques de l'agent. I encara que com diu E6 sempre hi a un sector que no acaba essent inclòs, s'ha de procurar trobar-li el seu espai.

D'altra banda, constatem que darrere de les propostes de comptar amb tots o part dels actors, hi ha una **categorització poc concreta**. En general hem trobat a faltar més concreció a l'hora de clarificar qui són aquests actors o agents. Sovint quedava en mans de l'ajuntament o de les característiques de cada comunitat. Tot i que és necessari atendre's al context, caldria ser una mica més clars en el qui i no deixar-ho tant obert.

Finalment, també destacaríem que **la comunitat com a agent no ha quedat massa palesa** i per tant les referències als diferents agents socials no passaven per considerar que el veritable protagonista sigui la comunitat, i que aquesta estigui configurada per una sèrie d'agents. Com a conseqüència, el tret identitari que suposa considerar la comunitat com a agent no s'ha fet present.

En suma, l'opinió dels experts respecte els agents es mostra dissident i poc concreta, així com oblida la visió global de la comunitat com a agent.

Qui són els destinataris d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Tal i com ja hem comentat en l'anàlisi, hi ha total coincidència en considerar que **destinatari del PEC ho és tothom**. Així mateix, majoritàriament es considera que en parlar d'agent ja s'està parlant en bona mesura de destinatari. Conseqüentment, tots els agents són també destinataris encara que, segons alguns experts no seria del tot precisa la relació inversa: tots els destinataris no són agents, o en tot cas no en el mateix grau, o no des del principi.

En resum, hi ha una total coincidència pel que fa als destinataris mostrant una **comprensió inclusiva** pel que fa a aquests.

Quin és el rol que desenvolupa la ciutadania en la planificació, implementació i avaluació d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Les dues grans qüestions que apareixen en el discurs dels experts respecte el rol de la ciutadania se centren al voltant de la **participació en general** i de la participació quant a l'elaboració del **diagnòstic i el document final** en concret.

La referència a la **participació**, tant si es considera que és suficient com si no, és una constant. La consciència que un projecte com un PEC ha de ser configurat a partir de la participació de la ciutadania és un fet que no permet cap dubte en el terreny del discurs.

Justament la participació és considerada com una de les fortaleses dels PEC per part d'alguns experts. I concretament, pel que fa a la fidelitat del PEC respecte el procés de debat que es viu, **el consens** és el mecanisme més significatiu que esmenten els experts per assegurar aquesta participació. Aquest té el valor de garantir que tothom se sent representat en allò que es diu tot i que també cal esmentar que E6 considera que voler adquirir un determinat nivell de consens en determinats debats fonamentals no li sembla aconsellable ja que a vegades és necessari que hi hagi contingut polític en les opcions estratègiques educatives.

Tanmateix, és convenient aclarir que no estem parlant **d'una participació massa real**, idea que ja ens apunta E2 quan diu que els PEC estan massa elaborats de "dalt a baix". I per bé que alguns experts esmentin la participació com a fortalesa, també són conscients que tant aquesta com el consens se centren en el petit nucli que redacta el document. El problema és que sovint aquest nucli no és suficientment representatiu de la població. Com ja hem esmentat abans, és prou il·lustratiu el comentari d'E5 quan diu que "s'ha d'intentar que el diagnòstic sigui *una mica* participatiu". D'aquesta manera considera que es garanteix que després el PEC sigui realment participatiu i s'evitin els "canals de participació sobreafegits". Cal dir que només E6 considera

que hi ha alguns PEC que prioritzen la participació per sobre de tot, i ho expressa en parlar de la dicotomia entre participar i planificar que segons ells mostren els PEC.

En aquest sentit també és significativa l'aportació que fan els experts quan diuen que a l'hora **d'establir prioritats o destinar recursos** és fàcil que aparegui el **biaix** per part de l'equip de govern així com cal tenir present que sovint els PEC s'han vinculat a **períodes electorals**. De tota manera, E8 manté que si bé la priorització pot esbiaixar, el potencial dels problemes pot redireccionar i actuar com a control del biaix.

Recuperant la idea d'E5 respecte fer "una mica" participatiu el procés d'elaboració del PEC, tot i mostrar desacord en l'enfocament, cal destacar l'interès d'aquesta aportació respecte els **canals de participació**. La idea és que cal utilitzar aquells que ja existeixen, aquells respecte els quals el ciutadà està familiaritzat i evitar crear-ne de nous.

D'altra banda, i pel que fa a l'esmentada representativitat, també s'ha apuntat que **en els mateixos processos de debat hi ha elements de poder** que també esbiaixen el consens. Tanmateix, E3 opina que en cas que això passi la viabilitat del PEC i de desenvolupar-se quedaria molt limitada, i això és quelcom que cal ser-ne conscient. És a dir, si aquells acords a què s'està arribant i que s'estan consensuant realment no reflecteixen unes necessitats reals, uns punts de vista compartits, etc., a l'hora d'implementar el PEC serà difícil que aquest tiri endavant.

Com a conseqüència, constatem que la participació gaudeix de consens pel que fa al discurs teòric però mostra moltes escletxes pel que fa a la praxi d'aquests PEC. Entre aquestes escletxes hi trobem una manca de concordança entre la teoria i la pràctica, una manca de coincidència entre els experts en valorar la pràctica, i certes contradiccions entre els mateixos experts que en determinat moment esmenten la participació com a fortalesa i després reconeixen que no és prou reeixida.

Així mateix, i pel que fa a la **vinculació dels ciutadans amb l'elaboració del diagnòstic**, constatem que tot i que la majoria d'experts opina que el diagnòstic ha de ser compartit, només alguns experts posen l'accent en els agents, destacant que és fonamental que aquest diagnòstic ajudi a **identificar actors**. Aquest fet ens sembla fonamental si és que es vol aconseguir que el diagnòstic posi les bases del posterior procés de PEC, i el que és clar és que si no es vinculen els actors al projecte del PEC després aquest no tindrà continuïtat.

Finalment, una **visió del PEC molt centrada en el document** a elaborar, indica que el valor de la construcció que aporta la participació i el consens de què parlàvem queda circumscrit a l'elaboració del document. Sembla que no es tracta tant de la construcció social d'una realitat

comunitària com de la construcció d'un document. En una posició extrema pel que fa a aquesta percepció, tenim la crítica que fa E2 en considerar que el desenvolupament del debat del PEC va més orientat a aprovar un document que a viure un procés.

En síntesi, respecte aquesta qüestió les grans coincidències se situen fonamentalment entorn a la necessitat de la participació en les diferents fases del PEC, insistint en el valor del diagnòstic.

Quin és l'origen dels recursos d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Pel que fa a la qüestió dels recursos és significativa la percepció que hi ha que en general, i pel que fa als recursos, els PEC **han comptat amb els recursos materials de la ciutat (endògens) però amb humans de fora (exògens)**. De fet, molts dels experts consultats han participat o participen en l'elaboració de PEC (no necessàriament de la seva ciutat) tenint-hi un rol important. Així mateix, els experts apunten que **s'ha exportat i copiat un model de PEC**, el de Barcelona. Aquest fet comporta que, d'una banda, els PEC esdevinguin documents molt generals i poc concrets i de l'altra, que no s'adeqüin a les idiosincràsies de cada municipi ni parteixin d'un diagnòstic fidel. A més, tal i com apunta E6, en la situació actual els PEC no es poden avaluar, acció indispensable pel bon funcionament de qualsevol projecte.

És en aquest sentit que ha aparegut la idea que esdevé necessari establir una **metodologia comuna** a tots els PEC, fet que denota que actualment aquesta metodologia no hi és i que es troba a faltar. La necessitat d'aquesta metodologia ha portat a què en l'actualitat la Diputació de Barcelona estigui treballant en la seva elaboració. Aquest fet, que naturalment és positiu, comporta alguns riscos com ara que els municipis **segueixin depenent de professionals externs** que els elaborin els PEC (experts en la metodologia). En aquest sentit és significatiu un comentari d'un expert (E6) que exposa, de manera prudent, que el fet que determinats PEC s'han realitzat amb la col·laboració de la universitat pot haver provocat un cert fracàs. El motiu que dóna és que la finalitat última de la universitat és la de fer recerca i la seva implicació no va tant vinculada a "fer content a un client". D'altra banda, la mateixa Diputació de Barcelona planteja que el seguiment del manual metodològic, a més d'homogeneïtzar, serà una condició per a rebre ajut per part d'ells.

En suma, i pel que fa als recursos, detectem certes inconsistències respecte el seu origen. D'una banda s'assenyala com a desitjable que aquests siguin endògens però de l'altra es potencien actuacions en una línia ben diferent.

Quin és l'espai territorial de referència d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Les característiques inherents a la naturalesa del PEC fan que l'espai de referència sigui lògicament **la ciutat o el municipi**. Tanmateix, hi ha algunes consideracions dels experts en aquest sentit que són interessants.

D'una banda, resulta d'interès l'aportació d'E1 respecte el fet que la **dimensió de la ciutat de Barcelona** pot haver estat la causa d'un funcionament poc reeixit pel que fa al seu PEC. D'aquesta manera, la dimensió de l'espai territorial apareix com a component que facilita o dificulta un procés de PEC.

Així mateix, E2 insisteix en la importància de la territorialitat com a element central i de lligam per evitar segmentació social. Aquí apareix la territorialitat en un altre sentit: com a **element de proximitat i referència**.

En síntesi, els comentaris dels experts pel que fa a l'espai territorial de referència, per bé que puntuals, ens aporten dues visions molt interessants: la dimensió d'aquest espai com a delimitador de la viabilitat del projecte i la realitat d'aquest espai com a generador de referents i identitats.

Quina és la vigència o caducitat d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Respecte aquesta qüestió se'ns torna a posar de manifest la fractura que hi ha entre teoria i pràctica.

A nivell teòric els experts no manifesten que el PEC tingui una caducitat sinó que en parlen com d'un **projecte a llarg termini**. Ara bé, quan fan referència a allò que s'està fent, la realitat que transmeten és una altra.

D'una banda, expressen que molts PEC **s'han quedat en el document** i que d'alguna manera hi ha la percepció que allò és el PEC. Fins i tot E1 expressa que no veu clara la garantia que es duguin a terme o que "ni tan sols es tinguin en compte" per a l'elaboració de polítiques, i afegeix que veu aquest risc especialment en cas que hi hagi un canvi de mandat enmig. A més, E1 també considera que vegades les institucions fan "grans muntatges" amb una funcionalitat molt gran "d'aparador", sense que hi hagi la intenció de donar-hi continuïtat.

Així mateix, detectem **confusió en la relació entre diagnòstic i PEC**. Mentre que alguns experts sembla que igualin el diagnòstic al PEC d'altres parlen del diagnòstic com a pas previ al PEC. És a dir, la temporització del PEC no és clara, ni tampoc ho és on comença i on acaba. En

aquest sentit, hem de dir que des del punt de vista d'aquesta recerca justament el diagnòstic és el primer pas en el procés d'elaboració del PEC.

D'altra banda, aquells municipis que es plantegen de tirar el PEC endavant tenen moltes **dificultats per a la seva implementació i seguiment**. Tal com diuen els experts, hi ha moltes dificultats pel que fa "al com".

Així doncs, si be teòricament els PEC són projectes de llarga durada la realitat demostra que no està essent així atès que molts d'ells estan encallats o s'han quedat en el document. Aquest fet trobaria l'explicació en molts dels apunts que hem fet fins ara en resposta a les qüestions del treball de camp. Per citar-ne alguns, tenim els mandats municipals, la confusió entre fins i mitjans, o la feblesa del procés participatiu.

Quin tipus de relació estableix el Projecte Educatiu de Ciutat amb l'entorn sociocomunitari?

A la llum del que ens han exposat els experts majoritàriament es considera necessari un **treball en xarxa i transversal**. Així mateix, la majoria dels experts considera que el fet que es pugui fer depèn de la voluntat de cada consistori.

Resulten interessants determinades precisions que fan alguns experts en aquest sentit. E6 apunta que els ajuntaments han de decidir **quin és el seu element central** i, si es decideixen per l'educació, aquesta ho ha d'impregnar tot. A més, tal i com diu E8, les característiques dels PEC faciliten la transversalitat dins de l'organització municipal. No obstant això, E2 apunta que **la idea de transversalització té un risc**: que es vulgui transversalitzar tot, i com a exemples cita l'Agenda 21 i l'Agenda 21 cultural. Aquest fet, òbviament, pot suposar un esgotament del model de transversalització.

E4 parla de la necessitat del treball en xarxa entre els ajuntaments i de la **conveniència d'un ens supramunicipal** que lideri aquest treball. Naturalment, l'ens supramunicipal a què fa referència és la Diputació de Barcelona. Això no obstant, ens sobta que només aquesta diputació tingui àrea d'educació i faci el treball de lideratge respecte els PEC i no passi el mateix amb les altres diputacions del territori català.

Aquest és un fet que ens porta a la constatació que sovint els experts consultats **plantegen un treball transversal i en xarxa de cara als altres**, sense que ells desenvolupin aquest tipus de treball. En el cas que esmentàvem, per exemple, la Diputació de Barcelona no té contacte amb les altres diputacions. En aquesta línia hem trobat moltes més situacions que ens mostren una manca de treball en xarxa per part dels experts que estan vinculats al món dels PEC. Per

citar alguns exemples més, podem citar que E2 i E5, d'una banda, i E8 de l'altra, estan fent exactament la mateixa tasca -projectes pilot- sense partir d'un mateix model metodològic. Una altra situació en aquest mateix sentit és que des de la Universitat de Barcelona, en col·laboració amb la Diputació de Barcelona, s'ha impartit un mòdul sobre *ciutats educadores* i PEC[19] i només un expert el coneix. També podem fer esment a que hi ha desconeixement del model de *mapa educatiu de ciutat* desenvolupat a fons per E1 i per tant els experts que treballen en projectes pilot dissenyaran un nou model de *mapa educatiu de ciutat*. Finalment destacar que hi ha manca de contacte entre les diferents administracions.

Igualment, resulta molt interessant l'aportació d'E8 que es mostra profundament convençut de la necessitat del treball en xarxa en l'entorn sociocomunitari per bé que conscient que aquest treball necessita de dos canvis: **un canvi de cultura dins de l'organització** i **un canvi d'estructura dins de l'organització**. I des d'una postura molt realista comenta que es tracta d'un canvi lent ja que en poc temps es pot canviar l'estructura però no la cultura. Cultura que defineix com a "cultura de parcel·lació" pel tractament que es dóna dels problemes des de les organitzacions. En aquest sentit, un suggeriment que fa és el de començar amb petits projectes transversals.

En aquesta mateixa línia, també és cert que els experts esmenten que sovint el PEC depèn només de la regidoria o àrea d'educació, la qual sobretot té competències en matèria escolar, de manera que també és difícil impulsar i controlar un treball en xarxa i una transversalització des d'aquesta conjuntura.

I encara relacionat amb la idea del treball en xarxa, tenim la **classificació** que estableix E5, en parlar de les **"dues generacions" de PEC**: els dels inicis, vinculats a un model de govern més tradicional, i els darrers, juntament amb els que estan arrancant ara, vinculats a uns governs més participatius i en xarxa. És a dir, que semblaria que es comença a avançar en aquesta direcció.

En síntesi, el treball en xarxa i transversal del PEC amb l'entorn sociocomunitari és considerat com a necessari tot i que amb alguns matisos respecte què cal transversalitzar i com fer-ho. Finalment, també hem detectat algunes inconsistències entre el discurs i la pròpia pràctica dels experts respecte aquest tipus de treball.

[19] En el marc del Postgrau en Gestió de Polítiques d'Educació a l'Administració Local.

2.7.3.1.3 Conclusió de l'anàlisi i interpretació de les entrevistes a experts

En general hem pogut comprovar que el discurs dels experts respecte les qüestions de la nostra recerca no aporta massa consistències. Tanmateix, el fet que haguem trobat coincidències entre els seus discursos i que el nombre de dissidències no siguin molt elevades o molt polaritzades ens permeten afirmar que aquesta manca de consistència fonamentalment es deu a una falta de discurs compartit sobre els PEC, més que a grans diferències en els plantejaments teòrics dels experts. No obstant això, també és cert que les diferències en algunes qüestions claus respecte els agents o la metodologia, per exemple, ens indiquen que en alguns punts parteixen de models contraposats, fet que acabarem de discutir en les conclusions del treball de camp.

D'altra banda, també hem pogut constatar que algunes qüestions han suscitat més comentaris, aportacions, reflexions, etc. que d'altres. Si bé és cert que la importància de determinades qüestions hi té molt a veure, també és un indicador, un cop més, d'una manca de reflexió i de discurs compartit sobre el tema dels PEC. Mancança que també hem pogut constatar en demanar referències bibliogràfiques o pel coneixement d'altres experiències similars de nivell nacional o internacional en què les dades que ens han pogut facilitar els experts han estat més aviat escasses.

2.7.3.2 Entrevistes a informants clau

2.7.3.2.1 Anàlisi de les entrevistes a informants clau

A continuació mostrarem l'anàlisi dels resultats de cadascuna de les preguntes que es formulaven als informants clau. En aquesta l'anàlisi, i de la mateixa manera que hem fet en el cas dels informants clau, destacarem els punts més coincidents i consistents així com els més divergents i dissidents. D'aquesta manera, obtindrem una visió de conjunt de què s'ha dit respecte cadascuna de les qüestions alhora que constatarem com han quedat organitzades les aportacions[20]. Per a referir-nos als informants clau, en cas de voler destacar alguna opinió, emprarem l'abreviatura **I** seguida d'un número que indica de quin informant clau es tracta[21].

Recordem a partir d'aquest quadre les preguntes del guió de l'entrevista semiestructurada, prèviament a mostrar l'anàlisi que hem fet de cadascuna d'elles:

[20] Tot i que fem l'anàlisi de la totalitat de les preguntes que s'han formulat als informants clau, a la graella del buidat, que podem consultar a l'annex núm. 9, hem afegit tres caselles més de les quals no n'hem fet l'anàlisi. Aquestes són les caselles d'*altres*, de *crítiques* i de *recomanacions*. Igual que hem fet en el cas de l'anàlisi de les entrevistes a experts, les dades de les caselles d'*altres* i *crítiques* les incorporarem directament a la interpretació, atès el seu caràcter transversal i la no vinculació a una pregunta concreta. Pel que fa a la casella *recomanacions*, aquesta ens ha aportat dades de cara a l'orientació general del treball que no tenen per objectiu ser analitzades i interpretades de cara a arribar a conclusions.

[21] Per tal de poder conèixer el contingut del buidat de cadascuna de les entrevistes pel que fa a cada informant clau podem consultar l'annex núm. 9.

Preguntes del guió de l'entrevista semi-estructurada realitzada a informants clau

1- Quina considera que és la finalitat última del seu PEC així com la funció social que ha de desenvolupar?
2- Quines han estat les motivacions que els van portar a decidir elaborar el PEC?
3- Quina relació podríem establir entre el PEC i la ciutat?
4- Quina importància té el PEC en relació a la resta de plans de l'Ajuntament o de la ciutat?
5- Quin paper juga l'educació en un pla estratègic de política local? Per què se li dóna aquesta importància?
6- En què ha consistit el procés participatiu d'elaboració del PEC i com el valoraria?
7- Com s'han delimitats els grans objectius o línies estratègiques del PEC?
8- Com s'han implementat les línies estratègiques i quin seguiment se n'ha fet?
9- En els PEC es parla sovint de transversalitat o treball en xarxa, com creu que es fa possible en el seu PEC?
10- Han utilitzat alguna guia o document per a elaborar el document final?
11- Què destacaria com a èxits del seu PEC i què com a mancances?
12- Si li parlessin d'un enfocament "socioeducatiu" del DC, que interpretaria d'entrada? (quina relació establiria entre un enfocament socioeducatiu del DC i el PEC?)
13- Vol afegir algun comentari més?

Taula 15

1- Quina considera que és la finalitat última d'un PEC així com la funció social que ha de desenvolupar?

Pel que fa a la qüestió de la finalitat i funció social dels PEC hi ha una gran consistència en l'opinió dels informants clau i és la de considerar que la finalitat última d'un PEC és la d'aconseguir que la ciutat esdevingui educadora. Les diferències apareixen en el nivell de matís i aprofundiment que mostren els informants clau respecte l'explicitació d'aquesta gran finalitat.

Una majoria d'informants clau considera que per aconseguir fer realitat la *ciutat educadora* cal que els diferents agents s'hi comprometin. Tal com diu I2 "cal assumir com a societat, cadascú des de la seva responsabilitat, el paper d'agent educador". I és que el mateix I2 considera fonamental que la reflexió que genera el PEC "desbordi l'àmbit de la pedagogia" i deixi de ser només "la preocupació dels professionals de l'educació".

També hem trobat algunes referències a la dimensió social de l'educació en base als valors que cal que la ciutadania del futur es construeixi i en base a la consideració que l'educació és una necessitat bàsica dels ciutadans.

Pel que fa a la relació que es pugui establir amb la política I7 i I9 parlen del PEC com un instrument legitimitzador de les polítiques de l'ajuntament en matèria d'educació. Així mateix, hi

ha una única opinió (I1) respecte a considerar que la finalitat educativa del PEC s'assolirà difonent i connectant les diferents xarxes educatives de la ciutat per tal de consolidar-les.

Finalment, destacaríem la visió d'I6 que entén que la finalitat consisteix en fer conscients als ciutadans que "tot educa o deseduca".

2- Quines han estat les motivacions que els van portar a decidir elaborar el PEC?

Les motivacions esmentades per la majoria d'informants clau fan referència al fet que la seva ciutat formava part de la xarxa de *ciutats educadores* i que el fet de voler realitzar el PEC va formar part del procés natural de voler concretar aquells principis que recollia la Carta de ciutats educadores a la qual com a ciutats s'adherien.

Així mateix, també hi ha força coincidències en considerar que el fet d'estar en un grup de municipis que formaven part de la xarxa implicava un contacte entre ciutats i per tant un intercanvi d'experiències. D'altra banda, el fet de participar en un seminari impulsat per la Diputació de Barcelona conjuntament amb altres ciutats propicia l'inici del PEC en les diferents ciutats com ens comenta I7; el fet de saber que algunes ciutats començaven a elaborar els seus PEC i que "semblava una experiència bonica", com diu I6; o fins i tot el fet que els PEC comencen a esdevenir una moda, com apunta I8.

No obstant això, I2 mostra una visió més profunda de la motivació, ja que, a banda de reconèixer que hi ha una relació entre els PEC i l'associació de *ciutat educadores*, sobretot veu com a motivació la presa de consciència que "l'escola no és l'únic agent educatiu i l'educació és al llarg de tota la vida" i en aquest sentit el PEC suposa un canvi en l'educació per a respondre "al que la societat necessita".

Altres idees que s'han apuntat com a motivació, encara que només comentades per alguna persona, han estat la de respondre a unes certes demandes de la ciutadania i la de la sensibilitat de la regidora d'educació del moment (I8 i I9).

3- Quina relació podríem establir entre el PEC i la ciutat?

El punt de vista dels informants clau respecte la relació entre PEC i ciutat, i per tant respecte què li suposa a la ciutat l'existència del PEC, hem detectat que és absolutament dispers ja que no hi ha hagut cap motiu en què coincidissin dos informants clau.

I1, per exemple, diu que el PEC té el valor de connectar oferta i demanda tot fent difusió de les propostes educatives. D'aquesta manera, s'obté la cartografia de què hi ha a la ciutat. Per la

seva banda, I2 considera que el PEC facilita la confluència del diferents ciutadans (empresaris, artistes, comerciants, arquitectes,...) per tal de posar en comú allò en què estan d'acord.

L'opinió d'I7 és que el PEC dóna elements educatius per tal que la gent pugui "funcionar millor" així com participar de la ciutat. I3 posa l'accent en el benefici que suposa per al ciutadà millorar la seva educació, ja que l'educació és una necessitat bàsica (conjuntament amb l'habitatge, l'ocupació i la sanitat). D'altra banda, considera que les responsabilitats només són per aquell qui les vol agafar.

Respecte les responsabilitats, l'opinió d'I6 difereix de la d'I3 ja que diu que el PEC comporta beneficis a la ciutat, la de fer-la educativa, però també responsabilitats, i pel que fa a aquestes en el document del PEC diu que queda ben especificat quins agents les han d'assumir en cada circumstància.

Finalment, dir que hi ha un únic informant (I4) que no sap explicar quina relació s'estableix entre el PEC i la ciutat ja que opina que està en funció de com responguin les entitats a les demandes que se'ls facin (en el marc del procés de reelaboració del PEC que s'està duent a terme a la seva ciutat).

4- Quina importància té el PEC en relació a la resta de plans de l'Ajuntament o la ciutat?

L'opinió dels informants clau respecte la importància del seu PEC en relació a la resta de plans de l'Ajuntament mostra clares dissidències. És significatiu constatar que aquestes dissidències es donen fins i tot entre informants d'un mateix PEC.

Bàsicament ens trobem amb la meitat d'informants clau que consideren que al PEC no se li dóna importància, la meitat que consideren que sí que en té i un informant que considera que varia en funció de la sensibilitat del polític que hi està al capdavant. Aquest darrer (I7), a més, atribueix certa subjectivitat al fet que a ella li sembli important el PEC atès que està a l'àrea d'educació i pensa que potser si treballés en una altra àrea el seu sentiment seria diferent.

Aquells qui opinen que el PEC té força o molta importància ho justifiquen amb diferents arguments. Per exemple, I1 considera que els plans estratègics com el PEC són uns bons diagnosticadors alhora que donen un rol a l'administració de "cohesionadora i impulsora social, més enllà de ser una simple gestora". A més, compten amb una comissió interdepartamental per tal de garantir que "s'arribi a tot arreu". I3, en canvi, considera que té molta importància perquè l'Institut Municipal "hi està molt posat" i la regidora sempre va a les reunions, tot i que creu que no es pot comparar el PEC amb altres plans, ja que estan sota paràmetres diferents.

Així mateix, I6 valora la importància del PEC perquè diferents regidories i l'alcalde hi han estat força implicats, i en les diferents comissions de treball sempre hi va haver un responsable tècnic recollint el treball que es feia.

Pel que fa als informants que no veuen que el PEC tingui importància tots ells parlen d'un doble discurs en què teòricament al PEC se'l considera important però que a la pràctica aquesta importància no queda reflectida ja que es prioritzen altres iniciatives. I fins i tot I8 esmenta que el PEC és incompatible amb el model de ciutat que s'està gestant on un habitatge poc assequible i un "oci centrat en discoteques i bars cars" fan que el model de ciutat educativa i inclusora de què parla el PEC sigui inviable. Tots aquests informants coincideixen en mostrar-se molt decebuts atès que tots ells consideren que el PEC ha de tenir molta importància i que, a més, en la seva elaboració es va plantejar amb aquests termes per part de tots els qui hi estaven implicats. Només un d'ells (I4), i per raons de la responsabilitat que actualment hi té, pensa que potser hi haurà un canvi ja que s'està reelaborant el PEC.

5- Quin paper juga l'educació en un pla estratègic de política local? Per què se li dóna aquesta importància?

Les raons que donen els informants clau fonamentalment se situen al voltant de dos eixos: el valor de l'educació envers els ciutadans per la globalitat del seu abast i el valor de l'educació envers els ciutadans per l'especificitat de la seva acció.

Quant a la globalitat tenim la visió d'I3 que considera que l'educació és molt important com a necessitat bàsica de les persones, i en aquesta línia I5 diu que elevar la formació de les persones augmenta el seu benestar i millora les relacions ciutadanes. I7, per la seva banda, considera que si l'educació s'entén globalment abasta gairebé tots els aspectes dels ciutadans així com I6 diu que "a la ciutat tot educa -o deseduca-" i que per tant totes les regidories eduquen. També I1 se situa en aquesta tessitura quan parla de que l'educació esdevé impulsora de capital humà.

Pel que fa al valor de l'especificitat de la seva acció tenim l'opinió d'I2, que veu en l'educació l'oportunitat de donar resposta a la societat enfront dels canvis i transformacions que s'estan donant, I9 que parla del valor de l'educació quant a integradora social, o I1, que diu que l'educació actua com a garant del sistema democràtic, de la igualtat d'oportunitats i permet la conciliació dels temps laborals i familiars. Com podem constatar, aquestes visions respecte l'especificitat de la seva acció tenen una càrrega política que no tenen les opinions respecte la globalitat de l'acció educativa.

Tanmateix, tenim dues opinions més, força contraposades, que van en la línia del valor que se li dóna a l'educació més enllà del valor que creuen que té. D'una banda, I4 no explica per què és important l'educació sinó que insisteix en la idea que es considera a l'educació cabdal però a l'hora de la veritat els fets no van en aquesta línia. Per contra, I7 creu que el valor de l'educació és força subjectiu i que el fet que se li doni importància depèn de si estàs vinculat o no a l'àrea d'educació.

6- En què ha consistit el procés participatiu d'elaboració del PEC i com el valoraria?

Les explicacions dels diferents informants clau pel que fa al procés participatiu han estat bastant semblants en el sentit que fonamentalment es creen unes comissions de treball des de l'ajuntament en les quals s'hi conviden a participar diferents persones que es consideren representatives d'aquell àmbit a banda que s'obren a tothom. Les diferències les trobem més en relació a les dimensions del municipi: en els grans l'estructura organitzativa pel que fa a la participació és més complexa i com més petit és el municipi, més simplificada esdevé.

En aquest sentit, també és la dimensió del municipi la que ha comportat que en un cas el PEC hagi estat liderat per l'ajuntament però amb l'assessorament i recolzament d'una empresa, atès que les dimensions del municipi no permetien que la regidoria d'educació assumís tota la responsabilitat.

Pel que fa a la valoració de la participació hem trobat força dissidències, i un cop més aquestes fins i tot es donen entre informants d'un mateix PEC. Fonamentalment les opinions han estat de considerar el procés participatiu com a molt bo, com a molt fluix o com a difícil de valorar perquè no tenen referents.

Els qui consideren el procés com a positiu, que són la meitat dels informants, parlen dels diferents mecanismes que s'han utilitzat: planes web, fòrums virtuals, conferències, treballs en comissions, debats,... tots ells oberts a tothom, fet que segons I3 implica que "qui no ha participat més és perquè no ha volgut". I la satisfacció sobretot la manifesten pel nivell de debat que es va assolir en els diferents espais, el qual va permetre arribar a un discurs compartit, a un diagnòstic compartit, a unes línies estratègiques compartides,...

Respecte els qui consideren que el PEC ha estat poc participatiu aquests parlen de participació indirecta i de que hi han participat "els de sempre". Circumstància que comporta que determinats col·lectius en quedin exclosos o no s'hi sentin cridats.

Així mateix, I7 fa una consideració respecte els agents que han participat en l'elaboració dels PEC i és que segons el seu punt de vista, hi hagut dos moments en la història dels PEC: en el

primer es deixa una mica de banda el sector educatiu i en el segon es torna a incorporar com un agent cabdal. El seu PEC diu que va estar en el primer moment, i que per tant no es va prioritzar el sector educatiu com a participant clau. Això no obstant, ara la percepció és d'estar més a prop del segon i en aquest sentit fa referència a què en la trajectòria dels PEC s'observen certes modes i tendències i fa la comparació amb la "llei del pèndol": "si saps situar-te en un punt intermig no et cal anar tant d'una banda a l'altra".

Finalment, i de manera sorprenent, trobem dos informants (I5 i I7) que no saben valorar la participació ja que consideren que els falten dades i referents.

7- Com s'han delimitats els grans objectius o línies estratègiques del PEC?

La resposta a aquesta pregunta no està vinculada a opinions sinó que a fets i majoritàriament hi ha hagut poca participació per a la delimitació de les grans línies estratègiques o objectius.

En general els diagnòstics de les ciutats, tant si són grans com petites, s'han fet des dels ajuntaments i en un cas amb l'ajut d'una empresa subcontractada. Només I2 considera, en relació al primer PEC que es fa a Barcelona[22], que el diagnòstic es va confegir a partir d'allò que es va tractar a les comissions de treball, partint d'un esborrany on bàsicament es prenia consciència que l'escola no era l'únic agent i que l'educació s'esdevé al llarg de tota la vida.

Pel que fa a la delimitació de les línies estratègiques, també en el cas del PEC I de Barcelona I2 explica que es van definir entre tots, ja que a partir del diagnòstic "se'n destil·len les línies estratègiques". En el cas de Sant Cugat, tot i que el diagnòstic no va ser fet des de la participació i les comissions van ser determinades per l'Ajuntament, I8 considera que les línies estratègiques i objectius van sortir de les comissions de treball. En la resta de PEC (PEC II de Barcelona i PEC Mataró) les línies es defineixen des de l'Ajuntament.

El motiu pel qual majoritàriament les comissions de treball –sovint lligades a les línies estratègiques- i les línies estratègiques mateixes són delimitades per l'ajuntament respon a una qüestió pràctica i operativa doncs és difícil trobar el punt de partida del PEC amb la participació de molta gent. És així que l'ajuntament acostuma a fer aquest primer pas, amb l'ajut d'experts, d'alguna empresa subcontractada, etc. i després crea l'estructura participativa per anar bastint el projecte. Tanmateix, hi ha hagut un cas en què la qüestió operativa i pràctica ha dominat per sobre de tot criteri de contingut ja que I5 ens explica que es delimiten sis línies estratègiques i sis comissions de treball per raons operatives: "és un bon nombre per treballar, hi ha les

[22] A Barcelona es parla del PEC I i del PEC II. El PEC I és el que va impulsar Lali Vintró i correspon a un mandat municipal (1995-1998). El PEC II correspon a l'època de la Marina Subirats com a regidora d'educació, i també té correspondència amb el mandat municipal (el que s'inicia el 1999).

persones que les poden coordinar i més o menys és el que han fet altres ajuntaments de referència".

Un cop delimitades les línies estratègiques i les comissions de treball sí que en la totalitat de les situacions el debat es deixa en mans de les comissions per tal de tractar els continguts, els objectius que se'n desprenen, les propostes d'accions, etc. Debat que després recull el document final i que tothom coincideix en què aquest és fidel al que s'ha tractat, per bé que ha de ser sintètic i per tant no ho pot recollir tot amb detall.

Finalment, comentar que tant quan l'Ajuntament ha pres decisions per si sol com quan ha comptat amb la participació dels ciutadans en els diferents moments del procés, tothom està d'acord que el lideratge de l'Ajuntament és imprescindible. Fins i tot I2, que parla d'una elaboració del PEC de manera molt participada, diu que al llarg del procés és imprescindible que hi hagi "lideratge i presència" de l'ajuntament per tal d'aconseguir la implicació i participació desitjada.

8- Com s'han implementat les línies estratègiques i quin seguiment se n'ha fet?

Respecte la implementació i seguiment de les línies estratègiques ens trobem amb una gran coincidència: tothom constat que aplicar el que es proposa en el document del PEC comporta una gran dificultat i encara no s'ha pogut desenvolupar.

Els motius que s'esgrimeixen són diferents i en funció de la responsabilitat i implicació que té l'informant clau ho explica d'una o altra manera.

Per exemple, I1 parla de que el primer PEC que es va elaborar tenia unes línies massa generals i abastadores que eren impossibles d'aplicar. I2, en canvi, tot i parlar del mateix PEC opina que el que va passar va ser que hi va haver una manca de voluntat de donar-li continuïtat, encara que també té molt clar que l'aplicació és el més difícil. L'opinió d'I4 és que un cop es va acabar el document el PEC es va aturar i que ara que ha arribat un nou equip estan reelaborant el PEC intentant de fer que sigui més participatiu. I4 precisa que la reelaboració consisteix en passar a l'acció social i no debatre més. I5 considera que tot just ara comença el procés d'implementació, i que en el PAM es pot veure que es té en compte el PEC. I7 comenta que només s'ha pogut dur terme algun dels acords, per la gran dificultat de posar-los en marxa a causa d'una manca de recursos, opinió que comparteix I9. I finalment, tant I6 com I8 consideren que no s'ha implementat res del PEC.

Tanmateix, cal dir que hi ha un cas en què l'informant (I3) considera que s'està implementant el PEC i que aquesta implementació funciona. I fins i tot dóna xifres del nombre de projectes que s'han posat en marxa.

En resum, podem constatar que hi ha consistència en considerar que la gran mancança dels PEC ha estat que no s'han posat en marxa com estava previst. No obstant això, les dissidències comencen a l'hora d'esmentar els motius: mentre que aproximament la meitat dels informants clau consideren que no s'han posat en marxa per manca d'estratègies, l'altra meitat hi veu una manca de voluntats. I d'entre els qui hi veuen una manca de voluntats, els informants que estan més allunyats del PEC -pel que fa a tenir-hi responsabilitats directes- fan referència a que el procés d'elaboració del PEC ha estat una qüestió de moda, "d'aparador" més que de projecte. En canvi, els qui hi estan més vinculats atribueixen aquesta mancança a l'anterior equip, el qual, per un o altre motiu, va cometre errors.

Tot i que la majoria dels informants clau reconeix que el PEC no s'està duent a terme tal i com estava previst, tots ells esmenten mecanismes de seguiment que estan previstos teòricament i que en la mesura que es comenci a implementar el PEC funcionaran. Parlen, doncs, de comissions impulsores, de comissions de seguiment, de l'observatori del PEC,... És a dir, que tots tres PEC contemplen mecanismes per a fer aquest seguiment.

En síntesi, hi ha una majoria d'informants que transmeten una opinió esperançadora respecte els PEC. Com a conseqüència, tot i ser conscients que els PEC han fallat a l'hora de posar-se en marxa, també consideren que s'estan intentant corregir errors, posar en marxa mecanismes de seguiment, un pla d'acció, algun projecte, etc. D'entre els informants que ens han detallat el procés de reelaboració del PEC destacaríem, com a significativa, la decisió que I1 explica que han pres: acotar el camp d'acció del PEC a la franja d'edat 0-18 per poder ser més precisos i donar a l'abast.

Així mateix, hi ha alguns informants que mostren amb claredat que no veuen que els PEC tirin endavant. Aquesta és l'opinió dels qui que creuen que els PEC han respost a una qüestió d'imatge així com l'opinió d'I2, impulsor del primer PEC, que veu que no hi ha un projecte clar, cohesionat, participatiu,...sinó que una "mostra d'experiències" a les quals anomenen PEC.

9-En els PEC es parla sovint de transversalitat o treball en xarxa, com creu que es fa possible en el seu PEC?

La gran consistència en aquesta qüestió és que, de la mateixa manera que respecte la participació, tothom coincideix en considerar fonamental el treball transversal i en xarxa. Tanmateix, també respecte aquesta qüestió una cosa és la teoria i l'altra la pràctica. I pel que

fa a la pràctica majoritàriament es considera que és molt difícil aquest tipus de treball. No obstant això, hi ha algun informant clau (I3 i I6) que consideren que ja s'està fent un bon treball transversal i en xarxa perquè des de les diferents entitats i projectes s'està parlant d'educació alhora que les entitats i les comissions estan en contacte entre elles.

Pel que fa a la dificultat de dur a terme un treball transversal i en xarxa sobretot s'esmenta la raó referent a la cultura heretada de fa temps en què l'organització és temàtica -educació, cultura, benestar social,...- i per tant hi ha una certa resistència de les persones a aquest canvi de cultura. Tanmateix, I2 considera que la cultura dels serveis personals ja ha suposat un canvi en aquest sentit i que per tant justament les àrees de serveis educatius, socials, sanitaris,... permeten una certa transversalització que es torna més difícil en les àrees d'urbanisme o medi ambient, per exemple.

Així mateix, hi ha coincidència en considerar que el treball transversal i en xarxa cal començar-lo des de "l'aparell", motiu pel qual I4 explica que estan treballant amb Joventut i Benestar Social, en previsió de treballar amb altres àrees, i I1 comenta que tenen una comissió interdepartamental que vetlla per la transversalitat en totes les àrees de l'ajuntament respecte aquesta temàtica. Pel que fa a la tasca de transversalitat a l'ajuntament I1 apunta que aquesta hauria de funcionar a tres nivells: en qualsevol acció política, en les accions educatives de les diferents àrees i en les accions de l'escola o destinades a l'escola. Actualment comenta que sobretot funciona en les accions de l'escola i una mica en les accions educatives de les diferents àrees.

I7 també considera que un treball transversal en xarxa passa per destinar més recursos i facilitar les trobades, tot i que també anota que al final hi ha les persones i que en funció de qui està al capdavant d'una o altra àrea aquest treball funcionarà o no. En aquest sentit, I4 atribueix l'èxit d'un treball d'aquestes característiques a l'existència d'un projecte concret en què tothom sàpiga què ha de fer.

Nogensmenys, és significativa l'aportació d'I1 respecte el valor que se li atribueix a la transversalitat. Considera que tot i el valor d'aquesta hi ha d'haver un punt en què hi hagi una certa especificitat ja que "sinó al final tot és tot, i qui fa què?"

En general, podem veure que hi ha consistència respecte la necessitat de la transversalitat i el treball en xarxa i coincidències respecte que aquest treball de moment no és real. Així mateix, en general es considera que es va cap a la transversalitat i el treball en xarxa tot i que el procés necessita el seu temps i fer alguns canvis (en l'estructura, en les persones, en la destinació de recursos,...).

10-Han utilitzat alguna guia o document per a elaborar el document final?

Respecte a l'elaboració del document final en cap cas esmenten que hagin utilitzat alguna guia o pauta. Tanmateix, en algun cas fan referència a seguir un model que ja ha funcionat i que en el cas d'I5 es tracta d'un model de sistematització que ja s'havia fet servir en altres projectes de l'ajuntament i en el cas d'I7 consisteix en seguir el que ja havien fet altres PEC.

Tothom també coincideix en explicar que el document final es redacta des de l'ajuntament i que després es retorna a les comissions, per tal de consensuar-lo i finalment aprovar-lo en el Ple Municipal.

11-Què destacaria com a èxits del seu PEC i què com a mancances?

Al primer que voldríem fer referència respecte aquesta qüestió és que en un parell de casos els informants clau han dit que no podien parlar exactament ni d'èxits ni de fracassos, encara que podien dir allò més positiu i allò més negatiu del PEC. Tot i ser una qüestió formal (allò positiu es pot considerar un èxit i allò negatiu una mancança) pensem que aporta un matís si altre no, interessant de tenir en compte.

Així doncs, l'opinió dels informants clau respecte els èxits mostra una consistència significativa com ara la implicació que s'ha aconseguit per part de la gent en els processos d'elaboració dels PEC. Aquesta implicació, conjuntament amb la il·lusió que ha generat i la presa de consciència respecte l'educació, és el que millor valoren tots els informants clau consultats. Tanmateix, també insisteixen en què aquesta implicació i convenciment respecte el projecte és important que trobi uns resultats ja que tots aquests ciutadans els estan esperant.

Un altre valor dels PEC en què coincideixen la majoria dels informants és en el procés de debat i reflexió, on es va assolir un gran consens, així com en el resultat formal a què es va arribar en forma de documents.

Altres èxits que han esmentat els informants clau, tot i que sense coincidir, han estat considerar la dimensió de la ciutat com a valor pels recursos que aporta així com pel fet que van exportar un model de PEC a altres ciutats (I1), el fet que en els inicis el PEC suposava dir una cosa nova i es va treballar amb rigor i serietat en tot el procés (I2), el treball educatiu i didàctic que poden fer diferents serveis (I5) i que va generar un marc de referència (I7). No obstant això, tot i que cadascuna de les respostes surti d'una sola veu, tampoc no hi ha dissidències entre elles.

Pel que fa a les mancances la major coincidència dels informants clau està en considerar la manca de continuïtat dels PEC. Tal i com ja hem dit unes línies més amunt, alguns en parlen en termes de dificultats a l'hora de posar-los en marxa i altres en termes de manca de voluntats.

Un altra mancança citada de manera majoritària ha estat la de la participació deficient, bé perquè n'hi ha hagut poca, bé perquè era indirecta. Com podem observar, en aquest cas, quelcom que s'ha valorat com a positiu -implicació de la gent-, també té el vessant negatiu -no han estat suficients els implicats-.

Així mateix, igual que amb els èxits, hi ha una sèrie d'aspectes esmentats com a negatius que apunten els informants clau sense coincidir entre ells, per bé que no sigui indicador de dissidències. Aquests són el fet que en exportar models també s'exporten errors i que la dimensió de la ciutat no permet l'element de proximitat (I1), que el procés d'elaboració del PEC ha estat excessivament tècnic, tancat i el document final massa concret -especialment pel que fa a al priorització- (I4), i que el procés ha durat massa temps -quasi tres anys- i ha produït cansament (I7).

Com hem pogut comprovar el discurs dels èxits i les mancances es fonamenta entorn a una gran consistència, tres coincidències i uns quants apunts més, dispersos pel fet que en cada cas en parla una sola persona, però sense que aquest fet comporti dissidències. D'altra banda, també hem pogut constatar que en alguns casos allò que s'esmentava com a positiu també es comentava com a negatiu i que per tant tenia les dues cares.

12-Si li parlessin d'un enfocament "socioeducatiu" del DC, que interpretaria d'entrada?

Respecte aquesta qüestió, que més enllà d'anar a fons en algun aspecte dels PEC pretenia comprovar la sintonia amb aquesta concepció, cal dir que la resposta obtinguda mostra una gran consistència. Tothom considera que o bé estem parlant del mateix o bé hi ha d'haver una gran vinculació entre PEC i DC (I4). Fins i tot en algun cas han esmentat que ja s'havia plantejat un treball conjunt (I4 i I5).

Tanmateix, també cal dir que en algun cas no hem formulat la pregunta atès que al municipi no hi ha Plans de DC i per tant es feia difícil centrar la qüestió.

2.7.3.2.2 Interpretació de les entrevistes a informants clau

A continuació exposarem la interpretació dels resultats a partir de cada interrogant pel que fa al treball de camp. Així doncs, de la mateixa manera que hem fet amb els experts, anirem responent cadascuna de les nou qüestions que ens hem plantejat interpretant els resultats. Per a fer-ho prenem com a base l'anàlisi que hem realitzat de les respostes dels informants clau.

Com també hem pogut comprovar a la taula de relació entre les qüestions de la recerca referides al treball de camp, les variables, els indicadors i les preguntes de l'entrevista als informants clau[23], cadascuna de les preguntes del qüestionari té correspondència amb una o més qüestions de la recerca i algunes són completament transversals, és a dir, ens donen informació que pot correspondre a múltiples qüestions[24]. Conseqüentment, en aquesta interpretació creuarem els resultats de l'anàlisi de les diferents preguntes de les entrevistes en funció de la seva correspondència amb les qüestions de la recerca.

Recordem també, com hem fet en els anteriors punts, les qüestions de la recerca per tal de passar a la seva interpretació:

Interrogants de la recerca pel que fa al treball de camp
Quina és la finalitat global d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'abast i l'organització del contingut objectiu d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Qui són els agents que lideren un Projecte Educatiu de Ciutat?
Qui són els destinataris d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és el rol que desenvolupa la ciutadania en la planificació, implementació i avaluació d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'origen dels recursos d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'espai territorial de referència d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quina és la vigència o caducitat d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin tipus de relació estableix el Projecte Educatiu de Ciutat amb l'entorn sociocomunitari?

Taula 16

Quina és la finalitat global d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Tal i com hem pogut constatar en l'anàlisi, hi ha una gran consistència pel que fa a l'opinió respecte una de les finalitats més importants d'un PEC, la qual consisteix en considerar que és aconseguir **que la ciutat esdevingui educadora**.

[23] Veure apartat 2.5.3.2 referent al disseny i elaboració del qüestionari de les entrevistes.
[24] Així mateix, també es tindran en compte, com ja hem explicat, els resultats de les dues caselles afegides a la graella (*altres* i *crítiques*), amb informacions de caràcter transversal.

En aquest sentit, els informants clau opinen que els PEC **concreten les idees de la *ciutat educadora***. És per això que hi ha força consistència en considerar que els PEC van més enllà que el moviment de *ciutats educadores*. Aquest, consideren que és molt teòric i no concreta, tan sols ha promogut l'intercanvi d'experiències puntuals, se centra massa en l'escola i en què pot aportar aquesta a la ciutat, i en general s'ha quedat en un nivell molt institucional. Així mateix, és interessant la distinció que fa E4 quan parla dels qui van "de PEC en amunt" i dels qui van "de PEC en avall", i situa el moviment de *ciutat educadores* en el primer grup.

Tanmateix, l'explicitació d'aquesta finalitat ja no ha comptat amb tantes coincidències i ha estat poc profunda. La majoria d'informants clau ha apel·lat a la **corresponsabilitat** dels diferents agents de la ciutat pel que fa a l'educació atès que com diu I2 "cal assumir com a societat, cadascú des de la seva responsabilitat, el paper d'agent educador".

Altres informants, de manera dispersa, han explicitat la finalitat educativa del PEC parlant de **la difusió i la connexió de les diferents xarxes educatives** de la ciutat per tal de consolidar-les (I1), de la importància de **generar un debat entorn a l'educació** -més enllà d'elaborar un document- (I9), del **treball dels valors** en la base de la finalitat educativa del PEC (I1, I8) o de fer conscients als ciutadans que **"tot educa o deseduca"** (I6).

Com podem veure, l'essència d'aquesta finalitat educativa compta amb un argumentació poc consistent que no es correspondria amb la força d'un procés. En aquesta línia, els informants clau també han fet referència a que la gran mancança dels PEC ha estat **la manca de continuïtat**, bé per manca de recursos bé per manca de voluntat.

Els motius probablement tenen a veure amb el que una majoria d'informants clau anomena **moda o política d'aparador**, en referència als PEC. Concretament, I7 exposa que el PEC esdevé un **instrument legitimitzador** de les polítiques de l'Ajuntament en matèria d'educació, i I6 explica la crítica que s'ha fet al PEC respecte la seva coincidència amb la **precampanya electoral** de manera que "la participació es convertia en servilisme ja que se'ls ajudava a inflar el programa". Així mateix, I8 explica com **no és possible fer realitat el model de ciutat educativa i inclusora** de què parla el PEC, mentre el model de ciutat que s'està gestant compti amb un habitatge poc assequible i un "oci centrat en discoteques i bars cars".

D'altra banda, també hi ha força coincidència en considerar que el **PEC respon a unes necessitats de la societat** en el marc d'un nou model educatiu en què "l'escola no és l'únic agent educatiu i l'educació és al llarg de tota la vida" (I2) i per tant la ciutadania fa unes demandes. El fet de respondre a una necessitat bàsica de la societat incorpora una funció **garant** i **preventiva**. Igualment, quan I1 parla de que el PEC **diagnostica i garanteix un**

sistema democràtic, una igualtat d'oportunitats i una conciliació dels temps laborals i familiars, també estaríem en aquesta tessitura.

Una altra finalitat que hem anat detectant en les respostes dels informants clau ha estat la de **promocionar**. No obstant això, no hem trobat massa consistència en les respostes atès que els informants clau en parlen des de diferents punts de vista: I1 i I2 parlen de que el PEC permet **impulsar i cohesionar** la ciutadania, I3 i I6 parlen de les **responsabilitats** que suposa el PEC per als ciutadans, I5 parla de **millorar les relacions humanes** i per tant **el benestar** i I7 diu que el PEC permet **funcionar millor** als ciutadans.

Així mateix, tots els informants clau preguntats han vist una **relació directa entre el DC i el PEC** i n'han parlat com una mateixa cosa o com dues realitats que han d'estar en estret contacte. D'aquest fet es desprèn que entenen que el PEC també ha de generar desenvolupament.

Una altra característica prou rellevant, encara que només apuntada per I2, és la de la **innovació**, en tant que el PEC "suposa dir una cosa nova".

Tanmateix, és significatiu assenyalar que un sector important del informats claus (aproximadament la meitat) fa referència a que totes aquestes finalitats i objectius són molt teòrics ja que a l'hora de la veritat els fets demostren que **no es dóna importància al PEC**. Un cop més, per tant, ens trobem amb el doble discurs: d'una banda, el teòric i de l'altra, el pràctic.

Així mateix, hi ha un informant clau (I7) que atribueix un **valor absolutament relatiu** al PEC i per tant a tots els objectius que s'hi vinculen. Concretament, supedita la importància del PEC al regidor que hi hagi al capdavant i, encara més, considera que tot el valor que ell li pugui atribuir depèn del fet que està a l'àrea d'educació ja que si potser treballés en una altra àrea el seu parer seria un altre. No cal dir que aquesta és una aportació sorprenent que està a cavall entre el realisme -que potser altres informants no aporten- i una certa dosi d'infravaloració.

En síntesi, constatem que respecte la finalitat la major coincidència està entorn a la finalitat educativa del PEC tot i que no hi hagi un discurs prou cohesionat pel que fa a la seva explicitació. Així mateix, esmentaríem com a prou rellevants les referències a la instrumentalització política dels PEC que mostra una clara fractura entre allò que en teoria ha de ser un PEC i allò que en la pràctica esdevé, a vegades, un PEC.

D'altra banda, constatem que els discursos dels informants clau contenen més referències, però aquestes només són consistents en part, hi ha força dispersió i algunes dissidències

significatives. Així mateix, esmentaríem com a absències la manca de referències a la funció transformadora i a la creació d'identitat, per part del PEC. Ambdues fonamentals des de la perspectiva d'aquesta recerca.

Quin és l'abast i l'organització del contingut objectiu d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Les diferents referències que hem trobat en els informants clau van en la direcció d'una **concepció global i integral** de l'abast i l'organització del contingut del PEC.

Les referències a què gràcies al PEC es pot "funcionar millor", "participar de la ciutat", "augmentar el benestar i les relacions ciutadanes" o "tenir un marc de referència", són indicadores d'una certa concepció integral de l'abast del PEC. Això no obstant, també és cert que no concreten massa en com aquest contingut objectiu s'ha d'organitzar perquè esdevingui integral. Quant a la dimensió global, hi trobem referències quan I7 explica que si l'educació s'entén globalment abasta gairebé tots els aspectes dels ciutadans o bé la constatació d'I6 respecte el fet que "a la ciutat tot educa -o deseduca-".

Així mateix, en l'anàlisi hem destacat que a l'hora de valorar l'educació en un pla estratègic de ciutat, els informants clau han fet referència a aquesta dimensió global però també a una de **més específica** a la qual li hem atribuït una **càrrega política**. Són les referències a l'impuls del capital humà, a la resposta a canvis i transformacions, a ser garant d'un sistema democràtic, o bé a la conciliació dels temps laborals i familiars. Doncs bé, fins i tot atenent-nos a aquesta especificitat ens sembla que el PEC segueix mostrant una dimensió integral i holística ja que no és restrictiu quant a dirigir-se a un segment de població, a unes determinades problemàtiques, a uns determinats àmbits, etc.

Tot i amb això, hem d'esmentar un sol cas en què l'informant clau explica que s'ha pres la decisió d'acotar el camp d'acció del PEC **a la franja d'edat 0-18**, per raons operatives i d'un cert sentit comú (és la franja d'edat amb més necessitats formatives i educatives). No obstant això, aquest plantejament entra en contradicció amb tot l'enfocament del PEC. No cal dir que un plantejament d'aquest tipus qüestiona la coherència del projecte, com a mínim des del punt de vista d'aquest informant, atès que l'enfocament global del seu discurs va en direcció d'una visió de l'acció educativa del PEC més integrada.

En síntesi, hi ha consistència en considerar que l'abast de contingut del PEC és ampli, integral, global i holístic i per tant atén a totes les dimensions de la persona entenent que l'educació és una necessitat bàsica de la persona (I3). Això no obstant, no hi ha massa concreció en com organitzar aquest contingut objectiu, qüestió cabdal en la concepció integral, sobretot.

Finalment, destacar que les dades que ens aporta algun informant clau introdueixen certs dubtes respecte de si aquest discurs es porta a la pràctica.

Qui són els agents que lideren un Projecte Educatiu de Ciutat?

A la llum del que diuen els informants clau respecte els agents constatem una manca de concreció en aquest aspecte.

Només hi ha hagut una persona que hagi plantejat la necessitat de **comptar amb tots els agents** en el sentit que "cal assumir com a societat, cadascú des de la seva responsabilitat, el paper d'agent educador" (I2). Tanmateix, no ha concretat com es determinen o delimiten aquests agents.

La resta d'informants, si bé teòricament entenen que en l'elaboració i la posada en marxa del PEC hi ha de ser tothom, reflecteixen que **en l'elaboració dels respectius PEC això no ha estat així**. L'única mesura que han pres en aquesta direcció ha estat permetre que tothom qui volgués participés en el PEC. Tal i com diu I3: "qui no ha participat més és perquè no ha volgut".

Essencialment, l'agent que tots els informants consideren cabdal és **l'ajuntament**, el qual lidera el procés i vetlla per tal que aquest es desenvolupi correctament. Tanmateix, hi ha hagut un cas en què l'ajuntament, degut a les dimensions reduïdes del municipi i per tant de l'ens local, ha necessitat l'ajut d'una **empresa subcontractada** per assessorar i desenvolupar part del procés d'elaboració del PEC.

Un altre agent que ha estat esmentat per part dels informants és la **Diputació de Barcelona**, com a ens supramunicipal que pot donar un recolzament des de fora. No obstant això, l'opinió ha estat diversa doncs hi ha certes reserves pel que fa a l'efecte de les seves actuacions, si bé es considera positiva l'existència d'aquest agent que aglutina municipis i pot esdevenir un punt de referència i recolzament en determinades qüestions.

Ara bé, si mirem cap endins, és a dir, de **l'ajuntament "en avall**" és quan trobem **molt poques referències als agents** de manera específica. Només un informant (I7) ha fet referència al **sector educatiu** per explicar que, segons el seu punt de vista, hi hagut dos moments en la història dels PEC: en el primer es deixa una mica de banda el sector educatiu i en el segon es torna a incorporar com un agent cabdal. Així mateix, fa la comparació amb la "llei del pèndol": "si saps situar-te en un punt intermig no et cal anar tant d'una banda a l'altra".

A banda d'aquesta consideració, en què s'assenyala al sector educatiu, la resta de valoracions dels informants són genèriques i giren l'entorn de la **molta o poca implicació i participació dels ciutadans**.

És així que a l'hora de valorar els èxits dels PEC hi ha una majoria d'informants que valoren positivament la implicació que s'ha aconseguit per part de la gent en els processos d'elaboració dels PEC. Això no obstant, ell mateixos reconeixen que, tot i el valor de la implicació, de fet la participació ha estat deficient, bé perquè n'hi ha hagut poca, bé perquè era indirecta. I sobretot posen l'accent en què hi han participat "els de sempre". Així mateix, reconeixen que en el procés d'elaboració del PEC determinats col·lectius n'han quedat exclosos o no s'hi han sentit cridats.

Aquesta darrera percepció, podem constatar que contrasta amb la veu que deia que qui no ha participat és perquè no ha volgut. És a dir, que el fet que formalment el procés d'elaboració del PEC sigui obert a tothom no vol dir que a la pràctica tothom hi participi o hi tingui un espai.

En síntesi, constatem que d'una banda el discurs sobre els agents és molt diluït i de l'altra, a l'hora de referir-s'hi està poc clar de quins agents parlem. Pel que fa a la pràctica, encara està més allunyada d'una concreció sobre els agents. Sobretot hem comprovat que la baixa participació només ha donat lloc a l'ajuntament com a agent principal i a algunes persones clau, que el mateix ajuntament escollia, com a actors en el procés d'elaborar el PEC.

Qui són els destinataris d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Pel que fa a determinar els destinataris del PEC hi ha gairebé unanimitat respecte el fet que es consideri que **la majoria de la ciutadania n'és destinatària**. De fet, i des d'un discurs més teòric, això és així se'ns dubte. Tanmateix, i a l'hora de centrar-se en la praxis, ja entreveiem alguna escletxa, essencialment quan I1 explica que s'ha pres la decisió d'acotar el camp d'acció del PEC **a la franja d'edat 0-18**, per raons operatives i d'un cert sentit comú (tal i com ja hem dit, es considera que és la franja d'edat amb més necessitats formatives i educatives). De tota manera, i tot i que aquesta decisió suposi una contradicció respecte l'opinió majoritària, potser també aporta una dosi de realisme a un projecte que si ho vol abastar tot potser no acaba concretant en res.

Altrament, hi ha força coincidència en considerar que **aquell qui és destinatari també pot ser agent** ja que en la majoria dels casos es considera desitjable la seva implicació i participació. Tot i amb això, i de manera contrària al que hem vist en el cas dels experts, la relació a la inversa no es planteja. Concretament, del que expressen els informants clau no se'n desprèn que qualsevol agent sigui destinatari. Justament el fet que es tracti de persones que

estan liderant processos d'elaboració del PEC fa que es situïn només com a actors i no adoptin el rol de receptors o destinataris d'aquest.

En resum, tot i que en un pla més teòric semblaria que es parteix d'una comprensió inclusiva dels destinataris, en un terreny més pràctic ens adonem que els propis informants clau parlen només com a actors i que en algun cas s'ha limitat clarament la franja de destinataris.

Quin és el rol que desenvolupa la ciutadania en la planificació, implementació i avaluació d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Tal i com ja hem vist a l'anàlisi, l'opinió dels informants clau respecte aquesta qüestió sobretot gira entorn a la **participació**, respecte la qual hem observat certes coincidències així com dissidències.

Fonamentalment la coincidència està en els fets, és a dir, en com s'ha desenvolupat la participació en cadascun dels PEC la qual fonamentalment s'ha centrat en la **participació en grups de treball**. Pel que fa als participants, essencialment han estat persones que l'ajuntament ha detectat com a capacitades i idònies per aportar contingut a la discussió dels grups, per bé que els grups de treball també eren oberts a qualsevol persona que en volgués prendre part. En el marc d'aquests grups de treball s'han debatut els diferents continguts per tal d'arribar a un consens, el qual després ha quedat reflectit en el document final.

Cal dir que respecte la creació de grups de treball només I2 ha destacat que han facilitat la confluència dels diferents ciutadans (empresaris, artistes, comerciants, arquitectes,...) per tal de posar en comú allò en què estan d'acord.

Pel que fa a la resta del procés d'elaboració, des de la realització del diagnòstic de les ciutats fins a la determinació de les línies estratègiques i la constitució de les comissions de treball, **la iniciativa ha estat majoritàriament de l'ajuntament** i per tant aquest ha pres un rol de clar lideratge.

D'aquest fet se'n desprèn que una part del informants clau es mostra descontenta pel que fa al procés participatiu. Consideren que el PEC ha estat **poc participatiu** i parlen de participació indirecta i de que hi han participat "els de sempre". Aquest fet comporta que determinats col·lectius en quedin exclosos o no s'hi sentin cridats.

D'altra banda, **entre els qui valoren la participació com a positiva**, hi ha la consideració que s'han posat a l'abast **diferents mecanismes**: planes web, fòrums virtuals, conferències,

treballs en comissions, debats,... tots ells oberts a tothom, fet que segons I3 implica que "qui no ha participat més és perquè no ha volgut".

Així doncs, la dissidència està en la valoració que es fa d'aquesta participació, la qual indica amb claredat que no es comparteix una mateixa comprensió del concepte participació, atès que partint de la mateixa realitat quant a participació, ens trobem amb dues valoracions oposades. Oposades fins al punt que mentre uns informants clau consideren que hi ha col·lectius que no se senten cridats altres opinen que qui no ha participat és perquè no ha volgut. I en aquest sentit també és significatiu que algun informant no hagi valorat la participació argumentant que no tenia dades per contrastar.

Nogensmenys, hi ha consistència en valorar com a **molt positiu el debat que es va donar en el si de les comissions**, el qual va permetre un interessant procés de discussió i reflexió, i on es va assolir un elevat grau de consens. Igualment, hi ha unanimitat en considerar que hi va haver rigor i serietat en el treball que s'hi va dur a terme i a més, la majoria dels informants clau consideren que aquest treball va generar il·lusió en els diferents ciutadans que en participaven. Fet que, com els mateixos informants indiquen, implica la necessitat d'una continuïtat si no es vol generar desengany.

Pel que fa a la qüestió del lideratge, necessari en l'impuls de qualsevol projecte, ni que sigui de base participativa, constatem que l'excessiva importància que pren l'ajuntament fa que **la construcció del PEC esdevingui massa dirigida i poc coconstruïda**. Si bé, com diu I2, al llarg del procés és imprescindible que hi hagi "lideratge i presència" de l'ajuntament, aquest lideratge ha d'anar dirigit a aconseguir la implicació i participació desitjada. Emperò, en el cas que ens ocupa, el fet que tant el diagnòstic com la delimitació de les línies estratègiques i les comissions de treball en pràcticament tots els casos es dugui a terme per part de l'ajuntament (trobaríem l'excepció del PEC I de Barcelona), i en un cas fins i tot amb l'ajut d'una empresa subcontractada, delimita un model de PEC poc participatiu (al marge que hi hagi informants clau satisfets de la participació) i poc constructiu. Tal i com diu I4, encara es pensa "de dalt a baix".

El motiu pel qual majoritàriament les comissions de treball i les línies estratègiques mateixes són delimitades per l'ajuntament teòricament respon a una qüestió pràctica i operativa. Tot i amb això, comporta el risc que les decisions que es prenguin **no s'ajustin a la realitat socioeducativa de la ciutat**, com ens ha demostrat el comentari d'I5 en explicar que es delimiten sis línies estratègiques i sis comissions de treball perquè "és un bon nombre per treballar, hi ha les persones que les poden coordinar i més o menys és el que han fet altres ajuntaments de referència".

Així mateix, el fet que majoritàriament els PEC **no s'hagin implementat** o tan sols hagin dut a terme **pocs dels acords presos**, és un altra circumstància que dificulta que hi hagi una construcció del procés per part de tots els agents. Podem considerar que la construcció, quan s'ha donat, ha estat en el debat de les comissions. Debat que després recull el document final i que tothom coincideix en què és fidel al que s'ha tractat, per bé que ha de ser sintètic i per tant no ho pot recollir tot amb detall.

Tot i que els diferents informants clau consultats estan d'acord en assenyalar que no s'han implementat les línies estratègiques i tan sols s'han fet alguns intents tímids, constatem dissidències a l'hora d'argumentar els motius atès que de manera contraposada la meitat opina que la raó està en la **manca d'estratègies** i l'altra meitat en la **manca de voluntat**. És a dir, que apareix la finalitat com a qüestió de fons: mentre que per uns la finalitat no està en tirar endavant el procés del PEC sinó que en publicitar-se amb estratègies "d'aparador", pels altres la finalitat sí que està en tirar endavant el PEC, tot i que els manquen estratègies per a donar-li continuïtat. I, en aquest sentit, esmenten algunes iniciatives destinades a reconduir el PEC, implementar algun projecte nou, etc. Això sí, paradoxalment, tots els PEC compten amb mecanismes de seguiment, si més no teòrics, ja que encara no s'han posat en marxa.

En síntesi, i pel que fa al rol de la ciutadania, constatem un model de PEC poc consistent, el qual teòricament ha de ser participatiu però a la pràctica no ho esdevé. Aquest fet és motiu d'arguments absolutament contraposats respecte de si es tracta d'una manca de voluntat o de recursos, però en tot cas contrasta amb el fet que tothom valora molt positivament el debat i la discussió que es duu a terme en les comissions de treball. El que resulta sorprenent, conseqüentment, és el fet que si es considera que el debat i la discussió de la ciutadania és tant vàlid no es permeti que aquesta tingui més protagonisme en altres fases del PEC corresponents al diagnòstic, a la constitució de grups de treball, a la implementació, etc. Així doncs, parlaríem d'un model de PEC excessivament dirigit i poc coconstruït.

Finalment, concloure que la gran tensió que suposa l'opinió dels qui creuen que els PEC no funcionen perquè no hi ha voluntat i els que consideren que no funcionen perquè manquen estratègies implica que entre els primers hi hagi sensació de desengany i la percepció que, si no es dóna un canvi d'orientació en el sentit últim dels PEC no val la pena preguntar-se pel "com" ja que els PEC no tiraran endavant i tan sols es quedaran en una "mostra d'experiències", com diu I2, si és que hi arriben.

Quin és l'origen dels recursos d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Pel que fa als recursos necessaris per tirar endavant el PEC, constatem que no hi ha hagut massa referències directes per part dels informants si bé en general es comparteix la visió que

es compta amb **els recursos que ja hi ha a la pròpia ciutat**. Per exemple, I6 considera que els propis recursos són tan valuosos que és important una presa de consciència i apunta una idea que anomena "fer un sembrada educativa" que consisteix en assabentar de l'existència del PEC a tothom alhora que fer-los conscients del seu valor educatiu en tant que ciutadans, entitats, serveis, equipaments, etc. En termes semblants s'expressa I5 en parlar del treball educatiu i didàctic que poden fer diferents serveis, els quals considera un dels majors èxits dels PEC.

Nogensmenys, no podríem dir el mateix pel que fa al cas de Sant Cugat, població que, atesa la seva dimensió, ha necessitat d'una empresa externa que fes el diagnòstic i assessorés el procés d'elaboració del PEC. A aquest fet s'hi suma el comentari que ha aparegut reiteradament en boca d'I7, i esporàdicament per part d'I9, respecte el fet que com a ajuntament no disposen de suficients recursos per tirar endavant el PEC de manera adequada.

Finalment, esmentaríem que **manca una metodologia comuna o compartida** pel que fa als PEC, la qual s'ha substituït pel **model que ha exportat Barcelona a altres ciutats**. Aquest fet, que en certa manera suposa una satisfacció per Barcelona, en general no ha estat positiu per a la resta de PEC atès que ha comportat una sèrie de PEC molt iguals, poc concrets i, en general, poc propers a la seva ciutat. Aquesta circumstància comporta que, entre altres coses, el PEC no aconsegueixi crear un sentiment d'identitat atesa la seva poca especificitat respecte el municipi al qual pertany. En aquest sentit, és significatiu que fins i tot Barcelona, que està satisfeta per haver exportat un model, reconeix que també ha exportat errors (I1).

En resum, la qüestió dels recursos apunta que si bé hi ha una majoria que es basa en els del municipi, la constatació que en el cas d'una població més petita han necessitat comptar amb recolzament extern obre un dubte respecte la necessitat o no de comptar amb recursos de fora.

D'altra banda, el fet de no comptar amb una metodologia clara, ha comportat copiar el model de Barcelona sense tenir en compte les idiosincràsies de cada municipi. Tanmateix, ens ha sorprès que els informants clau no es mostrin massa conscients de la manca d'un model metodològic, ni tampoc trobin a faltar una guia que els indiqui els passos a seguir. Constatem, per tant, que a banda de seguir el model de Barcelona hi ha una certa dinàmica en el procés d'elaboració dels PEC que no deixa massa espai per a la reflexió.

Quin és l'espai territorial de referència d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Atesa l'essència del PEC, la visió dels informants clau és que **la ciutat** és el territori de referència del PEC. Així mateix, l'element territorial, més enllà d'una qüestió formal de

delimitació física, també té relació amb un **component d'arrelament i presa de consciència d'aquest territori**. Aquest, és un aspecte que ha anat apareixent.

I1, per exemple, diu que el PEC té el valor de "connectar oferta i demanda tot fent difusió de les propostes educatives". D'aquesta manera, s'obté "la cartografia de què hi ha a la ciutat". I7 diu que el PEC dóna elements educatius per "participar de la ciutat" i I6 és molt conscient que "a la ciutat tot educa –o deseduca-", des d'un banc a una placa de carrer, passant per un servei o institució.

Tanmateix, hi ha un altre aspecte, a part d'aquest element de presa de consciència del valor del territori que és la **dimensió** d'aquest. Respecte aquesta, en el cas de Barcelona apareix una reflexió: la dimensió de Barcelona afavoreix que hi hagi una gran quantitat de recursos, però dificulta l'element de proximitat que ha de tenir un PEC. Tanmateix, I1 comenta que de moment no hi ha prevista cap proposta de descentralització, fet que contrasta amb l'opinió d'I2 que justament veu necessari "acotar zones geogràfiques".

Així doncs, apareixen dos elements vinculats a la territorialitat: el valor del territori com a generador d'identitat i possibilitador de recursos, i la dimensió del territori com a dificultat per a assolir una proximitat amb el projecte. Respecte el primer element, tot i no haver-hi una gran consistència hi ha força coincidències i per tant consciència del valor de la territorialitat. Tanmateix, no passa igual amb les dimensions del territori i la corresponent possibilitat de descentralització.

Quina és la vigència o caducitat d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Tot i que hi ha coincidència entre els informants clau en no considerar que els PEC tinguin una vigència determinada o una caducitat, constatem que hi ha consistència en considerar que **no s'han posat en marxa com estava previst**.

Així doncs, i pel que fa a la seva dimensió temporal, com a mínim es constata que és **intermitent** atès que actualment hi ha una certa aturada.

Les opinions dels informants clau respecte aquesta manca de continuïtat es divideix, com ja hem esmentat, entre els que consideren que la causa està en una **manca d'estratègies** i els que consideren que la causa està en una **manca de voluntats**.

Tanmateix, sigui quina sigui la causa, l'efecte és el mateix: tot i que el PEC **no té caducitat**, sembla que ara **ja no és tant present**. I fins i tot hi ha un grup d'informants que parlen de moda, concepte que porta implícita una connotació de puntual i efímer.

En aquest sentit, és significatiu referir que en la conversa amb I2 apareix la constatació que sovint **Iniciativa per Catalunya ha estat darrere de l'impuls dels PEC**, bé a nivell dels ajuntaments, bé de la Diputació de Barcelona. Aquest és un fet que el mateix I2 no veu problemàtic sinó que considera que és un fet objectiu. Tanmateix, caldria preguntar-se si no pot estar darrere de determinades inconsistències dels PEC, sabent que els sectarismes de la política són molt presents justament en la manera de fer de la política.

Així mateix, també hi ha coincidència en esmentar **mecanismes de seguiment**, fet que sembla indicar que hi ha una certa previsió de continuïtat, si més no teòricament.

En síntesi, a nivell teòric sembla que el PEC ha de tenir una durada indeterminada i que està prevista la seva implementació, seguiment i avaluació. Nogensmenys, la posada en pràctica demostra que això no és així, fet que fa pensar en haver confós els mitjans -el document del PEC- amb els fins -implementar el PEC-. I fins i tot, l'opinió d'algun informant indica que potser no s'ha tractat d'una confusió sinó que d'una voluntat: utilitzar l'elaboració del document "com a aparador" per l'ajuntament i després deixar-lo de banda. Així mateix, la constatació que sovint s'associen els PEC a un determinat partit polític fa plantejar-se si no pot ser aquest un motiu de biaix a l'hora de donar-li continuïtat.

Quin tipus de relació estableix el Projecte Educatiu de Ciutat amb l'entorn sociocomunitari?

A la llum de l'opinió dels informants clau ens trobem que altre cop hi ha un desajustament entre la teoria i la pràctica. A nivell teòric hi ha consistència en considerar que el PEC ha de ser **transversal** i articular-se mitjançant un **treball en xarxa**, però a la pràctica no s'esdevé d'aquesta manera.

Es considera que cal un treball transversal perquè, entre altres coses, l'educació té un impacte global i transversal ja que "abasta gairebé tots els aspectes dels ciutadans" (I7) i a la ciutat "tot educa -o deseduca-" (I6). Conseqüentment, si la dimensió de l'educació impacta de manera tant àmplia, caldria dur a terme un treball conjunt, coordinat i en xarxa entre tots els agents sociocomunitaris del PEC.

Específicament, I9 en parla com del "potencial per crear sinergies" que pot tenir el fet que el món educatiu, de les entitats, de l'empresa,... treballin conjuntament.

Ara bé, també hi ha una gran coincidència en les opinions dels informants clau respecte la **dificultat en aquesta manera de procedir**, i només hi ha algun informant clau (I3 i I6) que considera que ja s'està fent un bon treball transversal i en xarxa perquè des de les diferents

entitats i projectes s'està parlant d'educació alhora que les entitats i les comissions estan en contacte entre elles. No obstant això, és clar que el treball en xarxa i transversal va molt més enllà de compartir un tema de debat o de posar-se en contacte puntualment.

Respecte a aquesta dificultat per a un treball transversal i en xarxa, ja hem vist que els informants clau fan referència a una cultura heretada de fa temps en què l'organització és temàtica –educació, cultura, benestar social,...- i per tant hi ha una certa resistència de les persones a aquest canvi de cultura. Així mateix, també hi ha alguna opinió en el sentit que per a fer un bon treball en xarxa cal destinar més recursos i facilitar les trobades.

Tot i les dificultats esmentades, els mateixos informants clau també ens comenten **certes dinàmiques que estan donant-se** i que apunten cap a aquest **"canvi de cultura"**. Per exemple, I2 considera que la cultura dels serveis personals ja ha suposat un canvi en aquest sentit i que per tant justament les àrees de serveis educatius, socials, sanitaris,... permeten una certa transversalització que es torna més difícil en les àrees d'urbanisme o medi ambient, per exemple. Així mateix, I7 parla del canvi que s'ha donat en molts ajuntaments pel que fa al pas d'àrea d'ensenyament a àrea d'educació, canvi que ha suposat tot un procés de comprehensió més global del fet educatiu.

I1 explica com el PEC permet anar connectant oferta i demanda tot fent difusió de les propostes educatives així com fa referència a la teoria de sistemes i al sistema emergent per a referir-se a la manera com s'està articulant el PEC, que respon més a una visió cartogràfica que organitzativa. I el mateix I1 comenta que tenen una comissió interdepartamental que vetlla per la transversalitat en totes les àrees de l'ajuntament respecte aquesta temàtica. Finalment, podem esmentar que I4 opina que cal començar el treball en xarxa des de "l'aparell", motiu pel qual estan treballant amb Joventut i Benestar Social, en previsió de treballar amb altres àrees.

Igualment, tots els informants coincideixen en què el treball que actualment la Diputació de Barcelona està iniciant entorn a als PEC i que els ha de facilitar un marc metodològic i determinat suport logístic és una bona tasca que ha d'ajudar a consolidar el treball en xarxa. Així i tot, és significatiu constatar que tots els informants que parlen d'aquest nou impuls que està donant la Diputació en parlen amb força reserves. Tots ells opinen que cal veure què passarà, en què quedarà, i fins i tots alguns d'ells subratllen que el que ara diu la Diputació és el que ells ja havien manifestat fa temps, però aleshores "no se'ls va escoltar massa". És a dir, deixen entreveure una altra vegada que "ara està de moda" parlar de PEC i tothom en parla.

També els mateixos informants, més enllà d'indicar processos que s'estan donant en la direcció d'anar cap a un tipus d'organització més sistèmica, apunten **passos concrets que es poden donar**, i que encara no es donen, com ara centrar-se en projectes concrets en què tothom

sàpiga què ha de fer, i no voler fer un treball transversal des de projectes massa amplis (I4). O, des d'un punt de vista més ambiciós, I1 apunta que la transversalitat hauria de funcionar a tres nivells: en qualsevol acció política, en les accions educatives de les diferents àrees i en les accions de l'escola o destinades a l'escola. Actualment comenta que sobretot funciona en les accions de l'escola i una mica en les accions educatives de les diferents àrees.

Ambdues opinions ens semblen molt valuoses, la primera perquè suposa una concreció de com posar en marxa processos de transversalitat i la segona perquè suposa tenir en compte què és la transversalitat. A vegades hi ha el risc d'esdevenir reduccionista i considerar que un treball més o menys coordinat ja és un treball transversal i en xarxa.

Així mateix, esdevé significatiu constatar que, tot i el discurs teòric en favor d'un treball relacional, en xarxa, etc., així com de la necessitat de fer aquest treball en xarxa encara que sigui difícil i un procés lent, ens trobem amb determinats apunts que contradiuen aquesta visió. Fem referència a què en algunes converses, quan s'ha tractat la dimensió internacional, altres experiències semblants o fins i tot altres esdeveniments que actualment estan en marxa a Catalunya, els informants han mostrat un desconeixement respecte aquestes o fins i tot no hi han vist relació. El cas més significatiu ha estat el de I5 quan ha fet referència al Fòrum social d'educació desvinculant-lo del moviment de les *ciutats educadores* i els PEC però dient que "va del mateix".

En síntesi, un cop més ens trobem amb una fractura entre la teoria i la pràctica, fractura que s'atribueix essencialment al grau de dificultat de la proposta. En aquest sentit, la retòrica va en la línia de considerar que és un procés lent, que ja hi ha alguns indicis de canvi, i probablement pot ser que sigui així. Malgrat tot, un discurs d'aquest tipus té el risc de caure en un cert conformisme. En una aposta tant forta com és aquesta visió sistèmica socioeducativa potser cal ser més arriscats i trobar les fórmules que permetin accelerar el canvi, i la lectura que podem fer de les opinions dels informants clau no va massa en aquesta línia. És a dir, més enllà de considerar que entre el PEC i l'entorn sociocomunitari no es pot fer un treball en xarxa, encara, perquè calen més recursos, un canvi de cultura, etc., potser cal cercar mecanismes o incentius per a donar un impuls fort que comenci a fer més possible un treball en xarxa i transversal. I en aquest sentit, també és interessant l'aportació d'I1 respecte el valor que se li atribueix a la transversalitat. Aquest, considera que tot i el valor d'aquesta hi ha d'haver un punt en què hi hagi una certa especificitat ja que "sinó al final tot és tot, i qui fa què?". És a dir, cal tenir molt clar què ha de ser transversal i aleshores concretar el com per a fer-ho factible.

2.7.3.2.3 Conclusió de l'anàlisi i interpretació de les entrevistes a informants clau

De la mateixa manera que hem expressat respecte els experts, constatem que el discurs dels informants clau no aporta massa consistències. Les opinions i explicacions dels informants clau, fonamentalment vinculades a la praxi, ens mostren un model de PEC amb unes grans diferències entre la teoria i la pràctica. Així mateix, més enllà de constatar aquest decalatge entre teoria i pràctica, hem percebut diferents valoracions de la mateixa pràctica, fet que ens indica que o bé no està clar el model de fons del PEC o bé es parteix de models diferents. Especialment significatiu ha estat en el cas de Barcelona en què l'existència de dues fases en el PEC -parlen de PEC I i PEC II- implica també punts de vista diferents pel que fa als informants vinculats a una o altra fase del PEC.

Així mateix, hem constatat que igual que en el cas dels experts, les qüestions on hi ha més fractura han estat les que han fet referència als agents, i sobretot a la metodologia.

D'altra banda, un altre aspecte que hem constatat és que en general hi ha una diferent valoració de la distància entre teoria i pràctica directament lligada a la vinculació que té l'informant respecte el PEC. És a dir, a més relació amb el PEC menys crítica. Així doncs, els informants clau que directament estan al càrrec d'un PEC o que hi tenen una responsabilitat força directa despleguen un discurs ben travat que tendeix a justificar les mancances que pugui tenir el PEC de la seva població. Aquest fet, absolutament comprensible, potser hagués hagut de ser compensat amb una mica més d'autocrítica per part d'aquests informants. Així mateix, la presa de consciència respecte aquest fet ens ha obligat a inferir i llegir entre línies, rol que com a investigadors és pertinent que assumim en una recerca de tall qualitatiu i descriptiu com la que ens ocupa.

En síntesi, bàsicament ens hem trobat amb la manca d'un discurs compartit respecte els PEC, el qual indica que o bé no està clar el model de fons o bé es parteix de diferents models, aspecte que acabarem de discutir i detallarem en els conclusions del treball de camp.

2.7.4 Qüestionaris

2.7.4.1 Anàlisi dels resultats dels qüestionaris

A continuació exposem l'anàlisi dels resultats de cadascuna de les preguntes que recollia el qüestionari. És així que constatarem, de la mateixa manera que amb l'anàlisi de dades recollides amb els altres instruments, aquells aspectes en què hi ha més coincidències i consistències i aquells en què hi ha més dissidències i divergències. En la present anàlisi comentarem els resultats globals dels tres PEC així com farem esment a les diferències que s'hagin pogut donar entre les poblacions. Així mateix, i pel que fa al recolzament gràfic, mostrarem els resultat globals[25].

D'altra banda, i atès que totes les preguntes incorporaven la possibilitat de fer-hi comentaris o observacions per tal de garantir una certa obertura del qüestionari, en destacarem aquells que considerem més rellevants o significatius en el context de la nostra recerca.

Finalment, comentar que s'ha incorporat la categoria nul en totes aquelles preguntes que no eren contestades o eren contestades erròniament. Així mateix, en el cas d'explicitar-se un desconeixement respecte aquella qüestió (majoritàriament en les preguntes obertes), apareix la categoria NS/NC.

Recordem a continuació les preguntes que es formulaven en el qüestionari amb el següent quadre, prèviament a escriure'n l'anàlisi:

Preguntes del qüestionari administrat a una mostra de participants

1-En general, què ha significat per a la seva entitat el Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat[26]?

2-En general, què ha significat per a la ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat el Projecte Educatiu de Ciutat?

3-Per què s'inicia el Projecte Educatiu de Ciutat a Barcelona/Mataró/Sant Cugat?

4-Quins canvis percep que hi ha hagut a Barcelona/Mataró/Sant Cugat des que existeix el Projecte Educatiu de Ciutat?

5-Els resultats del Projecte Educatiu de Ciutat els considera:

6-Des del seu punt de vista, quina importància ha de tenir el Projecte Educatiu de Ciutat en el marc de la política de l'Ajuntament?

[25] Així mateix, en l'annex núm. 13 hi trobarem les taules de freqüència respecte cadascuna de les poblacions i global, i la taula de categorització de les diferents preguntes obertes per a cadascuna de les poblacions i global. Tanmateix, i per una qüestió de volum i extensió, no introduïm les taules de dades ni els gràfics de sectors de cadascuna de les poblacions.

[26] Atès que en alguna de les preguntes el qüestionari esmentava la ciutat de referència, hem optat per posar els tres noms en cada cas en què això succeïa.

7-De quina manera han participat en el Projecte Educatiu de Ciutat?

8-La seva participació en l'elaboració del Projecte Educatiu de Ciutat la valora com a...

9-La participació d'entitats com la seva en aquest tipus de projectes considera que...

10-Des de la seva perspectiva, la presa de decisions en el projecte Educatiu de Ciutat ha estat...

11-Les seves aportacions en el procés d'elaboració del Projecte Educatiu de Ciutat s'han tingut en compte?

12-Quina relació mantenen actualment amb el Projecte Educatiu de Ciutat?

13-A qui va destinat el Projecte Educatiu de Ciutat?

14-Qui ha elaborat el Projecte Educatiu de Ciutat?

15-Des del seu punt de vista, quina o quines són les línies estratègiques del Projecte Educatiu de Ciutat que millor s'han posat en marxa?

16-Des del seu punt de vista, quin o quins han estat els projectes o accions del Projecte Educatiu de Ciutat que millor s'han posat en marxa?

17-Amb quins recursos compta el Projecte Educatiu de Ciutat?

18-Creu que el Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat compta amb prou recursos?

19-Quin és l'abast territorial del Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat?

20-Quin hauria de ser l'abast territorial del Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat?

21-Per a vostè el Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat és...

22-Habitualment, mantenen relació amb altres entitats, serveis, associacions, etc.?

23-En cas de resposta afirmativa, en què consisteix aquesta relació?

24-En cas de resposta afirmativa, el Projecte Educatiu de Ciutat ha influït en aquesta relació?

25-Mantenen relació amb altres Projectes Educatius de Ciutat?

Taula 17

1. En general, què ha significat per a la seva entitat el Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/ Sant Cugat?

Aquesta era una pregunta oberta de la qual hem categoritzat les respostes essent el màxim fidels a les diferents opinions expressades, fet que ha comportat que finalment haguem establert set categories. Així mateix, i tenint en compte que en les opinions expressades per cadascun dels participants sovint es reflectien diverses idees hem donat a aquesta pregunta la característica d'opció de resposta múltiple fet que implica que presentem els resultats en diferents gràfics.

Així doncs, la valoració del PEC que fan els diferents participants quant a les implicacions per a la pròpia entitat mostra un elevat percentatge de respostes que en fan una valoració negativa en els sentit que creuen que no els ha aportat res.

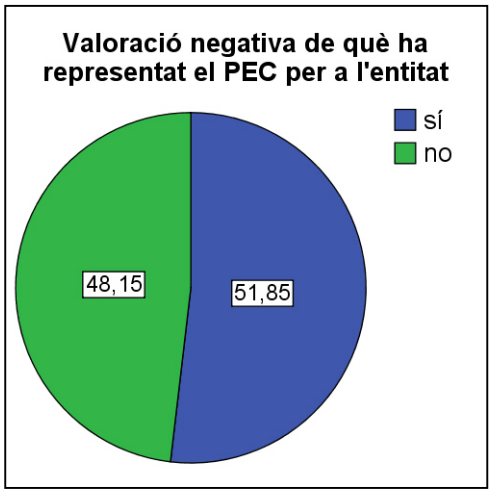

Gràfic 1

Tanmateix, també ens hem trobat amb veus que li donen un valor en diferents sentits. D'entre aquestes, sobretot destacaríem les que veuen en el PEC la possibilitat que els ha donat de relacionar-se amb altres agents de la ciutat. Així mateix, també veiem com hi ha un percentatge rellevant que en valora la dimensió més reflexiva i d'anàlisi considerant que aquest ha facilitat un espai per a les idees entorn a l'educació.

Gràfic 2

Gràfic 3

Gràfic 4

També, en un altre sentit, trobem un percentatge notable que hi dóna un valor més vinculat a accions. D'entre aquest hi ha qui veu que el PEC ha suposat un espai de participació, hi ha qui creu que ha repercutit amb una major integració i interrelació de diferents projectes i qui veu que ha implicat una major difusió de projectes i propostes.

Gràfic 5

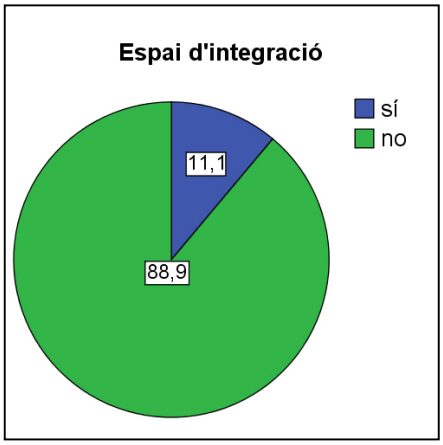

Gràfic 6

Gràfic 7

D'altra banda, i pel que fa a diferències significatives entre poblacions, destacaríem el cas de Barcelona, en què hi ha hagut un major nombre de participants que ha valorat la possibilitat de relacionar-se (45%) que els ha suposat l'elaboració del PEC.

2. En general, què ha significat per a la ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat el Projecte Educatiu de Ciutat?

En aquest cas, també es tractava d'una pregunta oberta de la qual hem categoritzat les respostes. En tractar-se d'una pregunta que establia un paral·lelisme amb la primera, també hem trobat aquest paral·lelisme en el tipus de respostes de manera que les categories resultants són pràcticament iguals. De la mateixa manera que en la pregunta anterior, hem vetllat per la fidelitat de les dades i hem establert set categories.

Quant a l'opinió que tenen els participants pel que fa a què ha suposat el PEC per a la ciutat observem una distribució de respostes similar a l'anterior pregunta però encara més polaritzades. Així doncs, també és una majoria que opina que el PEC no ha suposat res a la

ciutat (59,3%) ja que no constaten cap canvi evident en política educativa, en la posada en marxa d'objectius acordats o en la cerca de solucions a problemàtiques tractades.

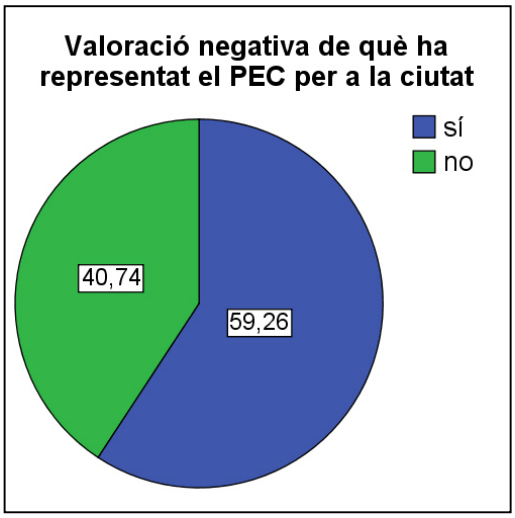

Gràfic 8

Així mateix, també hi ha un percentatge rellevant que creu que el PEC ha potenciat un espai de reflexió i anàlisi entorn a una concepció àmplia de l'educació.

Gràfic 9

Gràfic 10

D'altra banda, i amb una menor distribució de respostes hi ha els qui consideren que el PEC ha suposat un espai de millores qualitatives, un espai de relació, un espai de difusió, o un espai d'actuació.

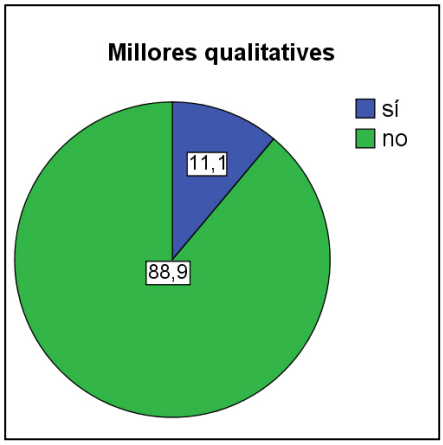

Gràfic 11

Gràfic 12

Gràfic 13

Gràfic 14

Quant a les diferències que podem observar entre poblacions destacaríem el cas de Sant Cugat en què el tant per cert dels qui consideren que el PEC no ha aportat res a la ciutat és encara més elevat (71%).

3. Per què s'inicia el Projecte Educatiu de Ciutat a Barcelona / Mataró / Sant Cugat?

Aquesta pregunta també era oberta i en aquest cas la categorització de respostes s'ha distribuït en sis categories.

Bàsicament, les respostes ens indiquen que hi ha la percepció que els PEC responen a la necessitat de potenciar actuacions en matèria educativa i per tant a impulsar l'educació de manera efectiva. Així mateix, hi ha una altra opinió amb força pes específic, la percepció que els

PEC sorgeixen perquè hi ha algú que pren la iniciativa (essent aquest "algú" diferent en cadascun dels casos esmentats pels participants).

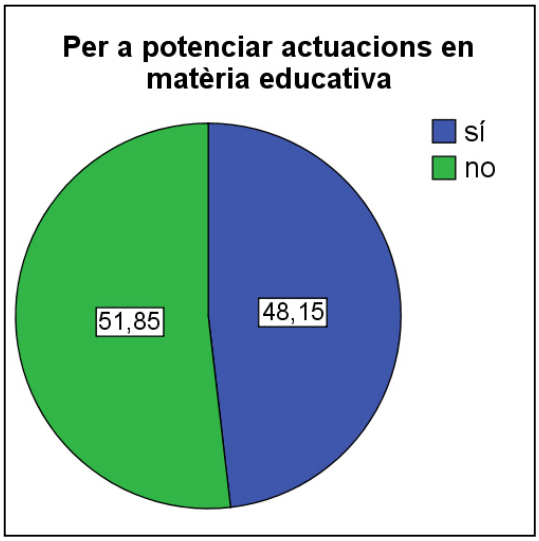

Gràfic 15

Gràfic 16

D'altra banda, també mereixen la nostra atenció les opinions respecte el fet que els PEC s'inicien per una voluntat de reflexionar entorn a l'educació.

Gràfic 17

Finalment, i amb un igual percentatge (7,4%) trobem l'opinió dels qui pensen que els PEC sorgeixen com a resposta a les necessitats que tenia la ciutat en general o l'àmbit educatiu més concretament, els qui no ho saben i les opinions al voltant d'un cert utilitarisme estratègic dels PEC amb idees com que "responen a una moda" o a "fer creure al ciutadà que participa", entre d'altres. Aquestes darreres, tot i no ser majoritàries, ens criden l'atenció per la seva contundència.

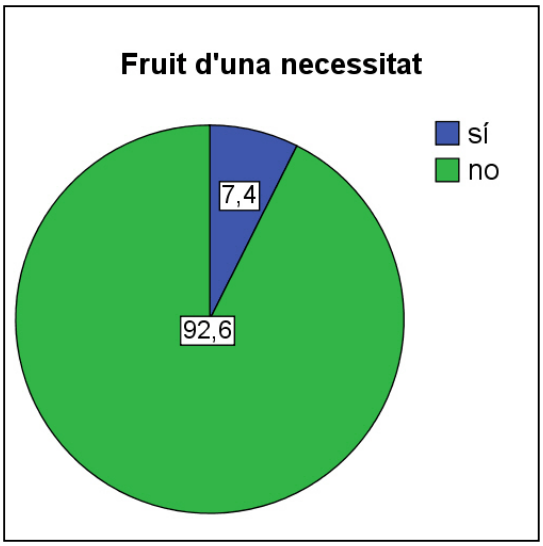

Gràfic 18

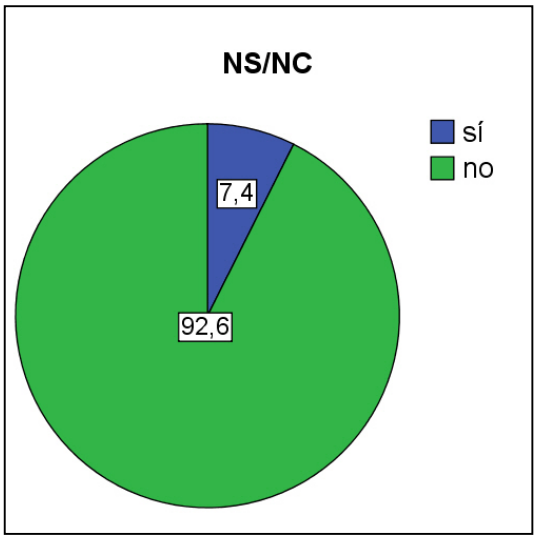

Gràfic 19

Gràfic 20

Finalment, i com a diferències rellevants entre poblacions, destacaríem l'elevat percentatge d'opinions en el cas de Barcelona pel que fa a la necessitat de potenciar actuacions en matèria educativa.

4. Quins canvis percep que hi ha hagut a Barcelona/Mataró/Sant Cugat des que existeix el Projecte Educatiu de Ciutat?

En aquesta pregunta, en què es permetia la selecció de més d'una opció en cas de considerar-se oportú, observem que l'opinió dels participants consultats respecte els canvis que hi ha hagut a la seva ciutat des que existeix el PEC és força dispersa i divergent. En primer lloc, està repartida entre els qui creuen que hi ha hagut algun canvi i els qui creuen que no n'hi ha hagut,

n'hi ha hagut pocs o si n'hi ha hagut no sabrien dir de quins es tracta. No obstant això, i tot i que la diferència no sigui molt gran, si sumem les opcions al voltant dels qui constaten pocs o cap canvi ens trobem amb un percentatge més elevat (62% enfront un 50%).

Així mateix, i pel que fa als qui creuen que hi ha hagut canvis, també hi ha una distribució regular en les respostes. Per tant, hi ha una igual distribució entre els qui pensen que els canvis han repercutit en la millora de determinades entitats i/o serveis, en les relacions dels ciutadans entre ells i amb la ciutat, i en la resolució de determinades situacions conflictives. Així mateix, d'entre aquestes opinions destacaríem la rellevància dels qui valoren canvis relacionals ja que aquests possiblement tenen un grau de profunditat major en no ser tangibles i apel·lar a quelcom més profund com són les relacions interpersonals.

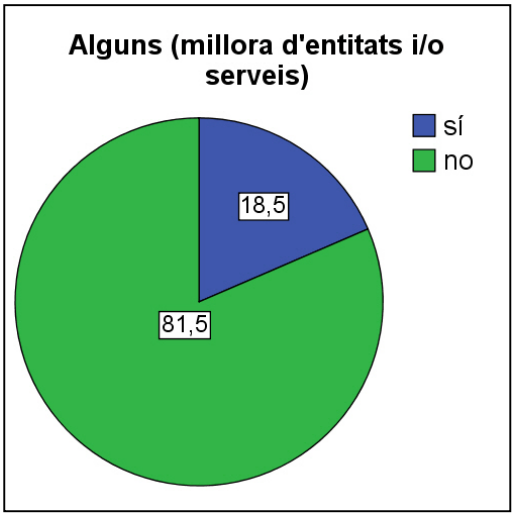

Gràfic 21

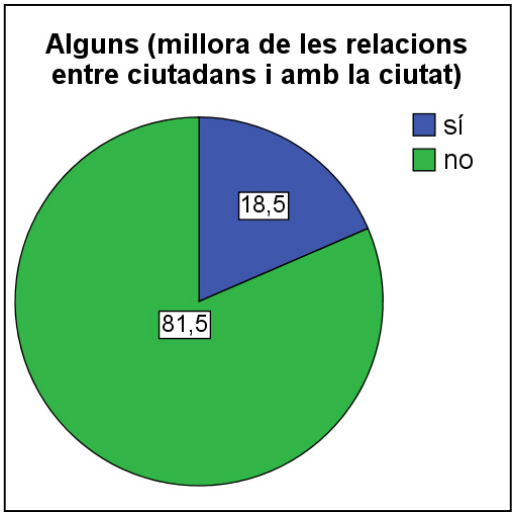

Gràfic 22

Gràfic 23

D'altra banda, d'entre els qui no veuen gaire canvis constatem un repartiment més desigual de les respostes, essent menys els qui afirmen que no hi ha hagut canvis (11,1%), alguns més els qui creuen que han estat pocs els canvis (18,5%) i un tant per cent bastant més notable els qui no sabrien dir si hi ha hagut canvis o no (33,3%).

Gràfic 24

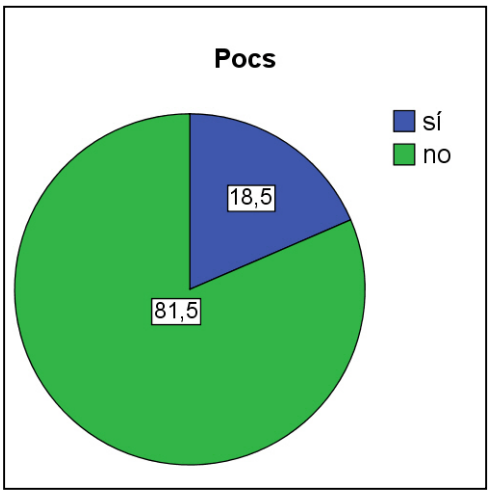

Gràfic 25

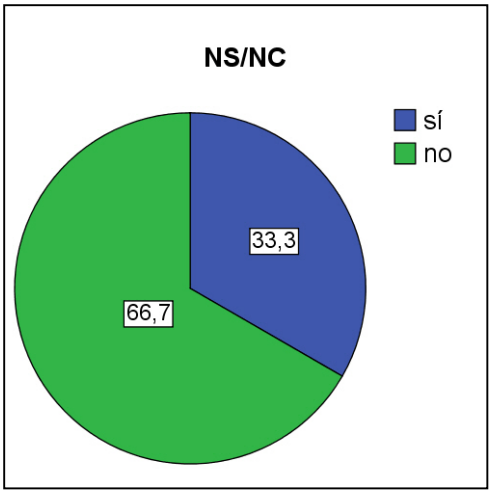

Gràfic 26

Així mateix, d'entre els qui no s'han acollit a cap de les anteriors opcions i han assenyalat altres canvis, les opinions es reparteixen entre els qui creuen que els canvis han estat a nivell d'establir moments de reflexió i els qui esmenten com a canvis l'impuls de determinades actuacions puntuals i el foment de la cooperació entre institucions.

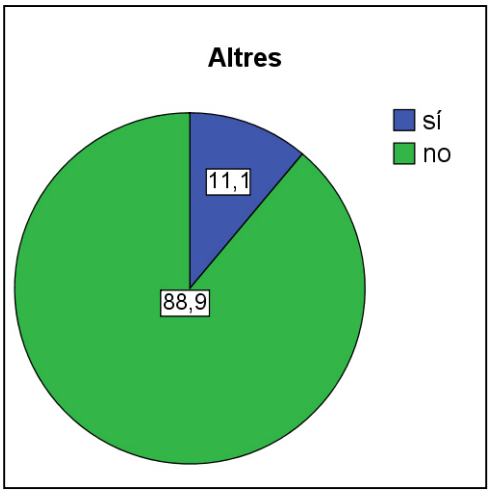

Finalment, destacaríem que no observem diferències significatives entre poblacions.

Gràfic 27

5. Els resultats del Projecte Educatiu de Ciutat els considera:

Pel que fa als resultats del PEC podem comprovar que les respostes estan repartides tot i que hi ha més consistència al voltant dels qui pensen que els resultats són regulars. D'altra banda, també és rellevant constatar que hi ha un percentatge notable de persones que consideren els resultats força bons (25,9%) mentre que els que pensen que són dolents són menys nombrosos (11,1%). Així doncs, tot i que el punt de vista majoritari no correspongui a una percepció exitosa dels resultats dels PEC també és cert que és una minoria qui considera que els resultats són dolents.

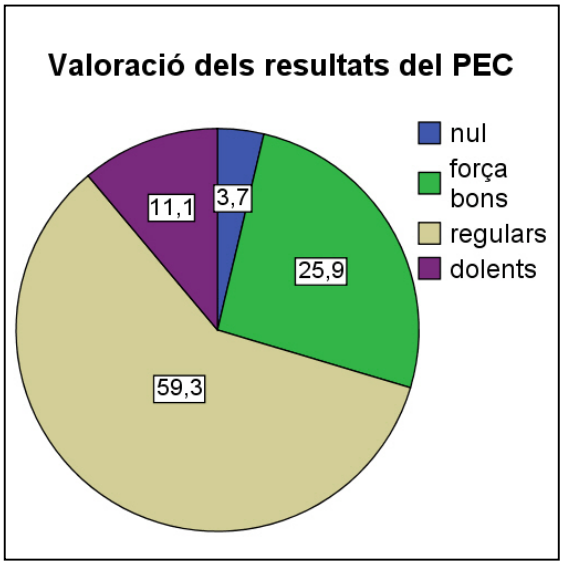

Gràfic 28

Quant a diferències significatives respecte les poblacions destacaríem com a rellevant que en el cas de Sant Cugat no hi ha cap opinió que consideri que els resultats del PEC siguin bons.

6. Des del seu punt de vista, quina importància ha de tenir el Projecte Educatiu de Ciutat en el marc de la política de l'Ajuntament?

A la llum dels resultats obtinguts, la qüestió de la importància del PEC en la política de l'Administració local veiem com majoritàriament genera coincidència entorn a la idea que aquest és important. Així mateix, hi ha un elevat percentatge que li atorga molta importància (48,1%). Nogensmenys, també és cert que hi ha un percentatge prou considerable que pensa que en té poca, així com pràcticament ningú no pensa que no en tingui gens.

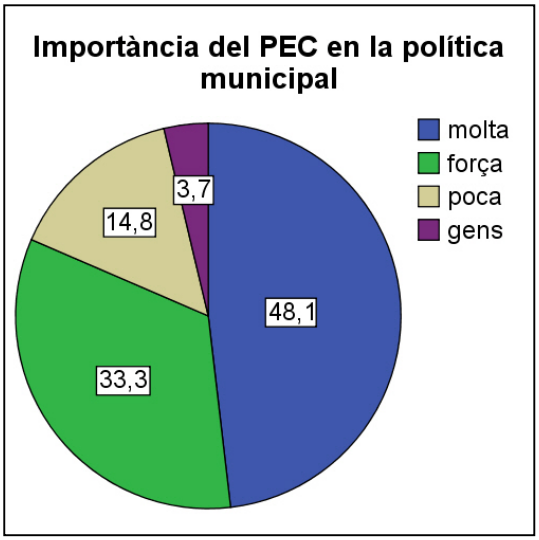

Gràfic 29

Com a comentaris oberts destacaríem un parell de veus que ens han semblat interessants. D'una banda, ens hem trobat amb uns quants comentaris al voltant de la necessitat que el PEC aglutini, permeti la participació i la posada en comú d'idees i projectes, i possibiliti la

coordinació amb altres administracions. D'altra banda, ens ha cridat l'atenció un comentari que, reforçant l'opinió que el PEC no ha de tenir importància en la política de l'Ajuntament, aclareix que aquesta "només és responsabilitat dels càrrecs electes".

Finalment, constatar que en aquest cas tampoc no s'observen diferències en la distribució de respostes de cadascuna de les poblacions respecte el resultat global.

7. De quina manera han participat en el Projecte Educatiu de Ciutat?

Com podem comprovar a les gràfiques, aquesta pregunta permetia la selecció de més d'una resposta en cas de considerar-se oportú. És així que el resultat de les respostes entorn a la participació ens indica com hi ha hagut un predomini de treball en petits grups o comissions i de reunions puntuals on s'ha consultat l'opinió, com a forma de participació habitual.

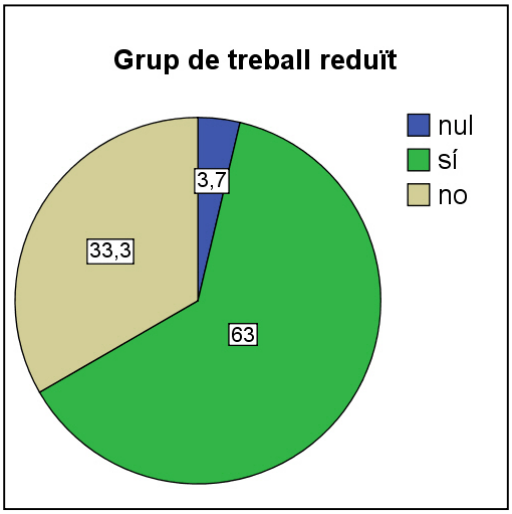

Gràfic 30

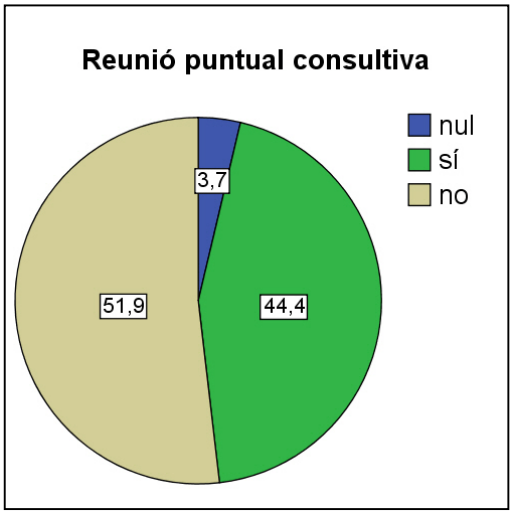

Gràfic 31

Així mateix, veiem que aquesta s'ha complementat amb el treball en gran grup, amb xerrades o sessions informatives i, en menor mesura, amb la utilització de webs o recursos tecnològics.

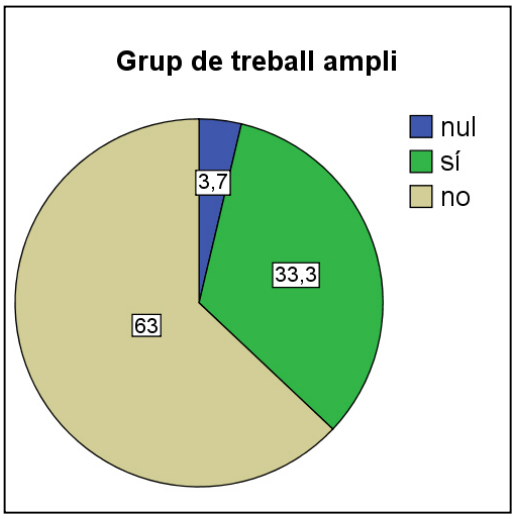

Gràfic 32

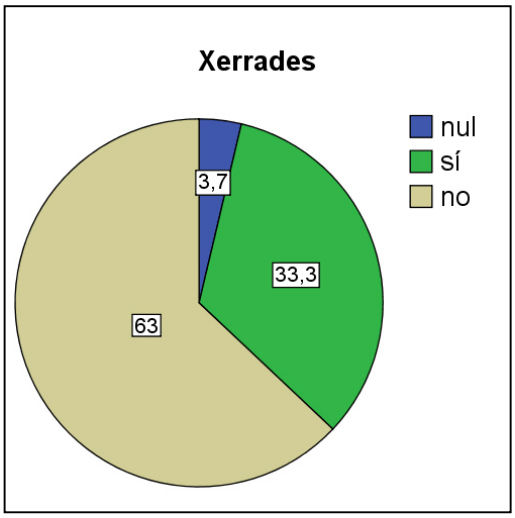

Gràfic 33

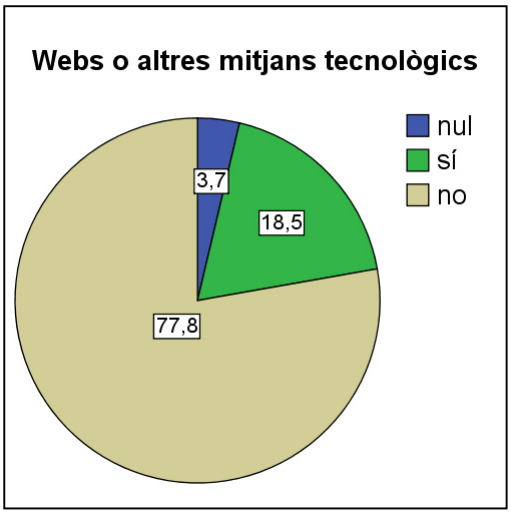

Gràfic 34

D'altra banda, i pel que fa a altres maneres de participar no contemplades en el qüestionari, s'assenyalen jornades, plenaris i un congrés, tots ells canals de participació que podríem considerar que queden inclosos a cavall entre l'opció del treball en gran grup i de l'assistència a xerrades o sessions informatives.

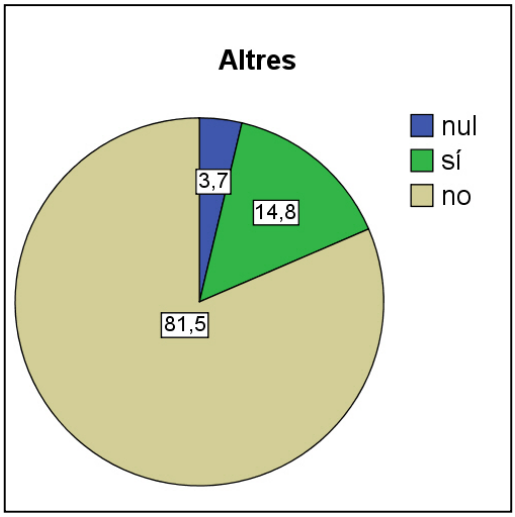

Gràfic 35

En aquest cas, emperò, és rellevant destacar que a Sant Cugat la participació pràcticament ha quedat determinada per la participació en petits grups essent només un participant que esmenta l'assistència a xerrades o sessions informatives.

8. La seva participació en l'elaboració del Projecte Educatiu de Ciutat la valora com a...

Quant a la participació, podem observar que hi ha força consistència al voltant d'una opinió negativa d'aquesta ja que la majoria de les opinions se situen entre considerar que la participació ha estat regular o baixa. Només un 11,1% considera que ha estat elevada i no hi ha ningú que consideri que ha estat molt elevada.

D'altra banda, i d'entre els comentaris afegits, en destacaríem un de força contundent que per reforçar la idea que la participació ha estat baixa assenyala que "davant dels pobres resultats i de la manca de lideratge creatiu en el PEC hem intervingut lleialment en l'àmbit institucional, però sense esperar grans resultats".

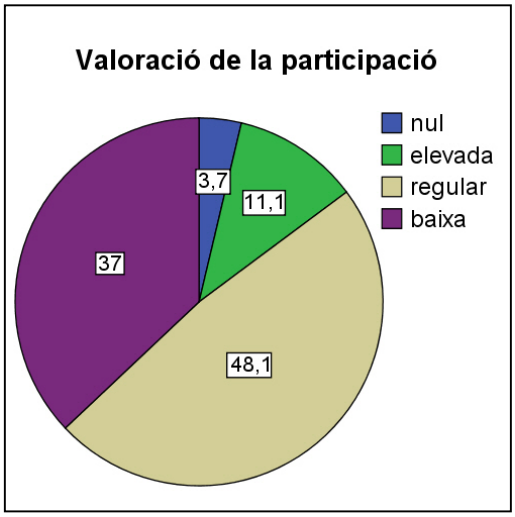

Gràfic 36

Quant a diferències entre poblacions constatem que en el cas de Barcelona i Mataró les opinions només es reparteixen entre considerar la participació regular o baixa. Concretament a Mataró la majoria considera la participació regular mentre que a Barcelona hi ha una distribució idèntica dels qui consideren que la participació ha estat regular i els qui consideren que ha estat baixa.

9. La participació d'entitats com la seva en aquest tipus de projectes considera que...

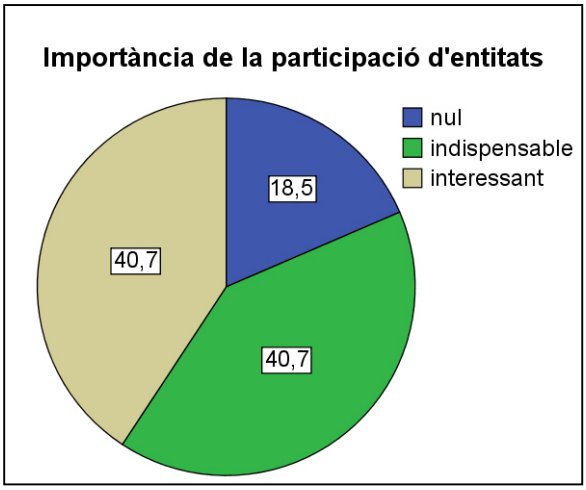

Gràfic 37

Els resultats obtinguts en aquesta pregunta ens indiquen una gran consistència entorn a valorar la importància de la participació de les entitats. Les úniques diferències les trobem entre considerar-se indispensable o interessant, tenint ambdues respostes el mateix percentatge. Així doncs, més enllà de constatar que els diferents actors implicats consideren la seva participació important -en major o menor grau- constatem que no hi

ha ningú que descarregui la responsabilitat en l'ajuntament (respostes entorn a que la seva participació no és necessària ja que el responsable és l'ajuntament) mostrant d'aquesta manera un sentiment de responsabilitat i implicació.

D'altra banda, també voldríem remarcar que ens crida l'atenció l'elevat tant per cent de respostes nul·les atès que fins ara aquestes s'han situat, com a molt, i en cas que n'hi hagin hagut, al voltant del 4%.

Així mateix, convé destacar que la distribució de respostes manté un paral·lelisme en cadascuna de les poblacions.

10. Des de la seva perspectiva, la presa de decisions en el projecte Educatiu de Ciutat ha estat...

Quant a la presa de decisions hi ha dues dades especialment significatives. D'una banda ningú no considera que les decisions s'hagin pres de "baix a dalt" i per tant que hagin vingut de la base de la població, però això no obstant hi ha el sentiment que hi ha hagut un consens general en la presa d'aquestes decisions, fet que dóna un cert equilibri. Així mateix, també cal esmentar que hi ha un tant per cent dels participants minoritari que pensen que les decisions s'han pres en sentit descendent i per tant jeràrquic.

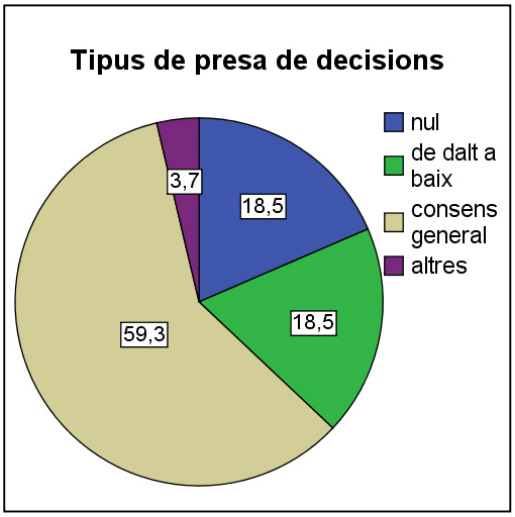

Gràfic 38

També en aquesta pregunta, com en l'anterior, hem de destacar un elevat percentatge de respostes nul·les.

Pel que fa a comentaris que s'hagin fet de manera addicional és rellevant destacar que aquests sobretot han anat dirigits a matisar aquest "consens general" respecte el qual aclarien que estava liderat per l'ajuntament a partir d'unes directrius que havia establert prèviament.

Respecte a les especificitats de cada població esmentaríem que mentre que en el cas de Barcelona el tant per cent de persones que opinen que hi ha hagut una presa de decisions en base al consens és més elevat (72%) en el cas de Sant Cugat la relació s'inverteix i són més els qui consideren que la presa de decisions ha estat jeràrquica (42%).

11. Les seves aportacions en el procés d'elaboració del Projecte Educatiu de Ciutat s'han tingut en compte?

Com podem constatar, hi ha coincidència en la percepció que les aportacions fetes al llarg del procés d'elaboració del PEC s'han tingut bastant en compte, essent aquesta l'opinió que manifesta la majoria dels participants. Emperò, també hi ha un nombre destacable de persones que estan més aviat descontentes que se situa al voltant del 33%, distribuït entre els qui pensen que les aportacions s'han tingut poc en compte o fins i tot gens. Així mateix, també observem com pràcticament ningú no es mostra convençut que les seves aportacions s'hagin tingut "molt" en compte.

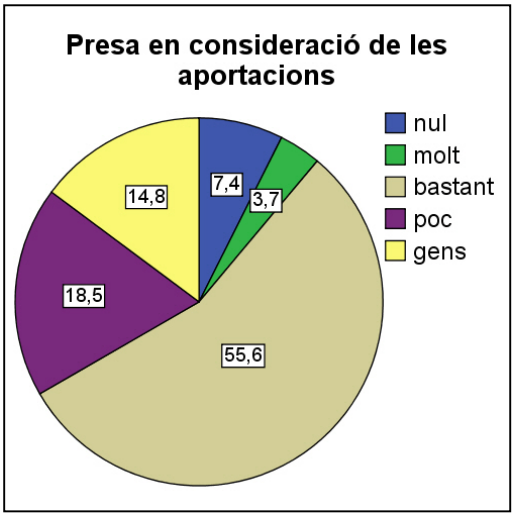

Gràfic 39

Pel que fa a la distribució de respostes a cada població aquestes són molt similars i només destacaríem el cas de Sant Cugat en què estan més polaritzades i només es distribueixen entre aquells qui consideren que els seves aportacions s'han tingut bastant en compte (57%) i els qui consideren que poc (14%).

12. Quina relació mantenen actualment amb el Projecte Educatiu de Ciutat?

A la llum dels resultats obtinguts veiem com hi ha una majoria de participants que actualment no mantenen cap relació amb el PEC ja que la col·laboració va finalitzar en acabar d'elaborar el document del PEC. No obstant això, hi ha un percentatge que sí que manté contacte en diferents graus: un 25,9% manté una relació més esporàdica i un 14,8% manté una relació més regular. El més significatiu d'aquestes dades, conseqüentment, és que hi ha hagut un trencament entre la implicació i col·laboració en el moment d'elaborar el document del PEC i la situació actual, essent un percentatge força baix el qui manifesta tenir-hi un contacte regular i continuat.

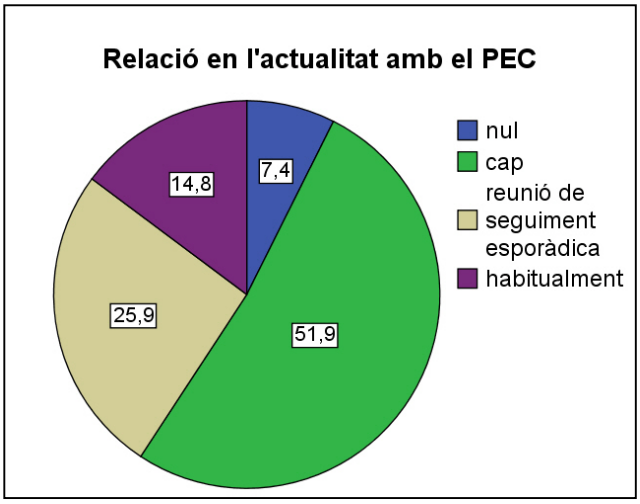

Gràfic 40

Així mateix, i pel que fa als comentaris, en destacaríem un que vincula el PEC al Pla d'Actuació Municipal de l'anterior legislatura i per tant esmenta que aquest ja va finalitzar.

D'altra banda, d'entre les diferències que hi ha pel que fa als diferents municipis destacaríem per una banda el cas de Sant Cugat, en què les respostes estan polaritzades: mentre que al voltant d'un 60% diu no mantenir-hi contacte, un 28% diu mantenir-hi contacte habitualment. Així mateix, i en el cas de Mataró, hi ha un percentatge més elevat de seguiment ja que un 40% diu tenir contacte esporàdic i un 20% regular.

13. A qui va destinat el Projecte Educatiu de Ciutat?

Els diferents participants que han respost el qüestionari consideren, majoritàriament, que tots els ciutadans en són destinataris mentre que n'hi ha pocs que pensin que són destinataris una "majoria" de ciutadans. És així que d'entre els qui no creuen que tothom sigui destinatari les opinions s'han diversificat entre els qui creuen que el PEC només va adreçat a aquells qui hi tenen interès i entre els qui pensen que va adreçat a determinats grups de ciutadans (tot i que el percentatge és més reduït).

Pel que fa a aquesta qüestió és rellevant que ningú no hi ha afegit cap comentari ja sigui per matisar, reforçar una opinió o donar-ne una altra.

Així mateix, esmentaríem com a diferència entre els municipis que en el cas de Mataró no són majoria els qui consideren que el PEC va adreçat a "tots" els ciutadans sinó els qui consideren que va adreçat a la "majoria" de ciutadans.

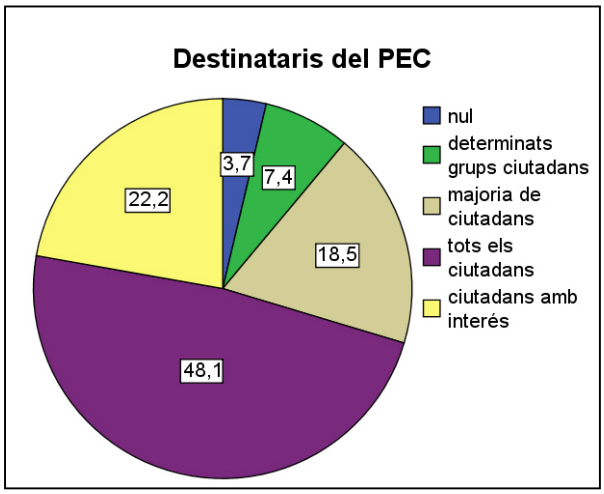

Gràfic 41

14. Qui ha elaborat el Projecte Educatiu de Ciutat?

Respecte l'elaboració del PEC hi ha força concentració de respostes. D'una banda, hi ha una majoria que opina aquest ha estat dut a terme per aquells qui ha seleccionat l'Ajuntament. Pel que fa a la resta d'opinions aquestes es reparteixen entre dues opcions força minoritàries: són molts pocs els qui pensen que ha estat elaborat per representants de tots els ciutadans i encara menys els qui pensen que l'han elaborat aquells ciutadans que hi han estat interessats. Així

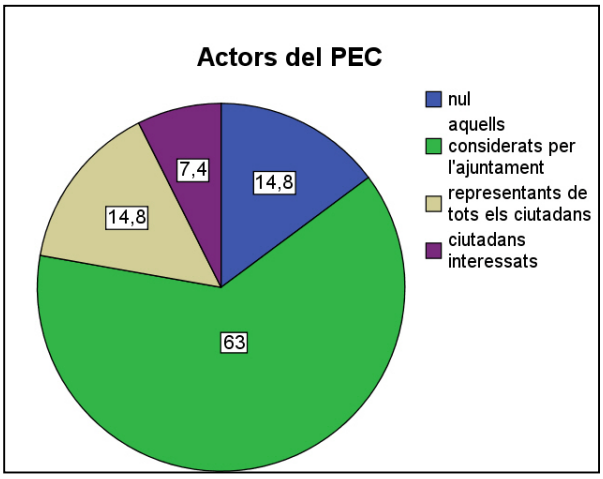

Gràfic 42

mateix, no hi ha ningú que opini que només han elaborat els PEC ciutadans amb més criteri pel que fa a les qüestions educatives.

També en aquest cas hem de destacar un percentatge notable de respostes nul·les.

Quant a diferències entre les tres poblacions objecte d'estudi destacaríem que tant en el cas de Barcelona com en el de Sant Cugat les respostes encara estan més concentrades. En el cas de Sant Cugat, entre els qui creuen que el PEC ha estat tirat endavant per aquells qui ha seleccionat l'Ajuntament i per ciutadans interessats, mentre que en el cas de Barcelona les respostes es reparteixen entre els qui opinen que el PEC ha estat tirat endavant per aquells qui ha seleccionat l'Ajuntament (amb un tant per cent molt elevat, un 72%) i els qui opinen que han estat representants de tots els ciutadans.

15. Des del seu punt de vista, quina o quines són les línies estratègiques del Projecte Educatiu de Ciutat que millor s'han posat en marxa?

Aquesta era una pregunta de resposta oberta tot i contenir una resposta prefixada pel que fa a no tenir constància de la implementació de línies estratègiques. Tanmateix, la gran quantitats de persones que han assenyalat l'opció "no tinc constància de la implementació de línies estratègiques" ha fet que només haguem establert tres categories addicionals (essent NS/NC una d'elles).

Gràfic 43

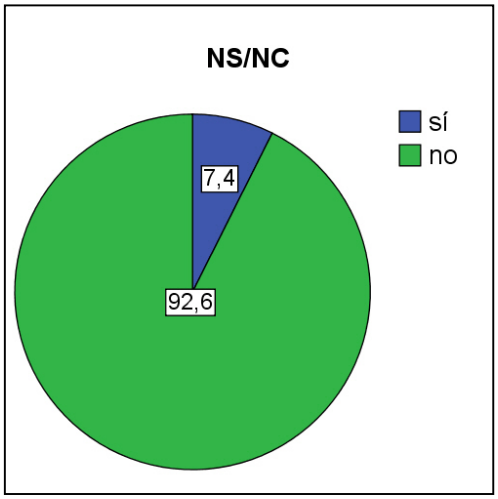

Gràfic 44

Així doncs les dades ens mostren un elevat desconeixement de les línies estratègiques -tant pel que fa als qui en manifestaven desconeixement com pel que fa als qui no responien- i només un petit segment dels participants mostren algun coneixement al respecte fent referència bé a àmbits d'intervenció bé a qüestions relacionades amb la planificació.

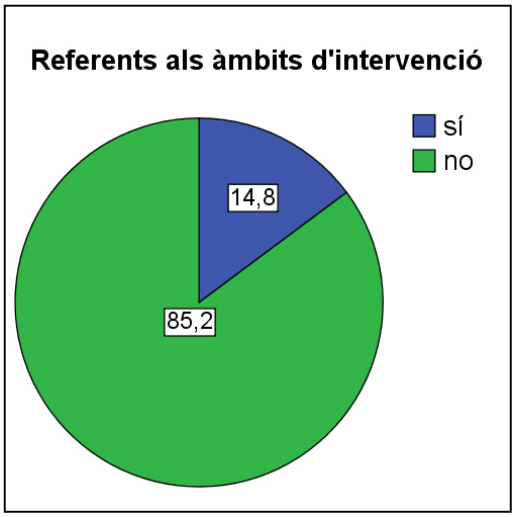

Gràfic 45

Gràfic 46

D'altra banda, la distribució de respostes per poblacions no té cap diferència significativa respecte la distribució global.

En resum, i respecte aquesta pregunta observem una gran consistència en les respostes entorn al desconeixement tant pel fet que hi ha un elevat percentatge que dóna aquesta resposta com pel fet que no hi ha diferències entre poblacions.

16. Des del seu punt de vista, quin o quins han estat els projectes o accions del Projecte Educatiu de Ciutat que millor s'han posat en marxa?

Aquesta també és una pregunta de respostes obertes que, igual que en l'anterior, dóna l'opció d'assenyalar una casella que indica desconeixement respecte els projectes implementats.

Gràfic 47

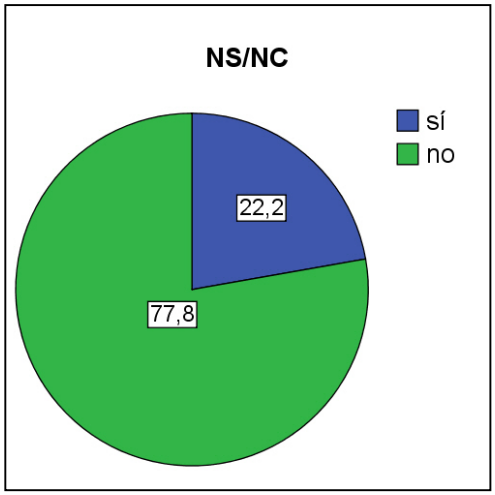

Gràfic 48

En aquest sentit, i pel que fa a la implementació de projectes observem un comportament de les respostes molt semblant al de la pregunta anterior. Com podem veure, hi ha una majoria que respon que no té constància de la implementació de projectes o accions concretes -o que no respon- i de manera molt minoritària trobem algunes respostes que apunten a projectes que ajuden a planificar o de projectes implementats en algun àmbit específic.

Gràfic 49

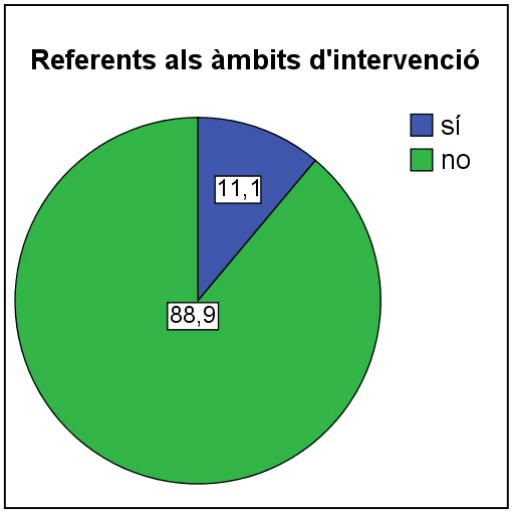

Gràfic 50

Finalment, constatar que en aquest cas tampoc no s'observen diferències en la distribució de respostes de cadascuna de les poblacions respecte el resultat global.

En síntesi, i d'igual manera que respecte les línies estratègiques, observem una gran consistència en les respostes tant pel fet que un elevat percentatge mostra desconeixement com pel fet que no hi ha diferències entre poblacions.

17. Amb quins recursos compta el Projecte Educatiu de Ciutat?

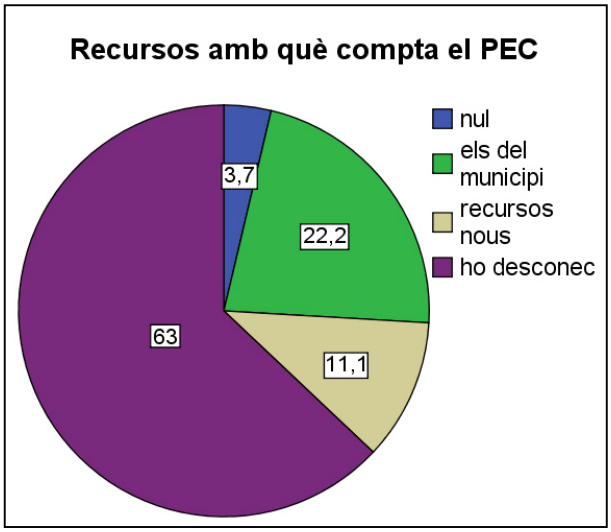

Gràfic 51

Com podem veure, la qüestió dels recursos és un aspecte sobre el qual majoritàriament els participants consultats manifesten desconeixement. Així mateix, els que manifesten algun coneixement al respecte més aviat consideren que els recursos són els que ja hi ha al municipi.

Quant als comentaris en destacaríem un que comenta que hi va haver un equip extern que va ajudar a dur a terme el procés d'elaboració del PEC.

D'altra banda, destacaríem que en el cas de Mataró els participants es mostren més informats i per tant n'hi ha menys que mostrin desconeixement i força més que opina que el PEC de Mataró compta amb els propis recursos del municipi.

18. Creu que el Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat compta amb prou recursos?

Pel que fa a la suficiència o insuficiència de recursos, i com en el cas anterior, també hi ha molta consistència pel que fa al desconeixement, essent en aquest cas fins i tot major el percentatge (70,4%).

La resta d'opinions manifestades se situen en més mesura al voltant d'una suficiència de recursos i en menor mesura entorn a una insuficiència d'aquests.

Quant a les opinions addicionals destacaríem una persona que també esdevé contundent en afirmar que pel que es fa de moment, els recursos ja són suficients.

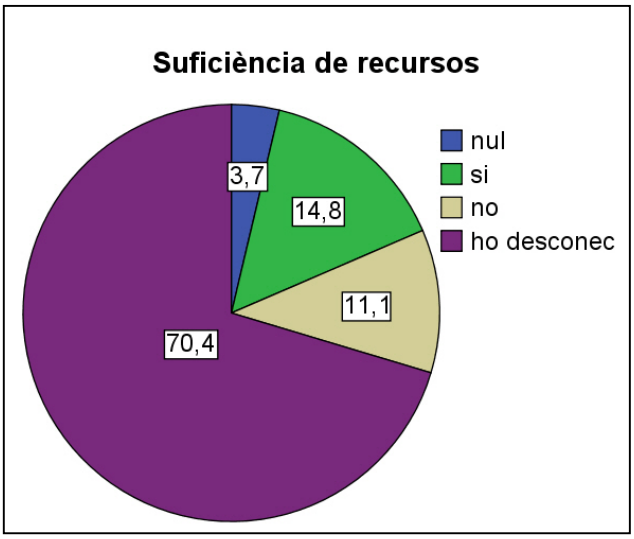

Gràfic 52

D'altra banda, i quant a les diferències segons la població, destacaríem que en el cas de Mataró i el de Sant Cugat hi ha un major percentatge que opina que els recursos són insuficients (un 40% i un 28%, respectivament).

19. Quin és l'abast territorial del Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona / Mataró / Sant Cugat?

Resoecte a l'abast del PEC trobem, curiosament, certa dispersió de respostes que van des d'assenyalar que l'abast correspon a la mateixa ciutat o municipi (majoritàries), a respostes que indiquen un abast que arriba a poblacions properes i, fins i tot, a tota la comarca (aquestes respostes corresponen a Mataró). Així mateix, també ens trobem amb un cas que assenyala que el PEC s'adreça als barris de la ciutat (també de Mataró). Finalment, destacar un elevat percentatge de nuls, fet que crida l'atenció atès que estem preguntant per una dada objectiva com és l'abast real del PEC. En aquest sentit, podríem considerar que aquestes respostes denoten certa desinformació.

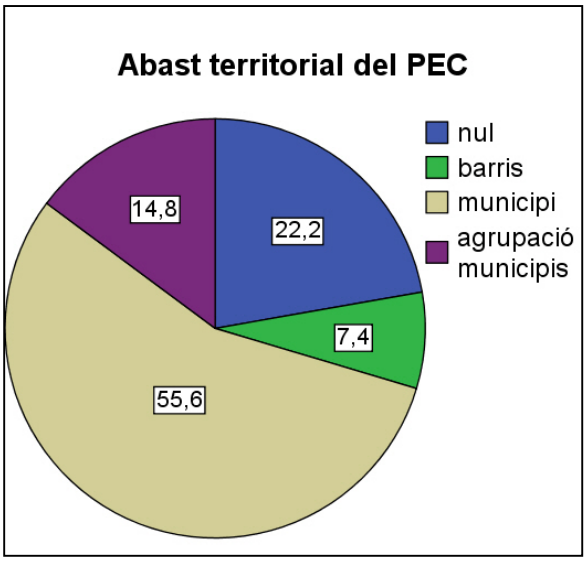

Gràfic 53

D'altra banda, són significatius alguns comentaris que s'han fet. En destacaríem un que manifesta l'opinió que tot i que teòricament el PEC té l'abast del municipi hi ha barris desatesos.

Així mateix, i en el cas de Barcelona, alguns comentaris denoten cert rol de lideratge d'aquesta població en indicar que tot i que l'abast territorial és el de la mateixa ciutat l'acció del PEC va més enllà d'aquesta en tant que hi ha poblacions que s'han nodrit del seu model.

20. Quin hauria de ser l'abast territorial del Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat?

Pel que fa a l'opinió que tenen els participants respecte quina hauria de ser la dimensió territorial del PEC observem una majoria -tot i que no molt nombrosa- que opina que el mateix municipi ja correspon a la dimensió més adequada. D'altra banda, és curiós constatar que la resta de respostes entorn a la dimensió territorial opten per referir-se a una agrupació de municipis mentre que ningú no escull l'ítem que assenyala la dimensió del barri com a adequada, i la possibilitat de descentralitzar que aquesta comporta. Aquest fet, és especialment rellevant en el cas de Barcelona ja que ateses les dimensions de la ciutat hom pensaria en la possibilitat de redimensionar el PEC cap a un àmbit menor. Contràriament, no hi ha cap opció de les que hem determinat nosaltres que esmenti el barri ni la descentralització i en canvi un 25,9% opina que una agrupació de municipis seria una bona dimensió. Tanmateix, és cert que hi ha un parell de comentaris afegits que sí que fan esment a una possible descentralització com a necessitat a ser contemplada, però en tot cas estem parlant d'uns apunts minoritaris.

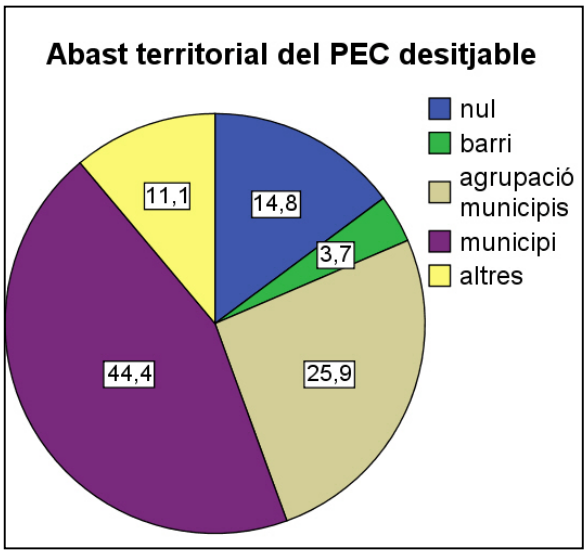

Gràfic 54

D'altra banda, convé destacar que en aquesta pregunta també ens hem trobat amb un nombre rellevant de respostes nul·les.

21. Per a vostè el Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona/Mataró/Sant Cugat és...

Respecte aquesta pregunta el primer que ens adonem és que no hi ha cap persona que consideri el PEC com un projecte ja finalitzat. Les opinions majoritàries queden repartides entre els qui consideren que el PEC és un projecte de durada indefinida i els qui consideren que té una durada definida i aquesta queda delimitada pels períodes electorals. Així doncs, hi ha una polarització d'opinions respecte la durada del PEC determinada per associar-lo o no a les legislatures i per tant atribuir-li un component polític en termes de vincular-lo a un equip de govern concret. En aquest sentit, és rellevant un comentari que tendiria a harmonitzar les dues

opinions tot trobant un punt mig ja que precisa que el PEC té una "durada indefinida amb reactualitzacions per mandat".

En aquest cas, com en algun d'anterior, també hem de destacar la presència d'un percentatge de nuls relativament rellevant.

Respecte a les opinions per poblacions és força rellevant el cas de Mataró en què és majoria qui opina que es tracta d'un projecte de durada indefinida.

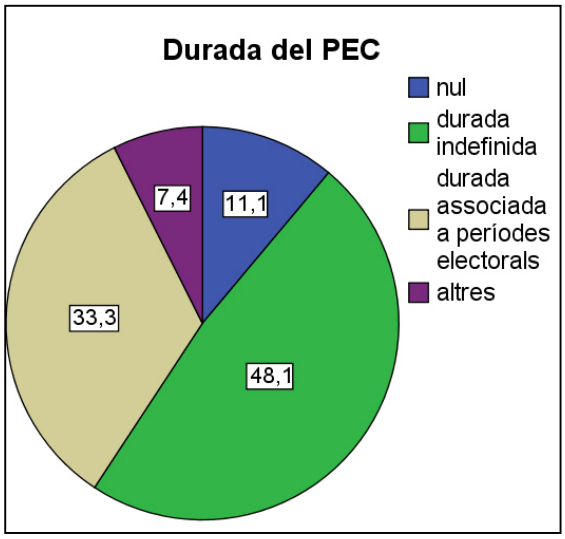

Gràfic 55

22. Habitualment, mantenen relació amb altres entitats, serveis, associacions, etc.?

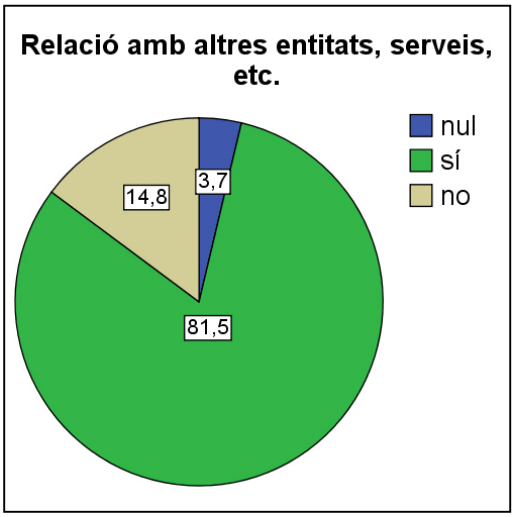

Gràfic 56

Els resultats obtinguts en aquesta pregunta ens indiquen que una clara majoria dels participants té relació amb altres entitats, serveis, associacions, etc.

En aquest cas és especialment rellevant el que passa a Barcelona, en què un 100% diu mantenir relació amb altres entitats, serveis, associacions, etc. mentre que també hem de destacar el cas de Sant Cugat en què les respostes entre els qui tenen relació i els qui no queda distribuïda més homogèniament.

23. En cas de resposta afirmativa, en què consisteix aquesta relació?

Aquesta ha estat una pregunta que tot i no estar plantejada per tal d'assenyalar més d'una resposta finalment li hem considerat per l'elevat nombre de persones que han interpretat que sí que ho era.

Respecte les respostes constatem que el volum de resposta de cadascuna d'elles ens indica una gradació de menys treball conjunt a més. En aquesta resposta, que es relaciona amb l'anterior, veiem com una majoria considera que la relació que mantenen amb altres entitats, serveis,

associacions, etc. és a nivell d'informar-se mútuament de què fan. En segon lloc, i ja implicant més treball conjunt, trobem el 37% de persones que opina que aquest treball conjunt consisteix en un tipus de relació que implica una coordinació entre entitats, col·lectius, agents, etc.

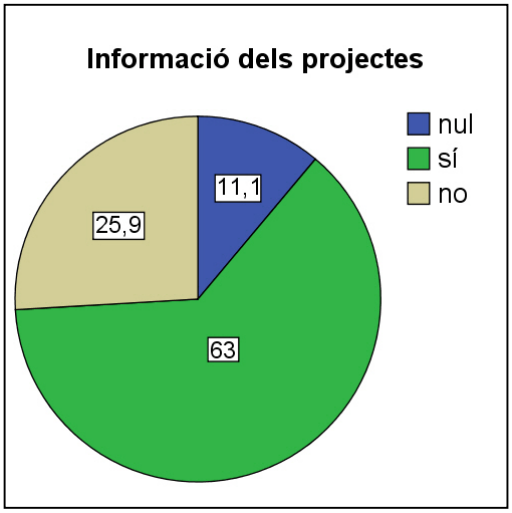

Gràfic 57

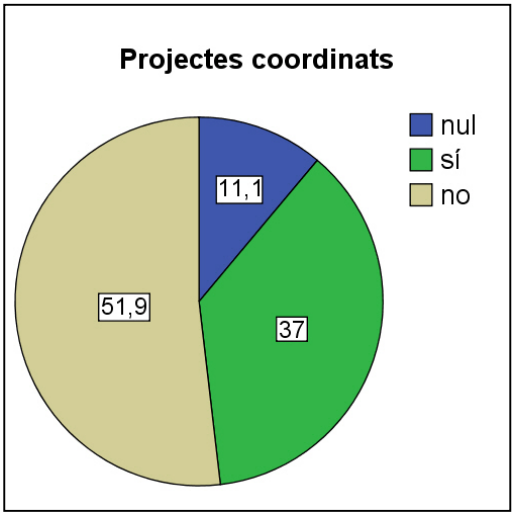

Gràfic 58

Finalment, i amb el percentatge més baix tot i que prou notable (29,6%), trobem les respostes que indiquen que la relació consisteix en treballar conjuntament mitjançant programes o projectes compartits. En aquest cas cal dir que, tot i que es tracti del percentatge més baix, aquest esdevé molt rellevant per dos motius. D'una banda, perquè l'índex ja és prou considerable, i de l'altra -i tenint en compte el sentit del que estan manifestant- el podem considerar considerable perquè aquest tipus de treball conjunt és molt difícil de dur a terme tenint en compte la dificultat organitzativa i de compartir punts de vista que suposa que dues o més entitats, col·lectius, agents, etc. decideixin treballar conjuntament a partir dels seus programes o projectes.

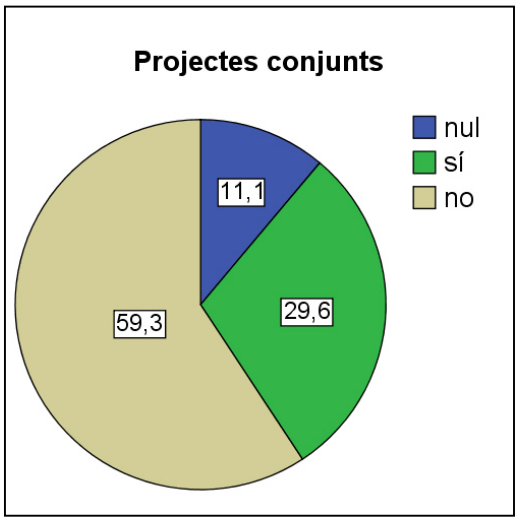

Gràfic 59

Quant a diferències entre poblacions tan sols destacaríem el cas de Mataró en què tot i que les respostes es reparteixin només entre dues de les opcions, aquestes queden invertides ja que es distribueixen entre una majoria (60%) que defineix la seva relació com la de coordinar-se a l'hora de dur a terme projectes i programes i un tant per cent prou rellevant, però menor (29%), que només considera que s'informen.

24. En cas de resposta afirmativa, el Projecte Educatiu de Ciutat ha influït en aquesta relació?

Pel que fa a veure alguna vinculació entre el PEC i la relació entre entitats, associacions, agents, etc. majoritàriament cal dir que no hi veuen relació i només un tant per cent força minvat considera que sí. En aquest sentit, d'entre els qui consideren que sí, hi ha alguna observació en la línia que si bé el PEC ha influït en aquesta relació no l'ha creat de nou sinó que l'ha enfortit perquè ja existia.

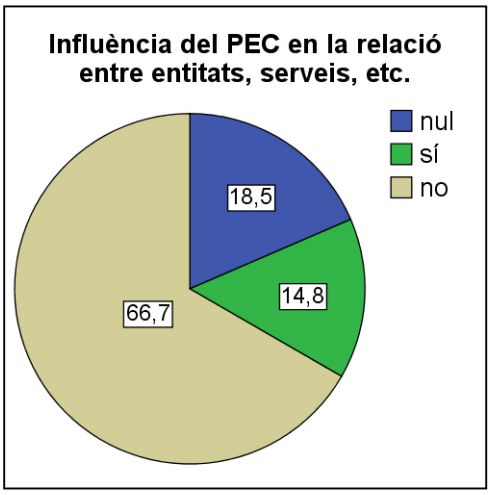

Gràfic 60

També en aquest cas és destacable el percentatge de respostes nul·les, que ascendeix al 18,5%.

Així mateix, la diferència més rellevant entre poblacions la trobem en el cas de Mataró, en què el sentit de les respostes s'inverteix essent un 60% qui considera que el PEC ha influït en aquesta relació i un 20% que creu que no.

25. Mantenen relació amb altres Projectes Educatius de Ciutat?

Finalment, i pel que fa a la relació amb altres PEC, observem que són una majoria que diuen no mantenir-hi contacte, tot i un percentatge prou rellevant que manifesta tenir-ne. Tanmateix, no deixa de ser curiosa la dispersió d'opinions en aquesta pregunta ja que, d'igual manera que passava a la pregunta 19, el que es demana és quelcom objectiu i no es tracta de donar un punt de vista o d'expressar una determinada percepció sinó que de donar informació sobre un fet objectiu: si es manté

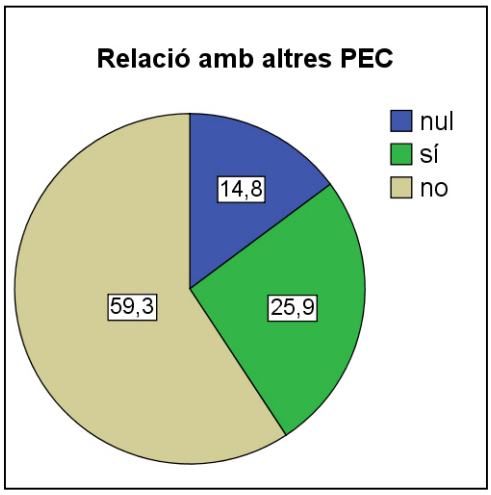

Gràfic 61

contacte o no amb altres PEC. Així que sorprèn que pugui haver-hi dispersió respecte aquesta resposta.

Quant a la diferència entre poblacions crida l'atenció el cas de Sant Cugat en què l'opinió sí que és consistent entorn al no (85%) i ningú no opina que sí.

2.7.4.2 Interpretació dels resultats dels qüestionaris

A continuació exposarem la interpretació dels resultats a partir de cada interrogant pel que fa al treball de camp. Així doncs, anirem responent cadascun dels nou interrogants que ens hem plantejat tot interpretant els resultats. Per a fer-ho prenem com a base l'anàlisi que hem realitzat de les respostes dels qüestionaris.

Com també hem pogut comprovar a la taula de relació entre les qüestions de la recerca, les variables, els indicadors i els ítems[27], cadascuna de les preguntes del qüestionari té correspondència amb una o més qüestions de la recerca. Conseqüentment, en aquesta interpretació creuarem les dades de les diferents preguntes del qüestionari en funció de la seva correspondència amb les qüestions de la recerca.

Així mateix, destacar que mentre que a l'anàlisi hem anat assenyalant les diferències que observàvem entre les diferents poblacions, en la interpretació només destacarem les diferències que considerem que aporten informació i esdevenen rellevants per a les interpretacions i resposta a cadascun dels interrogants formulats.

Recordem també, com hem fet en els anteriors punts, les qüestions de la recerca per tal de passar a la seva interpretació:

[27] Veure apartat referent al disseny i elaboració del qüestionari (2.5.3.3).

Interrogants de la recerca pel que fa al treball de camp
Quina és la finalitat global d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'abast i l'organització del contingut objectiu d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Qui són els agents que lideren un Projecte Educatiu de Ciutat?
Qui són els destinataris d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és el rol que desenvolupa la ciutadania en la planificació, implementació i avaluació d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'origen dels recursos d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin és l'espai territorial de referència d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quina és la vigència o caducitat d'un Projecte Educatiu de Ciutat?
Quin tipus de relació estableix el Projecte Educatiu de Ciutat amb l'entorn sociocomunitari?

Taula 18

Quina és la finalitat global d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

A la llum dels resultats que ens ofereixen els qüestionaris i el posterior anàlisi que n'hem fet constatem que hi ha la percepció que la finalitat del PEC està entorn a potenciar actuacions en matèria educativa i per tant a **impulsar l'educació de manera efectiva**. Així mateix, també hi ha una certa percepció que el PEC respon a necessitats que té la població i per tant aquesta dada ens mostra que es tracta d'un tipus de projecte o instrument que realment es considera **útil i necessari**. Així doncs, considerem que hi ha una opinió majoritària pel que fa a considerar que el PEC duu a terme una funció **promocionadora** i en certa manera **preventiva** i **garant** (hi ha necessitats a les quals es dóna resposta en prevenció de futures problemàtiques i com a garantia d'una igualtat de condicions). No obstant això, també cal destacar que en algun cas s'ha mostrat una opinió força contundent respecte els PEC quan se'ls atorga un **valor d'utilitarisme** en el sentit que els governs els l'utilitzen "per quedar bé".

Convé assenyalar, també, que **en cap cas s'apunta cap a una finalitat més transformadora**, fet que li dóna al PEC un tarannà més discret i menys agosarat com a projecte innovador.

Tanmateix, en el moment de contrastar efectivament què han suposat els PEC les dades mostren un clar desajustament ja que hi ha molta consistència entorn a que **han suposat poca cosa tant a les entitats com a la ciutat**. D'altra banda, és rellevant que entre les veus que consideren que sí que hi ha hagut implicacions, aquestes essencialment apunten cap a espais de trobada o de reflexió. Conseqüentment, podríem considerar que si bé la finalitat del PEC apuntava cap a la reflexió i l'acció -com se'n desprèn del que hem dit anteriorment-, a la pràctica els canvis -pocs- que ha aportat el PEC s'han restringit a **l'àmbit reflexiu i de**

trobada. Així mateix, és rellevant assenyalar que d'entre els canvis destacats hi hagi l'aspecte **relacional** atès que segurament indica un primer pas **cap a un treball en xarxa o conjunt**.

També és significatiu constatar que **no hi ha pràcticament la percepció** que el PEC hagi suposat la possibilitat de **participar en la ciutat, de l'educació**, etc. i **en cap cas** es fa esment a què aquest esdevingui també una eina de **corresponsabilització** per a cadascuna de les entitats, agents o participants. Aquest fet ens indicaria una **baixa implicació i per tant poca identificació** amb el projecte. A aquesta circumstància hi afegiríem la constatació que actualment molts dels participants que han respost el qüestionari no mantenen cap relació amb el PEC, transmetent un idea que la implicació i relació va finalitzar quan es va acabar d'elaborar el document del PEC. Sens dubte, aquesta és una dada que apunta cap a una **finalitat no processal** del PEC.

Finalment, resta destacar que tot i el desajustament observat i la baixa percepció d'implicacions que ha suposat el PEC, les dades ens assenyalen que això no obstant es considera que el PEC finalment ha comportat **canvis a la ciutat**. Tot i que estem parlant d'una opinió manifestada per aproximadament la meitat dels participants, en aquest context aquesta esdevé rellevant. Així mateix, el fet que hi hagi consistència entorn a considerar els resultats com a regulars i que un percentatge notable (26%) parli de resultats com a força bons, indica que tot i l'esmentat desajustament **es manté una certa il·lusió** pel PEC. Aquest fet assenyala, possiblement, que el valor que s'atorga al PEC està per sobre del desencís que hagi pogut suposar la seva posada en marxa i per tant s'obriria la possibilitat d'incorporar correctors per a obtenir bons resultats.

En síntesi, veiem com la finalitat global del PEC incorpora una inconsistència deguda a la **manca de correspondència entre allò cap al qual teòricament es dirigeix i els resultats que finalment s'obtenen**. Així doncs, si bé d'entre les finalitats teòriques del PEC podríem esmentar la de promocionar, prevenir i ser garant, la pràctica les dilueix significativament.

Quin és l'abast i l'organització del contingut objectiu d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Les dades obtingudes a través dels qüestionaris ens donen molt poques informacions respecte el contingut objectiu dels PEC. Essencialment hem constatat un **desconeixement** d'aquest que es desprèn de les respostes que manifesten no tenir constància de la implementació de línies estratègiques i projectes. Sens dubte aquesta és una dada coherent amb l'anterior qüestió en el sentit que si hi ha hagut poques implicacions i no massa canvis és difícil concretar accions o línies estratègiques.

Tanmateix, cal assenyalar que proporcionalment hi ha més persones que consideren que hi ha hagut canvis que les que saben precisar quins han estat aquests. Així doncs, la percepció de l'existència de canvis perd força a l'hora de concretar-los. Aquest és un fet que possiblement ens indica que, a banda que hi hagi hagut una baixa implementació del PEC, segurament hi ha hagut **poca difusió** d'aquest -fins i tot entre les persones que han estat implicades en l'elaboració del document-, fet que genera una **baixa percepció pel que fa a la seva posada en marxa**.

Quant a les línies estratègiques i accions o projectes que s'assenyalen com a implementats i que per tant ens donen informació del contingut objectiu, destaquem que alguns indiquen qüestions vinculades a l'organització del contingut, concretament a la planificació, mentre que d'altres assenyalen diversos àmbits d'intervenció.

D'aquestes dades se'n desprèn que tot i la manca d'implementació que permeti conèixer a fons el contingut objectiu del PEC, les poques dades de què disposem apunten cap a un **contingut global**, en tant que abasta diferents àmbits. D'altra banda, i pel que fa a l'organització d'aquest contingut, les accions i línies estratègiques esmentades **no reflecteixen una organització integrada** en el sentit que no hi ha mostres d'interrelació de continguts o àrees. Tanmateix, és significatiu que en ser preguntats per la importància dels PEC en el marc de la política de l'Ajuntament ens hem trobat amb algun suggeriments que sí que van en aquesta línia en fer esment a la **necessitat que el PEC aglutini, permeti la participació i la posada en comú d'idees i projectes, i possibiliti la coordinació amb altres administracions**.

Qui són els agents que lideren un Projecte Educatiu de Ciutat?

Les respostes a aquesta qüestió hem constatat que són bastant consistents pel que fa a opinar que els participants són **aquells qui ha considerat i seleccionat l'ajuntament**. Constatem també que hi ha molt poques veus que opinin que hi ha hagut una participació representativa de tots els ciutadans o que pensin que s'hi ha implicat aquell qui ha volgut.

Conseqüentment, pel que fa a aquest interrogant veiem que **el lideratge del PEC no està assumit per tota la comunitat** sinó que depèn del criteri de l'Ajuntament. Així mateix, i a la llum de les dades analitzades, podem considerar que aquesta selecció de l'Ajuntament deu contenir **algun biaix** atès que les respostes no han estat entorn a l'opció que assenyalava "representants de tots els ciutadans". En aquesta línia, la manca de comentaris addicionals no ens permet acabar de matisar les interpretacions respecte d'aquesta pregunta. D'altra banda, i com ja hem comentat en l'anàlisi, el fet que en aquesta pregunta no hi hagi comentaris addicionals ens ha resultat una mica sorprenent ja que semblaria escaient fer algun matís, comentari al marge, etc. per a precisar més quins són aquests agents.

Qui són els destinataris d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

La qüestió respecte els destinataris veiem com genera força consistència quant a considerar que el PEC va **adreçat a tothom**. Tanmateix, l'existència d'alguna opinió entorn a que el PEC s'adreça només a aquells que hi tenen interès o a determinats grups de ciutadans ens indica que tot i tenir una **percepció força inclusiva dels destinataris** hi ha qui considera el PEC com a **més sectorial**.

D'altra banda, i tal com ja hem comentat en l'anàlisi, aquesta és una qüestió que sembla que hauria de comptar amb alguns comentaris oberts per tal de matisar, reforçar o afegir informació a les respostes que s'oferien per seleccionar i no ha estat així. En tot cas, aquest fet semblaria indicar que els punts de vista dels participants ja queden suficientment recollits en les opcions que assenyalava el qüestionari.

Quin és el rol que desenvolupa la ciutadania en la planificació, implementació i avaluació d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Les dades obtingudes i analitzades respecte el rol de la ciutadania podem constatar que indiquen una **clara voluntat d'implicació**. Aquesta ve determinada per la gran consistència entorn a **valorar la importància de la participació de les entitats**. A més, aquesta opinió es veu reforçada per la circumstància que ningú no ha escollit les opcions que oferia el qüestionari de "no sempre és necessària, de fet el responsable és l'Ajuntament" o "no és necessària ja que el responsable és l'Ajuntament". Aquest fet, per tant, posa de manifest que no hi ha la percepció que la planificació, implementació i avaluació del PEC sigui quelcom desvinculat de la pròpia ciutadania perquè la responsabilitat sigui d'un altre.

Pel que fa a les informacions concretes sobre el procés seguit aquestes ens indiquen un model participatiu sobretot centrat en el treball en comissions i en les reunions puntuals on es consultava l'opinió dels participants. Així mateix, s'han emprat altres mecanismes com les reunions amb grup ampli, l'assistència a xerrades i, en menys mesura, les webs o altres mitjans tecnològics. Aquestes dades ens assenyalen un model participatiu que **intenta cercar diferents canals tot i no utilitzar-los tots amb la mateixa freqüència**. Altrament, cal assenyalar que algun d'aquests canals participatius és de baixa intensitat ja que o bé només informa o bé només consulta l'opinió. D'aquest fet se'n desprèn que tot i la intenció de presentar diversos canals participatius aquests **no contemplen un model participatiu prou potent**.

En aquesta mateixa línia, l'opinió final sobre la participació és bastant consistent pel que fa a **valorar-la negativament** tot considerant-la regular o baixa. Aquest fet esdevé encara més

reforçat pel fet que ningú no considera que la participació hagi estat molt alta i només un tant per cent molt minoritari parla d'una participació alta. Així mateix, destacaríem el comentari d'un participant que resulta especialment dur en considerar que "davant dels pobres resultats i de la manca de lideratge creatiu en el PEC hem intervingut lleialment en l'àmbit institucional, però sense esperar grans resultats". És a dir, desvinculant-se dels canals participatius, que no els donen confiança, han cercat una altra via per a fer sentir la seva veu. Tot i tractar-se tan sols d'un comentari, la duresa amb que està fet crida l'atenció pel que implica de constatar la **frustració** que a vegades pot produir una **participació poc efectiva**.

No obstant això, i encara que la ciutadania hagi tingut un rol poc participatiu és rellevant assenyalar que aquesta en general se sent **escoltada i tinguda en compte** en tant que considera que hi ha hagut **força consens en la presa de decisions** i que **les seves aportacions s'han tingut bastant en compte** (encara que no podem menystenir un percentatge rellevant de persones que no estan tant satisfetes). En aquest sentit, i malgrat **no poder parlar d'un model relacional constructiu**, que sobretot demanaria una presa de decisions de "baix a dalt", sí que podem parlar d'un **model que escolta les diferents veus**, encara que darrere el consens hi hagi unes directrius marcades per l'ajuntament com assenyalen algunes persones.

Així mateix, el fet que les relacions entre entitats, associacions i agents en general majoritàriament consisteixin en donar-se a conèixer i en menor mesura a coordinar-se o fins i tot treballar conjuntament, també és un indicador més pel que fa a considerar que el model relacional no esdevé constructiu.

En síntesi, les dades apunten cap a un rol de la ciutadania quant a la planificació, implementació i avaluació dels PEC, **d'intenció participativa però amb algunes mancances.** Així mateix, es tracta d'un model **poc constructiu, encara que atent amb la diversitat d'opinions.** Finalment, el més rellevant per a nosaltres ha estat constatar que tot i que la ciutadania té el sentiment que ha participat poc se sent no obstant tinguda en compte i segueix convençuda que **el seu rol és molt rellevant** pel que fa a la posada en marxa dels PEC.

Quin és l'origen dels recursos d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Pel que fa a la qüestió dels recursos, les dades obtingudes i analitzades ens donen poca informació atès el **desconeixement** que manifesta la majoria dels ciutadans. Aquest, no deixa de ser un aspecte lògic si tenim en compte el nivell de participació dels diferents implicats. Una participació més aviat de baixa intensitat no permet l'accés a determinades informacions com

pugui ser la procedència dels recursos (no tant perquè s'amagui aquesta informació com per manca d'una visió i coneixement global del PEC en si).

Així doncs, i d'entre els qui sí que en manifesten coneixement, destacaríem una **major distribució** d'opinions pel que fa a considerar que els recursos són **els del propi municipi.** Igualment i pel que fa a la **suficiència o no d'aquests recursos**, siguin quins siguin, hi ha una **distribució força igual d'opinions** amb un percentatge lleugerament superior dels qui creuen que són suficients.

Així doncs, tot i les cauteles per tractar-se d'una pregunta sobre la qual hem pogut recollir poca informació semblaria que els PEC compten **tant amb recursos del municipi com de fora, essent majoritaris els propis**, així com veiem que hi ha dispersió d'opinions respecte al suficiència o insuficiència d'aquests.

Nogensmenys, en aquest cas ens sembla rellevant afegir una dada respecte les diferències observades entre municipis ja que en el cas de Mataró i Sant Cugat hi ha un major percentatge que opina que els recursos són insuficients, fet que pensem que apunta a que **la dimensió del municipi tindria relació amb la necessitat o no de comptar amb recursos exògens.**

Quin és l'espai territorial de referència d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

Quant a l'espai de referència d'un PEC hem vist com majoritàriament es considera que és el de la mateixa **ciutat o municipi**. És així que les respostes que s'han donat al voltant de quin és o hauria de ser aquest, majoritàriament han coincidit amb aquesta opció. Tanmateix, és rellevant destacar que tant en el cas de preguntar per la dimensió territorial real com la desitjable, hi ha respostes que apunten cap a altres àmbits.

Especialment significatius han estat alguns casos que han indicat que en l'actualitat el PEC té un abast comarcal o de més d'una població, o un cas que ha assenyalat que el PEC s'adreça als barris de la ciutat. Aquest fet, que només s'ha donat en el cas de Mataró, ens ha cridat especialment l'atenció per tractar-se d'una informació objectiva respecte la qual no semblaria que hi hagués d'haver divergències. Així doncs, aquesta manca de coneixement de l'abast potser l'hauríem d'interpretar en la línia del que hem anat comentant pel que fa a la poca participació i implicació de la ciutadania en el PEC i per tant desconeixement d'alguns aspectes.

Així mateix, també ens han cridat l'atenció les opinions que anaven en la línia de considerar com a **desitjable una dimensió més àmplia** pel que fa a la territorialitat del PEC tot proposant una agrupació de municipis. Aquesta opinió, que ha estat bastant estesa, fins i tot la trobem en el cas de Barcelona, on podem considerar que el PEC ja té un abast bastant ampli i

potser li seria més convenient, en cas de redimensionar-lo, un abast més reduït. D'aquest fet potser podem desprendre'n o bé que no es veu la necessitat de descentralitzar o bé que la possibilitat d'agrupar-se amb altres municipis fa pensar en un augment del potencial del PEC. Tanmateix, en aquest sentit hem de manifestar força cautela respecte d'aquestes interpretacions ja que no disposem de prou dades que ens les confirmin.

En síntesi, les opinions entorn a la dimensió territorial assenyalen cap a la dimensió de la pròpia ciutat o municipi però hi ha un percentatge notable que opina que seria desitjable una dimensió major mentre que ningú n'assenyala una de menor. Aquest fet ens indica que **no es veu com a necessària una territorialitat en el sentit de proximitat** i que per tant no es valora aquesta proximitat com a desitjable en el context del PEC.

Quina és la vigència o caducitat d'un Projecte Educatiu de Ciutat?

A la llum dels resultats analitzats constatem que hi ha coincidència en **no considerar que el PEC sigui un projecte finalitzat**. D'aquest fet se'n podria desprendre que **ningú no confon el document ja elaborat i presentat al Ple Municipal amb el projecte en si**. I aquest és un fet especialment significatiu si tenim en compte que hi ha una majoria que ha deixat de tenir contacte o relació amb el PEC, justament perquè aquesta va finalitzar en acabar d'elaborar el document. Tanmateix, la resta d'opinions queden força repartides entre els qui opinen que el PEC és un tipus de projecte de durada indefinida o bé els qui l'associen als períodes electorals.

En aquest sentit, el més rellevant és, des del nostre punt de vista, que hi hagi un percentatge prou destacable (48%) que opini que el PEC és **un projecte de durada indefinida** atès que el curs que han seguit els PEC no acaba de recolzar aquesta línia. El fet que una clara majoria no tingui constància que s'hagin implementat línies estratègiques o projectes concrets, o el fet que els qui tenen relació amb el PEC sigui més aviat de manera esporàdica, semblaria indicar una manca de continuïtat d'aquest. És per això que considerem molt significatiu que tot i el curs dels esdeveniments se segueixi pensant en el PEC com un projecte a llarg termini i de durada indefinida.

D'altra banda, també hem de fer esment al percentatge prou important que associa els PEC a períodes electorals, especialment pel que suposa d'entendre'ls com a **projectes puntuals**. No cal dir que si un PEC queda associat a un període electoral perd quasi tot el seu sentit convertint-se, possiblement, en una **estratègia** més de partit tot **capgirant el valor educatiu d'aquest**.

Conseqüentment, podríem considerar que hi ha **poca consistència entorn a la vigència o caducitat del PEC** i que tot i que un percentatge rellevant l'entengui com a permanent i

continuat, hi ha un volum considerable d'opinió (una mica més baix) que no va en aquest sentit.

Quin tipus de relació estableix el Projecte Educatiu de Ciutat amb l'entorn sociocomunitari?

Els resultats obtinguts i analitzats ens indiquen un **nivell de relació i interrelació** en el context de l'entorn sociocomunitari **més aviat baix**. D'una banda, tenim una majoria de participants que diuen tenir relació amb altres agents, entitats, etc. No obstant això, en preguntar per aquesta veiem que, en primer lloc, el PEC no hi té res a veure. És a dir, l'existència del PEC bàsicament **no ha impulsat o reforçat aquestes relacions**. D'altra banda, constatem que aquestes relacions són **bastant dèbils** en el sentit que majoritàriament els contactes i relacions es redueixen a conèixer què fan els altres o donar a conèixer què fa un mateix. Tanmateix, és cert que encara que parlem d'un percentatge menys elevat sí que hi ha hagut respostes que indicaven que hi havia una **certa coordinació entre entitats o agents**, i també que **es duien a terme projectes conjuntament.** Aquests darrers, tal com ja hem indicat, de més valor quant al que suposa un treball compartit i conjunt.

D'altra banda, veiem com majoritàriament s'assenyala que no es manté relació amb altres PEC tot i que com ja hem comentat a l'anàlisi, sorprenentment hi ha un tant per cent que diu tenir-hi relació, fet que ens crida l'atenció per tractar-se d'una pregunta sobre fets objectius. En aquest sentit, no sabem si això vol dir que com a entitat, col·lectiu, etc. mantenen relació amb altres PEC o si consideren que aquesta relació és a nivell de ciutat. En tot cas, i si es tracta d'això darrer, hi veuríem desconeixement o desinformació.

Finalment, assenyalar algunes de les diferències constatades entre poblacions que ens semblen significatives. En primer lloc veiem com la població on es diu tenir més relació entre entitats (un 100%) és Barcelona mentre que la població on s'afirma tenir-ne menys és a Sant Cugat. Aquest fet ens crida l'atenció ja que semblaria que unes dimensions més reduïdes haurien de facilitar les relacions i les dades semblen no indicar això. Així mateix també ens sembla destacable el cas de Mataró en què s'afirma que hi ha més coordinació entre entitats, agents, etc. i a més es considera que en certa mesura el PEC hi ha contribuït.

En aquest sentit les nostres interpretacions apuntarien bàsicament cap a considerar que **les interrelacions no dependrien de les dimensions de la població**.

Així doncs, i pel que fa a les **relacions i interrelacions** amb l'entorn sociocomunitari constatem que aquestes són **força superficials** i per tant **no especialment sistèmiques o**

reticulars. Això no obstant, hi ha **alguns indicis d'aquest tipus de relació** encara que, en tot cas, sembla que **el PEC no hi ha contribuït massa**.

2.7.4.3 Conclusió de l'anàlisi i interpretació dels resultats dels qüestionaris

En síntesi, la interpretació de les dades obtingudes i analitzades pel que fa als qüestionaris ens ha aportat noves perspectives en aquesta fase del treball de camp. Essencialment, i tractant-se de l'instrument que més s'aproximava a la praxi, aquestes ens permetran contrastar a les conclusions del treball de camp molts dels aspectes que hem anat apuntant en l'anàlisi i interpretació de dades des d'un pla més teòric.

En general, hem constatat una opinió força crítica amb alguns aspectes del PEC, especialment amb la participació i amb la seva implementació, així com un desconeixement considerable d'altres qüestions fonamentals pel que fa a la implementació d'aquest. En aquest sentit també és rellevant que, tal i com hem anat assenyalant en l'anàlisi, en algunes preguntes hi havia un percentatge notable de respostes nul·les que essencialment corresponia a persones que no es manifestaven respecte aquella pregunta. Encara que no sabem si era per desconeixement (ja que tampoc no ho indicaven en els comentaris addicionals) en tot cas indica que no sabien què opinar. En aquesta línia, també hem vist que en l'actualitat els diferents participants consultats no tenen massa relació amb el PEC. Nogensmenys, potser el més significatiu per a nosaltres és el fet que, tot i aquestes crítiques, tot i el desconeixement que en alguns punts manifestaven, i tot i que les diferents qüestions analitzades i interpretades assenyalen una fractura entre la teoria i la pràctica, entre allò que hauria de ser i allò que és, les opinions que han anat reflectint els diferents qüestionaris és que malgrat això se segueix creient en el PEC, se segueix considerant un instrument valuós, i se segueix pensant que és important implicar-s'hi i no desresponsabilitzar-se'n.

D'altra banda, i pel que fa a les diferències entre poblacions, destacaríem que potser Sant Cugat és la població on es manifesta més descontentament amb el PEC en el sentit que valoren els resultats com a no massa bons, no els sembla que el PEC els aporti massa, i tenen la percepció que les decisions han estat força jeràrquiques. Això no obstant, també és aquest el PEC en què es manifesta més necessitat de recursos i en què es considera que hi ha menys relació entre entitats i amb altres PEC. Possiblement les raons les hauríem de buscar en diferents factors però en tot cas sembla que la dimensió de la població hi té una relació directa.

D'altra banda, i pel que fa a la resta de diferències que hem anat trobant entre les tres poblacions, aquestes no apunten en cap direcció prou consolidada que creguem rellevant

esmentar. Només de manera molt puntual destacaríem que en el cas de Barcelona el que ens ha cridat més l'atenció ha estat que no es veu massa la necessitat de descentralitzar el PEC, tot i les grans dimensions de la ciutat. Així mateix, un altre tret destacable és que des de Barcelona s'ha mostrat molta sensibilitat envers la necessitat de potenciar actuacions en matèria educativa. Finalment, i pel que fa a Mataró, l'únic que esmentaríem és que en general s'ha situat més en un punt intermig en les diferents qüestions.

Així doncs, i pel que fa a les diferències entre poblacions en general no han estat prou rellevants com perquè en puguem treure conclusions. L'únic aspecte que potser podríem assenyalar, amb molta cautela, és que possiblement una dimensió reduïda de la població genera algunes dificultats que no hem detectat en els altres casos mentre que una dimensió àmplia no sembla ser especialment problemàtica.

Per acabar, doncs, podríem assenyalar que des del punt de vista d'aquesta recerca el més destacable ha estat constatar a partir de l'opinió dels participants que la valoració negativa que s'hagi fet de la implementació dels PEC no ha comportat una valoració negativa del projecte en si. Contràriament, es segueix creient que és un projecte amb un gran valor en el context de la ciutat.

2.7.5 Diari de camp

2.7.5.1 Introducció

Tal i com ja hem explicat, el diari de camp ha recollit dades al voltant de tres eixos:

1. Marc de referència actual i iniciatives entorn als PEC.
2. Estat de la qüestió pel que fa als PEC a Catalunya.
3. Estat de la qüestió dels PEC objecte d'estudi.

Així mateix, i com també hem esmentat, les característiques pròpies d'aquest instrument transversal han facilitat que algunes de les dades recollides servissin per a complementar la recollida, anàlisi i interpretació de dades dels altres instruments. Conseqüentment, aquestes dades ja han quedat incorporades en els corresponents instruments.

A continuació, per tant, procedim a exposar l'anàlisi i interpretació que hem fet d'aquesta recollida de dades que tenia per finalitat descriure el marc actual dels PEC per tal de poder fer-ne una bona contextualització[28]. Com podem veure, aquesta ja la organitzem al voltant dels tres eixos.

2.7.5.2 Marc de referència actual i iniciatives entorn als Projectes Educatius de Ciutat

Tal i com hem exposat en el capítol "Els Projectes Educatius de Ciutat a Catalunya", en els inicis dels PEC existeix un primer moment, al llarg del curs 1997-1998, en què, gràcies al recolzament de la Diputació de Barcelona, un conjunt de divuit municipis inicien un procés de reflexió al voltant de la concreció de les voluntats de les *ciutats educadores* i més concretament, al voltant de com posar en marxa els PEC. No obstant això, dels nou municipis que posteriorment signen el conveni marc amb l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona, només tres arriben a elaborar el PEC.

Així mateix, quatre municipis que no formaven part d'aquest grup també decideixen elaborar el PEC arribant, d'aquesta manera, als set primers PEC que s'elaboren a Catalunya.

[28] Les dades que exposarem a continuació amb la finalitat d'il·lustrar el panorama català pel que fa al nostre objecte d'estudi cal tenir en compte que són provisionals atès que estem fent referència a una realitat que és dinàmica. Així doncs, i com ja hem comentat a la introducció de la tesi, les informacions que es recullen en aquest apartat responen a les dades teoricoempíriques de què disposem a finals del 2004 amb algunes aportacions recollides al llarg del primer trimestre del 2005.

En el transcurs d'elaboració d'aquests PEC constatem que l'impuls que la Diputació de Barcelona va oferir en els inicis perd força motivant, possiblement, el fet que determinats municipis no tirin endavant el projecte.

L'inici de la nostra recerca (principis del 2003) coincideix amb aquest moment: hi ha set municipis que tenen PEC i la resta de municipis que havien començat processos en aquest sentit no l'han finalitzat[29].

Així mateix, també constatem que fins i tot en el cas de municipis que disposen de PEC alguns el tenen força aturat, fet que indica un estancament bastant generalitzat que fa pensar en una pèrdua d'interès en aquest tipus de projecte.

Tanmateix, a l'inici del curs 2003-2004 es dóna un reimpuls dels PEC a partir de diferents iniciatives.

D'una banda, la Universitat de Barcelona virtual conjuntament amb la Diputació de Barcelona inicien un Postgrau en Gestió de Polítiques Educatives a l'Administració local en el qual hi ha un mòdul de 30 hores sobre educació i ciutat. En aquest es tracten els temes de *ciutat educadora* i de PEC.

D'altra banda, l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) encarrega un estudi comparatiu descriptiu a ICC Consultors (Investigació i Consulting Cultural) sobre els PEC de vuit poblacions (sis de Catalunya: Barcelona, Mataró, Sant Cugat, Sabadell, Terrassa i Reus; Ciutadella i Gijon). El criteri per a escollir aquestes poblacions és que tenen el PEC aprovat pel Ple Municipal i que són poblacions de les quals l'IMEB en té notícia atès que no hi ha cap registre de PEC (Institut Municipal d'Educació de Barcelona, 2003)[30]. La finalitat d'aquest estudi, fonamentalment descriptiu, és tenir un document de base per tal de poder debatre conjuntament amb aquestes ciutats en el marc d'un procés de reflexió per a la revisió del PEC de Barcelona[31].

Una altra circumstància, encara que de menor impacte, són les VI Jornades Internacionals de Participació i Desenvolupament Sostenible organitzades per la Universitat Autònoma de Barcelona i el Centre per a la Participació Ciutadana de la Diputació de Barcelona el 20 de maig del 2004. En aquestes es duen a terme diferents xerrades i ponències així com tallers, un dels quals centra la seva temàtica en els PEC.

[29] Per a una informació més precisa veure annex núm. 16.
[30] Com podem constatar manca el PEC de Granollers.
[31] Per a més dades respecte aquest estudi veure capítol 1.5 "Investigacions més actuals al voltant de l'objecte d'estudi".

I finalment, una darrera circumstància redinamitzadora del procés d'elaboració de PEC, i en aquest sentit cabdal, és la proposta de la Diputació de Barcelona pel nou pla del mandat 2004-2007, coincidint amb canvis en l'equip de govern. Aquest, presentat el 2 de desembre del 2003 a l'Auditori de la Pedrera, torna a posar a sobre la taula el recolzament als PEC en la línia de treball de la Diputació anomenada *ciutats per a la convivència*.

Aquesta darrera circumstància motiva una demanda a la Diputació per part de més de 40 ajuntaments tot sol·licitant recolzament per tal de desenvolupar el seu PEC. Tanmateix, abans de començar a donar aquest recolzament la Diputació decideix elaborar un estudi que els doni un marc teoricopràctic de referència a què es puguin acollir els nous PEC. En el moment que se'ls fa la demanda es disposa de les experiències de les ciutats que han elaborat el PEC i d'algun material documental. D'entre aquests podem destacar el document *Projecte Educatiu de Ciutat* de Joan Domènech (1998), de la col·lecció Guies Metodològiques de la Diputació de Barcelona, que vol ser una guia per tal que els municipis elaborin el seu PEC, però que és molt esquemàtica i per tant es considera insuficient. Així doncs, davant la manca de suficients referències teoricopràctiques des de l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona es dissenya un estudi en diferents direccions:

1. Projecte pilot d'elaboració del PEC a quatre municipis: Sant Adrià del Besòs, Santa Coloma de Cervelló, Viladecans i Badalona. Per a la realització d'aquests projectes pilot treballen conjuntament la Diputació, el grup Índic (Iniciatives i Dinàmiques Comunitàries)[32], coordinat pel Sr. Óscar Rebollo i l'IGOP (Institut de Govern i Polítiques Públiques)[33], amb el Sr. Joan Subirats al capdavant. Concretament, Índic s'ocupa del PEC de Sant Adrià del Besòs i l'IGOP dels de Santa Coloma de Cervelló, Viladecans i Badalona.
2. Delimitació d'una proposta metodològica per a elaborar PEC fonamentada en els resultats obtinguts en l'estudi pilot. Aquesta intentarà descriure quins són els paràmetres a partir dels quals es pot plantejar una metodologia d'elaboració del PEC. Aquesta es preveu que estigui acabada a finals del 2004.
3. Elaboració d'un balanç dels PEC anomenats de primera generació, és a dir, els primers que s'han elaborat.
4. Projecte sobre el disseny de polítiques educatives locals. Conjuntament l'IGOP i la Diputació de Barcelona elaboren un manual sobre el disseny de polítiques locals que a més recollirà experiències d'altres països, enteses com a bones pràctiques. Aquest manual incorporarà l'experiència dels PEC i d'altres.

[32] Entitat sense afany de lucre sorgida arrel del Postgrau de Participació i Desenvolupament Sostenible de la Universitat Autònoma de Barcelona.
[33] Vinculat a la Universitat Autònoma de Barcelona.

5. Creació de l'observatori de les polítiques locals. Posteriorment al procés d'elaboració d'una metodologia pels PEC es delimitaran una sèrie d'indicadors que permetin avaluar els PEC.

Paral·lelament, es preveu de fer una entrevista cada dos mesos a un regidor d'educació de les diferents poblacions que ja disposen de PEC en clau de revisió d'allò que ha anat millor i allò que ha anat pitjor en la implementació i execució dels seus PEC. Aquestes, s'aniran publicant a la revista digital De prop de la pròpia Diputació.

D'altra banda, i per tal d'anar treballant amb les diferents poblacions que volen elaborar el PEC o que ja en disposen i volen reactivar-lo -o seguir-lo impulsant-, l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona organitza un Fòrum Local d'Educació centrat en els PEC. Aquest se celebra al Museu de Granollers, a Granollers, el 26 de març del 2004 i duu per títol: *Ciutat que educa, ciutadania que participa.* En aquest fòrum es debat sobre el model de PEC cap a on anar i sobre la necessitat de repolititzar l'Administració local en el sentit que aquesta, més enllà d'administrar ha de poder fer política, i en aquest cas això vol dir fer política educativa local, de la qual els PEC en serien un exemple. D'aquest fòrum en surt també l'acord de presentar conjuntament una ponència al VIII Congrés de Ciutats Educadores que s'ha de celebrar a Gènova del 17 al 20 de novembre del 2004. En aquesta, titulada: *Els Projectes Educatius de Ciutat com a expressió de compromís cívic i com a eina de participació i transformació social: El cas dels municipis de la província de Barcelona*, es destacarà el valor dels PEC com a instrument per a fer realitat les voluntats de les *ciutats educadores*[34].

Així mateix, i en el procés de consolidació d'aquesta ponència, el 15 de juny es presenta i signa el *Manifest de ciutats compromeses amb el desenvolupament de Projectes Educatius de Ciutat* a la Sala de Plens de l'Ajuntament de Sant Adrià del Besòs. L'acte està presidit pel Sr. Celestino Corbacho, president de la Diputació de Barcelona, per la Sra. Marta Cid, consellera del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, pel Sr. Àngel Merino, diputat de l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona, per la Sra. Marina Subirats, regidora de l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, i pel Sr. Jesús M. Canga, alcalde de Sant Adrià del Besòs. En aquest acte, els més de quaranta ajuntaments signants es comprometen a compartir experiències que vagin realitzant en el procés de redacció, aplicació i avaluació dels respectius PEC.

[34] Més concretament, en aquesta es fa una reflexió sobre la idea de ciutat i educació de què parteixen així com de les noves formes de govern local. En aquest sentit parlen d'un model de ciutat que garanteixi la cohesió social, d'un educació entesa des de la corresponsabilitat i d'una gestió de govern concebuda des de la transversalitat i el treball integrat per tal de fer front a la complexitat dels esdeveniments socials, humans, etc. Com a conseqüència, defensen el valor dels PEC com a instrument per a fer política educativa local des d'un plantejament integrador on hi té cabuda la participació política i social.

En resum, podem veure com el curs 2003-2004 suposa una represa dels PEC a diferents nivells i per tant una revalorització dels sentit d'aquests.

Pel que fa al curs 2004-2005, i en el marc del VIII Congrés de Ciutats Educadores, *Un'altra città è possibile. Il futuro della città come progetto collectivo*, celebrat a Gènova del 17 al 20 de novembre, es donen trobada diferents experiències vinculades als PEC[35]. D'una banda, hi trobem l'esmentada ponència de la Diputació de Barcelona, la qual tot i no poder ser presentada de manera complerta, es presenta en el marc de l'Assemblea de l'AICE i queda recollida en un dels grups temàtics[36]. A més, es reparteix una còpia del document als assistents. D'altra banda, es presenten diferents experiències educatives vinculades al PEC de Barcelona així com el mateix Pla d'Acció 2004-2007 del PEC de Barcelona.

A més, el Congrés recull una gran diversitat d'experiències vinculades a les *ciutats educadores*. D'entre totes les experiències presentades -259- n'hi ha d'abast bastant restringit o puntual. Seria el cas del Museu Cementiri de San Pedro, una experiència colombiana, o del projecte SUNRISE, un experiència italiana de prevenció del tràfic sexual amb immigrants, per citar algun exemple. D'altres, tanmateix, són d'abast més global, com el cas dels pressupostos participatius de diverses poblacions (de Brasil, Portugal, Espanya, Argentina, entre d'altres països); del projecte *Learning Amalgams* de la ciutat d'Adelaide, Austràlia, on es comparteixen experiències d'educació formal, no formal, i informal; del *Projet Educatif Local* de Lió (França)[37], o del programa de *Pedagogía Urbana*, de la xarxa territorial de *ciutats educadores* a l'Amèrica Llatina. Alguns d'aquests, a més de ser d'abast més ampli tenen certes semblances amb els PEC, essent el *Projet Educatif Local* el tipus de projecte o experiència més similar.

Així doncs, veiem com el moviment de *ciutats educadores* aglutina una gran diversitat d'experiències com a concreció del fet de ser educadores[38]. Aquesta diversitat ve donada per diferents concepcions del que serien projectes que concreten les voluntats de les *ciutats educadores* i s'hi donen cabuda experiències molt concretes i altres de més globals i integradores. Sens dubte els PEC estan entre aquestes darreres, tot i que cal dir que en el marc del congrés i també de la xarxa, la majoria d'experiències no són d'aquest tipus.

[35] El VIII Congrés de Ciutats Educadores, celebrat a Gènova del 17 al 20 de novembre del 2004, va comptar amb 642 persones inscrites de 34 països d'arreu del món. Concretament hi havia 50 persones de Catalunya, la majoria de les quals alcaldes, regidors i tècnics dels ajuntaments així com el diputat de l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona, el Sr. Àngel Merino i alguns tècnics. En menor mesura, també es va comptar amb la presència del món associatiu i empresarial –per tenir projectes vinculats al PEC de Barcelona- i amb el món universitari (FPCEE Blanquerna de la URL).

[36] Signen aquesta ponència els ajuntaments d'Alella, Arenys de Munt, Argentona, Badalona, Barcelona, Berga, Calaf, Canovelles, Castellar del Vallès, Castelldefels, Cerdanyola, La Garriga, Gavà, Granollers, L'Hospitalet del Llobregat, Igualada, Manlleu, Manresa, El Masnou, Masquefa, Mataró, El Prat del Llobregat, Rubí, Sabadell, Sant Adrià del Besòs, Sant Boi del Llobregat, Sant Cugat del Vallès, Sant Joan Despí, Sant Just Desvern, Santa Coloma de Cervelló, Santa Margarida de Montbui, Teià, Terrassa, Torelló, Viladecans i Vilanova i la Geltrú.

[37] Per a més informació sobre els *Projets Educatifs Locals* veure el capítol 2.8: "Estudi de bones pràctiques al voltant de l'objecte d'estudi"

[38] Per a més informació, veure *Actes del VIII Congreso Internacional de Ciudades Educadoras: Otra ciudad es posible: El futuro de la ciudad como proyecto colectivo*.

Finalment, esmentar una iniciativa que s'ha presentat darrerament (gener del 2005) per part de la Generalitat de Catalunya i que s'està començant a implementar de manera experimental. Es tracta dels Plans educatius d'entorn, els quals tracten de donar continuïtat a l'acció educativa fora de l'horari escolar augmentant la coordinació de l'escola amb els agents educatius del territori. Els *Plans educatius d'entorn* pretenen implicar tots els departaments que tenen incidència en aquest espai educatiu (dels ajuntaments, entitats municipalistes i la mateixa Generalitat) així com integrar els diferents projectes, programes, plans i experiències que s'hi vinculen (comunitats d'aprenentatge, PEC, Plans de DC,...). De fet, es planteja com un projecte que s'insereix en el context i marc del PEC.

Tot i que es tracta d'una proposta que encara no està ni implementada, no cal dir que apunta cap a una línia de treball interessant des del punt de vista d'aquest treball. Això no obstant, de moment no disposem de referències pràctiques en què puguem contrastar aquest treball integrador i integrat[39].

2.7.5.3 Els Projectes Educatius de Ciutat catalans, avui

Actualment, i pel que fa a la situació dels PEC de les diferents poblacions catalanes, podem parlar d'una situació variable en funció de les característiques del PEC de cada municipi. Comentem a continuació aquestes especificitats tot fent una breu descripció dels casos dels quals en tenim coneixement[40].

Respecte els primers PEC, i exceptuant el cas de Barcelona, Mataró i Sant Cugat, sobre els quals parlarem més detalladament en el següent punt, podem dir que en el cas de **Sabadell** el PEC es mostra bastant aturat. De fet, i tal i com recull l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (2003) el cas de Sabadell és molt especial atès que tot i que en el municipi s'han dut terme iniciatives en la línia del que s'esmentava en el PEC, aquestes han quedat desvinculades del propi PEC. Així mateix, la plana web ha deixat d'estar activa i el mateix regidor d'educació en una entrevista publicada el 4 de juny del 2004 a la revista digital De prop[41], de la Diputació de Barcelona, manifestava que calia revisar el PEC, veure què s'havia fet, què mancava fer i sobretot resituar el valor de l'escola ja que s'havia menystingut. En aquest sentit el propi regidor exposava que l'objectiu del PEC pels propers quatre anys hauria de girar al voltant de l'èxit escolar. Tanmateix, no hem tingut notícia que s'hagi avançat en la revisió del document ni en la delimitació d'estratègies per a assegurar la reorientació del PEC.

[39] Les poques experiències que coneixem o bé es donen en poblacions on no hi ha PEC o bé no hi estan relacionades. No obstant això, és massa aviat per emetre qualsevol tipus de judici.
[40] Aquesta, complementa i actualitza les dades ja exposades respecte cada PEC en el capítol 2.2: "Projectes Educatius de Ciutat a Catalunya".
[41] http://www.deprop.net/pubportada/inici.asp

Pel que fa al cas de **Reus** també constatem una aturada i una certa dispersió dels projectes i actuacions propis del PEC. Concretament, i tal com explica la regidora de l'Àrea d'Educació i Família en el marc de la ponència *El Projecte Educatiu de la Ciutat de Reus* que va presentar al Fòrum Local d'Educació *Ciutat que educa, ciutadania que participa* celebrat el 26 de març del 2004, el PEC queda englobat dins la nova àrea d'Educació i Família la qual priorit¡za un seguit d'accions en el Pla d'Acció Municipal (PAM) 2003-2007. D'entre aquestes teòricament n'hi ha que van encaminades a fer realitat les propostes del PEC però el PAM no explicita de quines propostes es tracta[42]. Així doncs, el PEC de Reus queda diluït entre les accions de l'Àrea d'Educació i Família sense que es concreti quines actuacions es tiren endavant. Específicament, la mateixa regidora de l'Àrea d'Educació i Família explica, en el marc de l'esmentada ponència, que entenen el PEC com un procés participatiu i que el futur d'aquest està en suspens a l'espera de l'aprovació de la Llei de modernització dels ens locals la qual, al seu torn, ha de permetre aprovar el nou Reglament de participació ciutadana de l'Ajuntament de Reus. D'altra banda, cal dir que Reus tampoc no es troba entre els ajuntaments signants de la ponència presentada a Gènova. Així doncs, les perspectives de futur del PEC de Reus no estan massa clares.

Respecte **Terrassa** podem dir que el procés també es mostra relativament aturat, tot i que en els seus inicis va ser un procés molt ric que es va fonamentar en un bon diagnòstic socioeducatiu de la ciutat, tal i com ens va comentar el Sr. César Coll. Actualment, ells mateixos parlen del moment present dient que està en una "certa fase d'hivernació" des de la publicació final del document tot i que estan en procés de redinamitzar-lo. Concretament, estan treballant en el disseny d'òrgans que l'institucionalitzin tot estudiant les temàtiques que podrien treballar així com la manera de corresponsabilitzar tota la comunitat educativa i la ciutadania en el PEC. Tanmateix, també és cert que s'han anat duent a terme algunes iniciatives que, tot i que desvinculades del PEC, estaven recollides en aquest.

Finalment, i pel que fa al PEC de **Granollers**, sembla que és el PEC que es manté més actiu, a banda que hagi acollit el Fòrum Local d'Educació *Ciutat que educa, ciutadania que participa* celebrat el 26 de març del 2004. Ara estan a la segona fase del PEC en què tiren endavant projectes concrets en la línia de cadascun dels àmbits de treball. Es tracta de propostes concretes perquè responen a les prioritats que es van marcar. Tanmateix, i tenint en compte que no estan seguint prou rigorosament el calendari proposat, s'han plantejat que a principis del curs vinent faran una reflexió per a replantejar aquells aspectes del PEC que han funcionat menys. D'altra banda, constatem que no compten amb cap comissió de seguiment, que la plana web que havia de ser un canal de participació i interacció no està massa activa i que encara no

[42] Consulta realitzada a http://www.reus.net/

disposen del document editat del PEC, document que estava previst de tenir elaborat la tardor del 2003.

En resum, i respecte aquests primers PEC, constatem una certa aturada tot i les voluntats manifestades de seguir-hi treballant tal i com se'n desprèn de la participació al Fòrum Local d'Educació del març del 2004 i del fet que majoritàriament presentin la ponència conjunta al congrés de *ciutats educadores* de Gènova. Resta el dubte de si aquesta aturada cal interpretar-la com una espera de que nous ajuntaments elaborin el seu PEC i es pugui generar un intercanvi, si s'està en un procés lent de reelaboració del PEC o si en algun cas el PEC definitivament ha quedat aturat.

D'altra banda, i pel que fa als projectes pilot de Sant Adrià del Besòs, Santa Coloma de Cervelló, Viladecans i Badalona, ens consta que tot i que el ritme d'elaboració d'aquests PEC ha resultat més lent del que s'esperava els processos estan essent positius[43]. Justament per aquest fet, i malgrat no haver pogut finalitzar la seva elaboració, la Diputació de Barcelona ha considerat que ja es disposa de prou dades per iniciar nous PEC així que ja ha posat en marxa el recolzament per a l'elaboració del PEC a sis noves poblacions. Així mateix, està previst que al llarg del 2005 s'inicïin 15 PEC més i el 2006 els 14 restants.

En aquest sentit, i respecte les diferents iniciatives previstes per la Diputació de Barcelona, cal esmentar que aquestes s'estan endarrerint i en algun cas no s'han arribat a desenvolupar. Concretament podem fer referència a que encara no s'ha pogut elaborar de manera definitiva la proposta metodològica ni per tant el llistat d'indicadors per a l'avaluació dels PEC, encara que ja es disposa de diferents elements de referència[44]. Pel que fa al balanç dels PEC anomenats de primera generació, tampoc no s'ha arribat a elaborar. Així mateix, les entrevistes previstes a regidors d'educació dels diferents municipis que disposen de PEC de moment han quedat restringides a dues: el març del 2004 es va entrevistar a la Sra. Subirats, regidora d'educació de Barcelona i el juny del 2004 al Sr. Brugués, regidor d'educació de Sabadell.

Tanmateix, tot i que algunes d'aquestes iniciatives encara no s'hagin realitzat se segueix treballant en la majoria d'elles així com es segueix donant recolzament a tot el procés d'impuls i posada en comú de les diferents experiències dels PEC com podem comprovar pels diferents esdeveniments descrits.

[43] Concretament Santa Coloma de Cervelló presenta públicament el seu diagnòstic (elaborat participativament) el 5 de febrer del 2005 alhora que presenta el procés de participació ciudadana que es vol seguir per tal de d'elaborar el PEC a partir d'aquest moment.

[44] Concretament els podem trobar reflectits en la ponència presentada a Gènova *Qué educación para qué ciudades* en el punt 3.7 on, sintèticament, podem esmentar que es parla de la necessitat de PEC més participatius, més ajustats a les realitats de cada municipi a partir de la realització de bons diagnòstics compartits i desenvolupats a partir d'una comprensió més integrada de l'organigrama dels ajuntaments.

D'altra banda, i pel que fa a d'altres PEC que s'estan impulsant, tenim coneixement que el PEC de Rubí, assessorat per l'IGOP, ha finalitzat la primera fase en què es va realitzar el diagnòstic i els grups de treball van elaborar l'informe amb propostes. Ara estan a l'espera que el 2005 comencin la segona fase tot i que els manca definir com es durà a terme.

Així mateix, hi ha alguna altra experiència de PEC que es va començar a iniciar satisfactòriament però finalment ha quedat aturada. Seria el cas de Santa Coloma de Gramenet, que en el seu cronograma apunta el primer trimestre del 2004 com a moment per a finalitzar el procés. Emperò, el procés queda aturat en la realització del *mapa educatiu*, un primer diagnòstic i els documents de constitució de la Comissió Impulsora on es delimiten els objectius i metodologia a seguir per al procés d'elaboració del PEC, documents presentats el març del 2003. També seria aquest el cas de Mollet i Cornellà, assessorats per l'IGOP, que es queden estancats després d'acabar la primera fase on posen en funcionament els grups de treball i elaboren un informe amb les propostes. Tanmateix, aquest informe no s'arriba a aprovar pel Ple Municipal[45]. Finalment, podem esmentar el cas de Tarragona, en què també es va iniciar el procés i es va calendaritzar de manera que a finals del 2002 es presentava un primer document amb l'opció educativa i les línies estratègiques. Pel que fa a aquest PEC se'n van determinar els objectius, es van constituir els òrgans de govern, es van constituir uns grups de treball i es van preveure un seguit d'activitats. Això no obstant, el procés també va quedar aturat i no tenim coneixement que s'hagi reiniciat.

2.7.5.4 Els Projectes Educatius de Ciutat objecte d'estudi: Barcelona, Mataró i Sant Cugat

2.7.5.4.1 Barcelona

D'acord amb el que hem explicat, Barcelona és qui lidera el moviment de *ciutats educadores* en els seus inicis i també qui impulsa el primer PEC de la mà de Lali Vintró. La idea d'iniciar el PEC, sorgida del marc teoricopràctic de les *ciutats educadores*, és de Carme Gómez-Granell, directora en aquell moment dels serveis educatius de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona i és Lali Vintró, regidora d'educació, qui la recull i la impulsa. En els seus inicis la idea s'acull amb molt entusiasme malgrat uns primers moments de confusió en què s'associa el PEC a què fer per millorar l'escola. En aquest sentit, la mateixa Sra. Vintró explica[46] com va caldre fer entendre que no es tractava de l'escola sinó que justament calia que cadascú pensés en què podia fer des de la seva responsabilitat personal, industrial, artística, etc. perquè els valors sobre els quals s'estaven posant d'acord poguessin progressar.

[45] Per a més dades respecte la resta de poblacions que en algun moment es proposen iniciar el PEC veure graella-síntesi a l'annex núm.16.
[46] Informació obtinguda al llarg de l'entrevista realitzada.

També és en aquest moment que com ens comenta la Sra. Vilarrasa[47], directora de continguts del PEC, es crea la Direcció de Serveis Educatius de l'Ajuntament amb la idea de veure com el concepte de *ciutat educadora* es pot aplicar a la ciutat, de manera que des de la Direcció de Serveis Educatius es fa aquesta tasca mentre que des del secretariat de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores s'encarreguen del manteniment de la xarxa internacional.

Concretament el PEC de Barcelona s'inicia el 1995 i se'n finalitza la primera fase l'any 1999, moment en què es realitza el primer congrés del PEC, amb el lema: *Barcelona, per al coneixement i la convivència*, el qual agrupa 2259 persones. Tanmateix, tot i que el 1999 s'aprovi el PEC, també es té clar que un cop aprovat el document ve la part més difícil del PEC, que és posar-lo en marxa. En aquest sentit, quan s'acaba d'elaborar i aprovar aquest document s'explicita que:

> "Com tot pla estratègic, el PEC es desenvolupa en dues grans fases: la primera -ja finalitzada-, d'elaboració, té per objectiu realitzar el diagnòstic de la situació actual i establir les línies estratègiques i les actuacions prioritàries; i la segona, d'impulsió, es caracteritza per la realització i posada en pràctica de les actuacions i la seva avaluació i seguiment". (Ajuntament de Barcelona, 1996:16)

El PEC de Barcelona se sustenta en dos principis essencials. D'una banda, es considera que es tracta d'un veritable procés d'innovació, reflexió i anàlisi per enfocar els reptes de la ciutat. Reptes que planteja la societat de la informació i el coneixement. Aquest principi demana entendre la ciutat com a pedagogia, una ciutat que supera la dispersió de projectes i propostes educatives per a convertir-los en projectes ben articulats, com diu Vintró (1996). L'altre gran principi és fer del PEC un sol projecte col·lectiu i ben definit de manera participativa.

Específicament, la finalitat del PEC de Barcelona consisteix en desenvolupar un pla estratègic per fer de l'educació un instrument de progrés. I això es concreta en fer de l'educació garant de la cohesió social, en abordar l'educació més enllà de l'escola, en concebre l'educació al llarg de la vida i en repensar el paper dels municipis en l'educació, tal i com el mateix document del PEC de Barcelona explicita.

L'elaboració del PEC de Barcelona es desenvolupa al llarg de tres etapes. En la primera s'aprova el disseny inicial que contempla els objectius, les temàtiques prioritàries i els col·lectius ciutadans a implicar. També en aquesta etapa es constitueixen els diferents òrgans: el Consell Assessor, presidit per l'alcalde i format per 200 persones i entitats de relleu de la ciutat; el Consell Directiu, format per 40 institucions i entitats escollides d'entre les que formen part del Consell Assessor, i l'Equip Tècnic, encarregat de la coordinació tècnica de tot el procés.

[47] En el transcurs de l'entrevista mantinguda amb ella mateixa.

En la segona etapa d'elaboració del PEC es tracta de seguir un procés de reflexió, consens i difusió respecte la seva elaboració. Per a fer-ho es constitueixen quinze grups tècnics al voltant de diferents temàtiques educatives on hi participen uns 300 professionals de diferents àmbits. Concretament, els grups de treball s'organitzen al voltant de les temàtiques de: Multiculturalitat i educació, Valoració i conservació del patrimoni, L'educació musical a la ciutat de Barcelona, Educació Física i Esport, Acció coeducativa, Educació i ciutat sostenible, Educació i treball en la societat de l'aprenentatge, Educació per la pau, el desenvolupament i la solidaritat, Educació, salut i prevenció de risc, Educació, participació i corresponsabilitat, Educació i noves tecnologies, Educació i lleure, Les persones amb disminució en el marc de la ciutat, i Educació i territori.

També en aquesta etapa s'elaboren 33 documents per part de diferents persones rellevants del món de la cultura, la ciència, l'arquitectura, l'art,... En aquests relacionen la seva especialitat amb l'educació i per tant parlen de l'educació des de la seva especialitat. Així doncs, persones com Oriol Bohigas, Joan Majó, Arcadi Espada o Jorge Wagensberg, entre d'altres, elaboren un document en què reflexionen sobre la relació entre el seu àmbit de treball i l'educació. Així mateix, es realitzen 7 estudis sobre diferents temàtiques educatives de la ciutat com ara l'associacionisme juvenil, l'absentisme escolar o la violència educativa, entre d'altres.

En aquesta etapa també s'elaboren qüestionaris, guies de debat i entrevistes per tal de recollir opinions, es realitzen diverses sessions de debat al voltant del diagnòstic i es va fent un treball de comunicar i difondre els resultats d'aquest procés a partir d'articles a revistes, presència a diferents mitjans de comunicació i informacions al web del PEC.

Així mateix, en aquesta segona etapa, un equip tècnic[48] s'encarrega de recollir totes les informacions i documents per tal d'elaborar un document síntesi amb el diagnòstic, la proposta de línies estratègiques i les accions a desenvolupar.

Pel que fa a la tercera etapa d'aquest procés d'elaboració del PEC aquesta consisteix en aprovar i difondre el document final del PEC de Barcelona. Per a fer-ho es publiquen els documents i estudis elaborats[49], es presenta i es debat el treball realitzat al congrés *Barcelona, per la convivència i el coneixement*, on també hi participen altres ciutats, se signa el Compromís de Barcelona per a l'Educació per part de les institucions i entitats que formen part del Consell Directiu, i es constitueixen els organismes tècnics i grups de treball que hauran de posar en marxa la fase d'implementació del PEC.

[48] Format pel Sr. Ignasi Vila, per la Sra. Carme Gómez-Granell, pel Sr. Ramon Casares, per la Sra. Rosa M.Terradelles i pel Sr. Josep Pasqual.

[49] D'entre els més rellevants podem assenyalar el volum I i II del llibre *Per una ciutat compromesa amb l'educació* que recull els diferents estudis realitzats i els diferents documents escrits per persones significades i també explica tot el procés seguit per a elaborar el PEC. Així mateix, també s'edita el document del PEC pròpiament dit que es titula: *L'educació, clau per al coneixement i la convivència. Projecte Educatiu de Ciutat*.

Cal dir, respecte aquest treball, i d'acord amb Vintró, que es considera molt satisfactòria la participació i el grau de consens a què s'arriba, així com el nivell de reflexió i debat que es dóna al llarg de tot el procés i que deixa com a testimoni diferents documents de reconegut valor. Tanmateix, el caràcter massa generalista de les línies estratègiques i/o certa manca de voluntats/estratègies polítiques[50] fan que aquest projecte quedi força estancat i que el 2002 es comenci a plantejar un procés de revisió per tal de reimpulsar el PEC de Barcelona. Al primer procés d'elaboració de PEC se l'anomena PECI i al segon PECII.

Així doncs, el PECII s'inicia amb un replantejament del PECI tant pel que fa a allò que no ha acabat de funcionar com pel que fa a allò que en els darrers temps ha canviat i que l'acceleració que caracteritza la societat d'avui en dia fa que en iniciar-se el primer PEC no es tingués en compte. Aspectes com les dinàmiques migratòries, els canvis en el sistema educatiu o les Tecnologies de la Informació i la Comunicació en serien exemples. Així doncs es constitueixen vuit comissions de treball que reflexionen i debaten al voltant de vuit temàtiques. Aquestes comissions, obertes a tothom, compten amb la presència de persones vinculades professionalment o personal als diferents àmbits de debat així com amb un president que hi està al capdavant, aglutinant un total de 401 participants. Així mateix, tècnics de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona coordinen les comissions i el procés de debat i reflexió de manera que el funcionament de les diferents comissions segueix una mecànica molt homogènia. Aquestes comissions, encarregades de concretar el conjunt d'aspectes que dins de cada àmbit es consideren imprescindibles, elaboren diferents documents que serveixen per tal de presentar, en el Plenari del PEC del març del 2003, un segon diagnòstic al voltant de les temàtiques de Coneixement de la ciutat, Immigració, Lleure i educació no formal, Mobilitat, Sostenibilitat, Valors i ciutadania activa, Èxit escolar i accés al treball, i Mitjans de comunicació i societat de la informació. Respecte cadascun d'aquests àmbits en aquest segon diagnòstic es plantegen els reptes i es fan propostes per a un futur pla d'acció, amb la finalitat de cercar una major concreció del PEC.

Posteriorment, es fa una tasca de contrastar si a la ciutat ja hi ha algun projecte, experiència, activitat,... que respongui a les propostes que es fan des de cadascun dels àmbits. La intenció és connectar demandes amb ofertes que puguin no estar connectades senzillament per desconeixement. Aquesta tasca finalitza el gener del 2004 i queda recollida en el Pla d'acció 2004-2007. En aquest, i amb la intenció de ser realistes de fins allà on poden arribar, decideixen acotar el PEC a la franja 0-18, tot i entenent que l'educació s'esdevé al llarg de la vida però que és en els 0-18 quan es posen les bases de la igualtat d'oportunitats.

[50] Constatem a través de les entrevistes que en funció de qui en parli posa més l'accent en un o altre motiu i per això en reflectim la disjuntiva.

Així doncs, es fa un llistat de projectes respecte cada àmbit i s'especifiquen quines són les entitats líders i les col·laboradores per a cada projecte, incorporant un total de 56 projectes.

En aquesta segona etapa constatem que el PEC cerca una major concreció i operativització ja que, d'acord amb Vilarrasa, el problema del PEC del 99 és que "ho diu tot", i si es vol fer un pla d'acció i un projecte operatiu el que cal és prendre consciència de la ciutat i el punt on es troba fent el diagnòstic, i concretar quins objectius es treballaran els següents quatre anys. Aleshores cal veure com es comuniquen aquests objectius a tots els projectes i com es posen a l'agenda de tothom, i també, si pot ser, caldria fer un seguiment de com aquests temes van evolucionant a la ciutat, de manera que puguin donar informació sobre aquests temes. En el cas del PECII els objectius prioritaris i les temàtiques de referència se centren al voltant de: com s'educa el civisme, l'èxit escolar i com es produeix el tema de la immigració.

D'altra banda cal dir que aquest segon PEC també es planteja d'establir un sistema d'indicadors per tal de poder ser avaluat. Aquests indicadors s'elaborarien respecte els objectius prioritaris, respecte les dimensions i respecte els projectes. El procés d'elaboració d'aquests indicadors està previst en quatre fases segons podem veure en el darrer document elaborat del PEC, *Pla d'acció 2004-2007*. En la primera fase es treballa a partir dels documents realitzats per part de les vuit comissions de treball, en la segona s'estableixen les dimensions, que corresponen als àmbits de treball de les diferents comissions. En la tercera s'elaboren els indicadors que han de permetre valorar els diferents projectes respecte cada dimensió, en aquesta fase es delimitaran indicadors descriptius i analítics (respecte els objectius i les dimensions, més enllà dels projectes concrets) i indicadors avaluatius (respecte els diferents projectes associats a cada dimensió). La quarta fase consisteix en validar els indicadors a través d'un estudi sobre la consistència i potència dels indicadors i, finalment, en al cinquena fase es construeixen índexs analítics els quals resumeixen tota la informació aportada pels indicadors. Tanmateix, de moment encara no s'han operativitzat els indicadors.

Així mateix, el PECII també adequa la seva estructura per tal de poder desenvolupar de manera òptima el Pla d'acció 2004-2007. A nivell organitzatiu ara el PEC compta amb el Consell Plenari, òrgan de seguiment del PEC, format per tots els participants en els grups de treball, els membres del Consell Directiu i totes les entitats i organitzacions interessades a col·laborar en el PEC; el Consell Directiu, òrgan de direcció del PEC, format per les entitats que lideren projectes del Pla d'acció, les diferents administracions i grups municipals, universitats públiques, sindicats majoritaris del sector educatiu i consells, plataformes i òrgans de coordinació educativa vinculats a l'Ajuntament de Barcelona. També compta amb la Comissió Delegada, òrgan de seguiment quotidià en qui delega el Consell Directiu per agilitzar el procés de presa de decisions, el qual està format per un màxim de vuit persones escollides entre membres del Consell Directiu. Així mateix, tenim la Comissió Interdepartamental que és un òrgan de

coordinació municipal que vetlla pel treball en xarxa i la transversalitat del PEC. Aquesta comissió consta d'una instància de representació política i uns equips de treball tècnic. Finalment, el PEC també compta amb la Comissió Tècnica de Seguiment i l'Oficina Tècnica del PEC els quals, com el seu nom indica, es responsabilitzen de la part tècnica pel que fa al seguiment i implementació del PEC.

Com podem constatar fonamentalment ha aparegut un òrgan nou: la Comissió Interdepartamental i la resta d'òrgans o bé ja existien (Consell Directiu,) o bé s'han reestructurat tot mantenint un cert paral·lelisme (el Consell Plenari equivaldria al Consell Assessor, la Comissió Tècnica de Seguiment i Oficina Tècnica del PEC equivaldrien a l'Equip Tècnic i la Comissió Delegada esdevé una certa operativització del Consell Directiu).

D'altra banda, els espais de participació queden delimitats per al xarxa virtual del PEC, espai web del PEC on a banda de trobar-hi diferents documents i informacions respecte el PEC incorpora un espai participatiu anomenat PEC Obert; els grups de treball de projecte, que són els encarregats d'impulsar els diferents projectes que inclou el Pla d'acció; també hi ha les comissions de treball, les quals incorporen a més tres fòrums integrats en les comissions d'Immigració, Èxit escolar i accés al treball, i Valors i ciutadania activa, i fan un seguiment transversal dels projectes del Pla d'acció atesa la vinculació als objectius centrals d'aquest pla d'acció. Finalment, també compten amb les Jornades Tècniques del PEC.

Les Jornades Tècniques es celebren des de l'any 2000 i sempre versen sobre algun contingut d'interès en concret. Específicament han tractat sobre l'educació en valors, sobre la immigració, sobre la comunicació, sobre el civisme, i les darreres sobre la laïcitat. Aquestes darreres jornades, celebrades el 27 i 28 d'octubre del 2004, tot i que giraven entorn a la laïcitat, més enllà del tractament de la temàtica van suposar un punt d'inflexió en què es van trobar les diferents persones que formen part del Pla d'acció (Oficina Tècnica del PEC, 2004). Es va treballar des de les vuit comissions de treball ja constituïdes i els temes més presents en cadascuna de les comissions van ser la necessitat del treball en xarxa, la complexitat de l'educació en valors i el paper de l'escola en la complexitat del fet educatiu (Oficina Tècnica del PEC, 2004). Aquestes jornades també van permetre presentar 22 del 56 projectes que conformen el Pla d'acció.

En síntesi, veiem com el PECII incorpora una sèrie de correctors tant a nivell de contingut com d'estructura o organització amb la voluntat d'anar millorant allò que no va funcionar en el primer.

Com podem constatar, el fet que es tracti del PEC d'una gran ciutat que a més se situa en el marc d'un institut (Institut Municipal d'Educació de Barcelona) li comporta un potencial que

permet tenir un gran volum d'activitat. Aquest fet és significatiu atès que el converteix en referent i model per a la resta de PEC. Aquest és un aspecte que tal com la mateixa Sra. Vilarassa destaca té uns avantatges però també uns inconvenients ja que s'exporten èxits i fracassos i per tant el nivell de responsabilitat respecte el que fan i lideren és certament elevat.

2.7.5.4.2 Mataró

Mataró també és una de les primeres ciutats en signar la Carta de ciutats educadores i per tant és *ciutat educadora* des del 1990. Tanmateix, el PEC no es comença a elaborar fins l'octubre del 2001 i es finalitza el març del 2003, amb l'aprovació del document.

La finalitat enunciada en el PEC de Mataró és la d'elevar el benestar dels ciutadans mitjançant una millora de l'oferta educativa. Per tal d'aconseguir aquesta finalitat es planteja un seguit d'objectius que consisteixen en definir l'oferta educativa actual, definir l'oferta educativa que necessita la ciutat entre el 2003 i el 2007, definir els valors que han d'orientar el model educatiu de la ciutat, elaborar un instrument per orientar, revisar i avaluar, i plantejar models d'organització per tal de racionalitzar la gestió dels recursos educatius.

El desenvolupament del Projecte Educatiu de Mataró (PEM) parteix d'un seguit de premisses bàsiques per tal d'assegurar-ne la viabilitat. Aquestes fan referència a la consciència de la capacitat educadora -en un sentit ampli- de la ciutat la qual ha de donar prioritat a les necessitats de les persones, cercar la cohesió social i el desenvolupament sostenible del medi. D'altra banda també es parteix de la premissa que tots els ciutadans de Mataró, a títol individual o organitzats, són agents educatius en potència i per tant esdevé necessària la participació de tothom en el projecte. Així mateix es considera que l'Ajuntament ha de ser qui lideri el procés amb el consens de tothom, i especialment de les diferents forces polítiques atès que es pretén una perdurabilitat en el temps.

Per tal de desenvolupar-se el PEM es planifiquen quatre fases. En la primera es tracta d'arribar a l'acord per a l'inici del procés i per tant es desenvolupa la proposta i es cerca el màxim consens polític possible i la seva aprovació per part de l'Ajuntament de Mataró. Així mateix, s'inicien contactes formals amb les entitats, institucions, administracions i persones interessades que es pretén que participin activament en el projecte. Pel que fa a la segona fase, la d'organització i funcionament del PEM pròpiament dit, aquest es dota d'una estructura pròpia, composta per persones de diversa procedència (entitats, institucions, administracions, ciutadans a títol individual) que assegurin la viabilitat del projecte.

Per tal de poder fer efectiva aquesta segona fase, el PEM es dota d'una sèrie d'òrgans. Concretament es tracta del Consell Plenari, que integra tots els participants en el projecte i és l'òrgan màxim de representació; del Consell Directiu, que aglutina representants polítics, d'entitats i d'institucions; el Director, que és el director de l'Institut Municipal d'Educació (IME); la Comissió Tècnica, que coordina tots els departaments i organismes autònoms de l'Ajuntament; i les comissions de treball. Així mateix, el PEM queda inclòs dins de les actuacions de l'IME de Mataró ja que tot i la volguda transversalitat del projecte, aquest té una clara càrrega educativa que fa que sigui aconsellable que quedi vinculat a l'esmentat institut.

Respecte la tercera fase, aquesta suposa la posada en marxa del treball per comissions temàtiques. En aquestes hi participen persones a títol individual, persones de reconegut prestigi, membres d'entitats, un coordinador que se'l considera expert en la matèria de debat i un representant de l'Ajuntament que actua com a secretari. Concretament es constitueixen sis comissions entorn a les temàtiques de: Escola i ciutat, Educació i territori, Educació i treball, Educació i cohesió social, Educació i lleure, i Educació i participació.

Cadascuna de les comissions segueix el seu funcionament de manera autònoma i així en alguns casos el coordinador de la comissió és qui fa la proposta de temàtiques a tractar i en altres casos es va delimitant a partir de tots els participants de la comissió. Les comissions tenen un calendari concret de reunions per arribar a establir un diagnòstic i unes propostes prioritzades. D'altra banda, i per tal que hi hagi un cert treball compartit, entre els participants de les comissions es creen uns fòrums virtuals i unes llistes de distribució. Un cop presenten el document final o ponència la Comissió Tècnica elabora un document de treball a partir de les ponències de les diferents comissions on es recull la diagnosi de la ciutat de Mataró, les amenaces i oportunitats, els punts forts i punts febles, els objectius a cobrir, les accions estratègiques, els agents implicats, la priorització i el cost previst. Aquest document és el que es presenta al plenari per tal de ser aprovat i donar-li finalment el format de PEM.

Durant aquesta fase també s'elabora el *mapa educatiu* de Mataró, que consisteix en un document que recull totes les entitats i institucions d'educació formal, no formal i informal de Mataró i les situa geogràficament. Així mateix, també es realitza un cicle de conferències temàtiques, impartides per experts en la matèria, per aprofundir en aspectes concrets de cadascun dels àmbits de treball així com s'elabora la web del PEM. Aquesta té per finalitat divulgar les activitats i documents que es generen a partir del PEM, alhora que també té la finalitat d'aconseguir la participació tant dels integrants del PEM com de totes aquelles altres persones que hi estiguin interessades.

La quarta fase és la d'avaluació i control del PEM i és posterior a l'aprovació del document i a la seva implementació.

Respecte aquesta darrera etapa cal dir que el procés d'implementació s'endarrereix així com els mecanismes d'avaluació. No obstant això, es constitueix una comissió de seguiment la qual s'ha d'anar reunint per fer un seguiment i valoració de la implementació del PEC. Tot i que hi ha la intenció d'impulsar aquesta comissió cal destacar que encara no s'ha reunit. Així mateix, també cal tenir en compte que el canvi de mandat que hi ha enmig del procés fa que la regidoria d'educació quedi liderada per un grup municipal diferent fet que suposa una certa aturada així com una reorganització del propi procés. Això no obstant, el mateix Sr. Muñoz, actual director de l'IME, ens comenta que fora de l'àmbit del PEC es van duent a terme acords proposats des del mateix PEC, fet que es pot constatar en el Pla d'Actuació Municipal i en els mateixos pressupostos municipals. Concretament, aquest curs (2004-2005) s'ha fet un treball molt intens sobre la revisió del mapa escolar i la planificació de l'escolarització de qualitat, s'ha endegat un procés de consulta i negociació específica amb l'escola concertada i s'està començant a endegar un Pla educatiu d'entorn amb intervenció d'agents diversos. Tanmateix, també cal assenyalar que en aquestes accions hi ha hagut molt poca implicació del Consell Escolar Municipal i no n'hi ha hagut per part de la comissió de seguiment del PEM que com hem dit encara no s'ha reunit.

Això no obstant, també és cert que si bé un dels valors del PEM és el nivell de concreció de les seves propostes i prioritats, aquesta mateixa concreció fa que sigui difícil ajustar-s'hi. Així doncs, i de cara a la reorientació del PEM, es preveu anar ajustant els aspectes que ha costat de tirar endavant tot fent propostes més realistes i també es preveu incloure més sectors de la població de la ciutat atès que una de les crítiques que es fan és que potser el procés d'elaboració del PEM no va ser suficientment participatiu.

2.7.5.4.3 Sant Cugat

El municipi de Sant Cugat signa la Carta de ciutats educadores el 1998 i dos anys més tard inicia el seu PEC, procés que comencen el gener del 2000 i acaben el maig del 2002, amb l'aprovació del document.

Sant Cugat és un dels municipis que el 1997 ja comença a treballar amb la Diputació de Barcelona sobre els PEC en el marc del seminari que té lloc al llarg del curs 1997-1998. Així doncs, coneix bé el procés que hi ha hagut des dels inicis dels PEC i per tant, tal i com ens explica la Sra. Pitarch, cap de serveis de l'Ajuntament de Sant Cugat, el PEC suposa sistematitzar de manera compartida amb la població els objectius que l'Ajuntament té en matèria d'educació per tal de fer una ciutat que eduqui.

El PEC de Sant Cugat es desenvolupa en tres fases amb una participació de 111 persones al llarg de tot el procés. Cal dir que per a l'elaboració del PEC es compta amb una empresa

subcontractada que va guiant el treball a fer i concretament redacta el diagnòstic, fa el seguiment de les comissions i elabora el document final.

En la primera fase, que va del gener al juny del 2000, es fa una reflexió al voltant de l'opció educativa de Sant Cugat amb els principals agents educatius de la ciutat. Fruit d'aquesta reflexió s'elabora el document l'*Opció Educativa de Sant Cugat* on hi trobem les finalitats educatives del PEC. Concretament, en aquesta fase es concreten els valors en què es fonamenta el PEC de Sant Cugat, valors que consideren necessaris per una societat en canvi. D'aquests valors se'n desprenen una sèrie de drets que tenen els ciutadans respecte aquesta opció i aquests drets els concreten en el que esdevé l'opció educativa de Sant Cugat en forma d'un llistat de trets que la caracteritzen :

- La qualitat dels centres educatius com a garant d'equitat i com a patrimoni col·lectiu.
- El suport a les famílies en l'exercici de les seves responsabilitats educadores.
- L'articulació dels diferents agents educatius i la promoció de nous entorns d'aprenentatge.
- El veïnatge local: per crear noves vies i formes d'interrelació, de solidaritat i de comunicació.
- Una cultura de participació sociopolítica que permeti aprofundir en la democràcia.
- La capacitat del govern local en la promoció i la coordinació de l'oferta i l'acció educativa i l'articulació d'agents i iniciatives.

Cadascuna d'aquestes opcions està explicitada per tal de justificar-ne la seva importància en el marc del PEC de Sant Cugat. A més, de cadascuna d'ella trobem uns punts que indiquen específicament què se li demana al PEC per tal de ser coherent amb aquesta opció. Així tenim que per exemple, respecte "L'articulació dels diferents agents educatius i la promoció de nous entorns d' aprenentatge" es considera que

> "El Projecte educatiu ha de contemplar i ser coherent amb:
>
> - El reconeixement de la diversitat d'agents educatius i la creació de xarxes que facilitin l'intercanvi d'informació, les sinergies, la creació de projectes comuns.
> - La implicació i corresponsabilització de nous agents -especialment les empreses- amb l'educació.
> - La utilització del potencial que suposen les tecnologies de la informació per facilitar informació i coneixements a la ciutadania." (Ajuntament de Sant Cugat, 2002)

Com podem constatar, aquesta primera fase esdevé molt concreta en la definició del model educatiu que es vol per a la ciutat.

En una segona fase, que va de setembre del 2000 al maig del 2001 s'elaboren els estudis que fonamenten el PEC i que constitueixen el punt de partida pel treball de les comissions. Aquests estudis consisteixen en l'anàlisi del sistema educatiu de Sant Cugat i en l'anàlisi i prospectiva de la realitat sociodemogràfica i econòmica de Sant Cugat. També en aquesta fase s'efectuen diverses entrevistes a representants de diferents institucions i entitats significatives de Sant Cugat així com es recullen dades d'altres fonts d'informació com poden ser estudis i informes ja existents. Fruit d'aquests estudis i entrevistes s'elabora la diagnosi del PEC de Sant Cugat.

Pel que fa a al tercera fase del PEC de Sant Cugat, que va del juny del 2001 al maig del 2002, es constitueixen les comissions de treball entorn als àmbits determinats a partir de la diagnosi. Aquestes consisteixen en: La ciutat de les famílies, La ciutat de les actituds, La ciutat dels colors i La ciutat del lleure. El treball d'aquestes comissions consisteix en aprofundir i consensuar les conclusions de la diagnosi elaborada, i definir els projectes i les accions que han de concretar cadascun dels àmbits. En cadascuna de les comissions hi ha ciutadans a títol individual, representants de diferents entitats i institucions, un president, que és una persona experta en l'àmbit de treball de la comissió, i finalment un relator de la comissió.

Del resultat del treball de les comissions en surten dotze línies de treball les quals recullen els criteris i objectius que han d'orientar les accions de les entitats i institucions en la implementació del PEC. A més d'aquestes línies i objectius, el PEC de Sant Cugat determina un llistat d'indicadors per tal de poder fer el seguiment del procés d'implementació. Aquests indicadors el que fan és concretar, respecte els diferents objectius, actuacions concretes que suposen el compliment o assoliment d'aquell objectiu o bé indiquen que s'hi està treballant correctament.

Pel que fa als òrgans de què s'ha dotat el PEC de Sant Cugat aquests han estat: el Consell Escolar Municipal qui, conjuntament amb el Servei d'Educació, esdevé promotor del PEC i encarregat d'elaborar i delimitar les finalitats educatives del PEC amb l'Opció Educativa de Sant Cugat; la Secretaria Tècnica, amb les funcions de suport tècnic i organitzatiu, que elabora els diferents informes i anàlisis i facilita el suport administratiu necessari per tal de fer operatiu el PEC; les comissions de treball, formades per persones a títol individual o representants d'entitats i institucions, que debaten i defineixen propostes i projectes entorn els àmbits d'interès. També hi ha la Coordinadora o Permanent, formada pels presidents i relators de les comissions, els quals garanteixen la coherència del procés. Finalment, trobem el Consell del Projecte Educatiu, que acull a un ampli conjunt de ciutadans i professionals diversos en les sessions obertes que s'organitzen per tal de donar a conèixer els principals resultats i acords.

Així mateix, i per tal d'assegurar una major difusió del PEC, aquest es dota d'un lloc web on hi van penjant els diferents documents i informacions a banda de donar possibilitat de contactar amb la Secretaria Tècnica per a qualsevol aclariment, informació o suggeriment.

D'altra banda, i amb la finalitat de poder fer-ne el seguiment, de manera posterior a l'aprovació i presentació del PEC es constitueix l'Observatori del Projecte Educatiu de Sant Cugat. Aquest, ha de garantir el seguiment del PEC a partir del contrast dels esmentats indicadors així com donar continuïtat als marcs de participació i reflexió i donar impuls a alguns projectes que pel seu caràcter innovador són especialment significatius en el marc global del PEC de Sant Cugat. De manera bianual està previst que aquest observatori elabori un informe amb els avenços, retrocessos o dificultats i conclusions respecte el procés del PEC, tot fent propostes per a donar-hi continuïtat de la manera més adequada. Aquest observatori està constituït per la Secretaria Tècnica i pels presidents i relators de les comissions de treball, la primera s'encarrega de recollir la informació necessària i elaborar l'informe de seguiment i els segons s'encarreguen de consensuar l'informe i donar-lo a conèixer.

Tanmateix, és significatiu destacar que en el cas de Sant Cugat ens trobem amb una població relativament petita i per tant que ni disposa d'un institut d'educació, com és el cas de Barcelona o Mataró, ni disposa de molts recursos per a recolzar el procés. És així que tot i comptar amb una empresa que els ha assessorat i guiat al llarg del procés, aquest ha esdevingut més lent, la capacitat per a fer participar un gran volum de gent ha estat més minvada i els recursos per assegurar-ne una bona implementació i seguiment escassos. Tal i com ens comenta la Sra. Pitarch, en un ajuntament d'aquestes dimensions des de l'àrea d'educació s'ha d'estar al capdavant de tots els temes educatius i sovint n'hi ha d'urgents, més vinculats al món escolar, que passen al davant. Així mateix, en el cas de Sant Cugat es troben amb una població que creix considerablement sense que de moment hi ha hagi un augment proporcional dels serveis que hi ha de donar resposta des de l'Ajuntament, fet que genera un cert desbordament.

Conseqüentment, cal dir que el PEC de Sant Cugat avança més lentament del que es voldria i de moment està resultant molt difícil fer-ne el seguiment adequat. Així mateix, el canvi de govern que hi ha hagut enmig del procés també es constata que ha enlentit el procés de posada en funcionament del PEC.

2.7.5.5 Conclusió de l'anàlisi i interpretació dels resultats del diari de camp

Recollint el que s'ha dit, constatem que ens trobem en un moment de redinamització dels PEC a partir de l'aparició de diferents iniciatives. Nogensmenys, també hem constatat, al llarg dels

diferents contactes efectuats, que segueix havent-hi força desconeixement i desconnexió entre aquestes iniciatives. Per esmentar alguns exemples, els dos equips que estan elaborant projectes pilot treballen per separat ja que així és com se'ls ha formulat l'encàrrec, fet sorprenent si tenim en compte que s'està cercant l'experimentació i implementació d'una metodologia que ha de ser comuna per a tots els PEC. Així mateix, aquests equips desconeixen l'existència del mòdul de la Universitat de Barcelona virtual sobre ciutat i educació i això es fa estrany si tenim en compte que una de les professores del curs és tècnica d'un dels ajuntaments que ells mateixos estan assessorant. Fet que a més no deixa de ser curiós en el sentit que aquesta persona a qui assessoren està donant un curs sobre allò de què encara no ha acabat d'estar assessorada: l'elaboració d'un PEC.

D'altra banda, també hem constatat que tot i les bones intencions, moltes de les línies que hi havia previst posar en marxa des de la Diputació de Barcelona o s'han endarrerit o no s'han arribat a endegar. Concretament esmentaríem la proposta d'elaboració d'una metodologia, les entrevistes que s'havien d'anar fent a regidors d'educació de poblacions amb PEC i el balanç de PEC de primera generació.

Així mateix, esmentaríem com a encara més significatiu el fet que determinats personalismes o desavinences interfereixin de manera clara en un possible treball conjunt, o si més no coordinat. Ens estem referint, per exemple, al fet que al congrés de *ciutats educadores* de Gènova gairebé no es va donar veu a la Diputació de Barcelona tot i que portava un treball molt ben elaborat i tenia a darrere el recolzament de quaranta municipis, molts dels quals presents al mateix congrés.

D'altra banda, i centrant-nos exclusivament en els PEC catalans actuals, constatem una certa aturada. Aquesta pren diferents formes segons la població. N'hi ha que parlen d'un procés de redinamització perquè hi ha hagut l'aturada, n'hi ha que parlen de repensar el PEC, n'hi ha que efectivament reconeixen estar aturats i n'hi ha força que manifesten que tot i estar aturats estan duent a terme actuacions i projectes proposats des del PEC però fora del PEC, fet que no deixa de ser paradoxal quan estem davant d'un instrument justament ideat per a integrar i aglutinar.

Així doncs, es constata que molts dels PEC es van quedar en l'elaboració del document i no han sabut implementar els acords als quals es va arribar. Així mateix, no hi ha ni un seguiment ni una avaluació reals en cap d'ells tot i que molts, en la seva planificació, hagin previst que n'hi hagi.

Finalment, constatar que l'impuls que està donant la Diputació als PEC, tot i que no s'ajusti a tot el que es va proposar, és clar que exerceix un fort lideratge en l'àmbit dels PEC. Lideratge que

d'una banda comença a diluir el que fins ara ha exercit Barcelona i de l'altra està generant noves il·lusions tant pel que fa a les poblacions que ja tenen PEC i parlen de repensar-lo i redinamitzar-lo com pel que fa a les poblacions que el volen iniciar.

És així que aquesta aproximació al panorama català apunta cap a un escenari confús: d'una banda hi ha ganes de fer coses però de l'altra, bé per desconeixement, bé per altres causes, no s'estan aprofitant convenientment les diferents sinergies que es generen. Això sí, potser es tracti d'un procés lent i els darrers esdeveniments que s'estan donant pel que fa a l'impuls dels PEC canviïn el curs dels esdeveniments i les característiques d'aquest escenari.